

Sisukord

2	Küljendusprogramm Adobe InDesign
3	Uus dokument
4	Eelistuste muutmine
5	Vaate suurendamine ja vähendamine
6	Töökeskkond
8	Töövahendid
10	Vaateviisid
11	Abijooned
12	Lehekülgede paneel
14	Lehekülgede numbrid
15	Veerised ja tulbad, paigutuse kohandamine (Adjust Layout)
15	Vahede (Gap) töövahend
16	Graafika importimine
18	Sobitumine (Fitting)
19	Pildiinfo (Captions)
20	Linkide paneel
21	Teksti toomine InDesigni faili
23	Tekstiraami seaded
24	Teksti asetamine joonele
25	Pildid teksti vahel
27	Inline ja ankrus objekt
28	Fontide valimine
29	Kirjamärgi ja lõigu omadused
35	OpenType omadused
37	Stiilid
40	Otsing
41	Eriotstarbelised märgid ja glüüfid
42	Tekstieditor
42	Joondamine
43	Kihtide paneel ja grupeerimine
44	Transformeerimine
45	Värvipaneelid
48	Sisu kogumine ja jagamine
48	Objekti omaduste kopeerimine pipetiga
49	Objekti kuju muutmine
50	Duplikaadid
51	Raamat
52	Sisukord
53	Faili salvestamine ja eksport
54	PDF faili kommentaaride importimine
55	Andmete importimine (Data merge)
57	Trükiettevalmistus

Küljendusprogramm Adobe InDesign

Küljendusprogrammis pannakse kokku tekst, fotod ja graafika, mis on loodud ja töödeldud teistes programmides. InDesign ühildub teiste Adobe programmidega, Illustratori ja Photoshopiga, siia saab importida piksel- ja vektorgraafikat ning teksti ja tabeleid Office programmidest.

Teksti importimiseks sobivad Wordi erinevad formaadid DOC, DOCX, RTF või vorminduseta tekstifail TXT. Tabeleid saab importida Exceli failist XLS või XLSX. Teksti ja tabeleid saab kopeerida ka teistest teksti- ja andmeeditoridest, näiteks Google Docsist.

Pikselgraafika imporditakse peamiselt JPG, TIFF või PSD formaadis. Photoshopi PSD formaat on kasulik, kui soovitakse importida pildifaili läbipaistva taustaga. InDesign toetab ka uuemaid, WebP, AVIF pikselgraafika formaate.

Vektorgraafika imporditakse AI, SVG, PDF või EPS formaadis. AI salvestamisel InDesigni importimiseks on vajalik aktiveerida „Create PDF Compatible File“. Illustratorist saab vektorgraafikat InDesigni ka kopeerida, selline graafika on InDesignis muudetav.

InDesigni saab importida ka heli- (MP3), video- (MP4) ja animatsioonifaile (SVG). Alates CC2020 versioonist ei saa InDesigni importida SWF animatsioone ja FLV video faile.

- Põhjalikud ja mitmekülgsed omadused teksti vormindamiseks.
- Ühes failis võib olla mitu erineva suurusega lehekülge.
- Juhtlehed (Parent Pages) lehekülje suuruste, leheküljenumbrite jm korduvate elementide mugavaks haldamiseks.
- Algselt trükimeedia küljendamiseks, hiljem on lisatud animatsiooni ja interaktiivsuse töövahendid.
- Mahuka väljaande mitme faili kokku panek raamatu failiga annab võimaluse koostada ühine sisukord, ühtlustada stiile ja lisada linke ühest failist teise.

Uus dokument

(File > New, Ctrl + N)

Kuigi kõik faili omadused on hiljem muudetavad, on siiski kasulik need uut faili alustades kohe vastavalt töö eesmärgile valida. Töö käigus saab lehekülje suurst ja löikevaru muuta **File > Document Setup**, veeriste ja tulpade suurst **Layout > Margins and Columns** paneelilt.

Save Document Preset – dokumendi seaded saab salvestada ja järgmine kord avada sama suuruse, veeriste ja tulpade leheküljed.

Facing pages – paarislehekülgedega küljend, enamasti vajalik trükisele.

Primary Text Frame – juhtlehel muudetav põhitekstiraam, mis kontrollib sisulehtede teksti paigutust.

Pages – lehekülgede arv failis.

Start # – mis numbriga alustada lehekülgede nummerdust. Kui alustada lehekülgede nummerdust 1. (või muust paaritust arvust), on failis enne esimest paarislehekülge üksik lehekülg. Kui alustada nummerdust paarisarvust, algab fail paarisleheküljega.

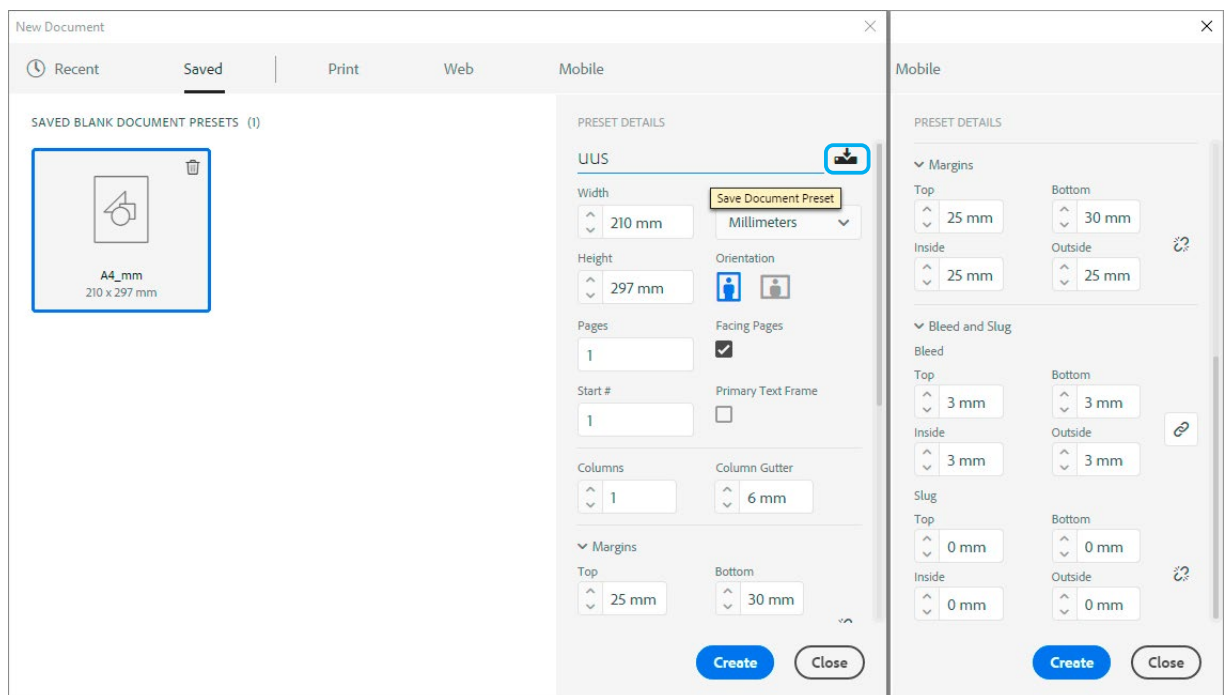
Columns – tulpade arv leheküljel.

Columns Gutter – tulpade vahekaugus, objektide vahekaugus jaotuste lisamisel (gridify).

Margins – veerised, tühi ala lehekülje serva ja sisu vahel. Jälgida ahela märki, kas määrata igast servast ühesuurused veerised või erinevad. Kõiteliigist oleneb, kas sisesisse külge on vaja jätta rohkem ruumi kui väliskülge või ei.

Bleed – löikevaru, tavaliselt 3 mm, vajalik trükise järeltöötamiseks.

Slug – löikevarust väljaspoole jääv ala, kuhu saab paigutada infot: faili nimi, värviriba vms.

Eelistuste muutmine

(Edit > Preferences)

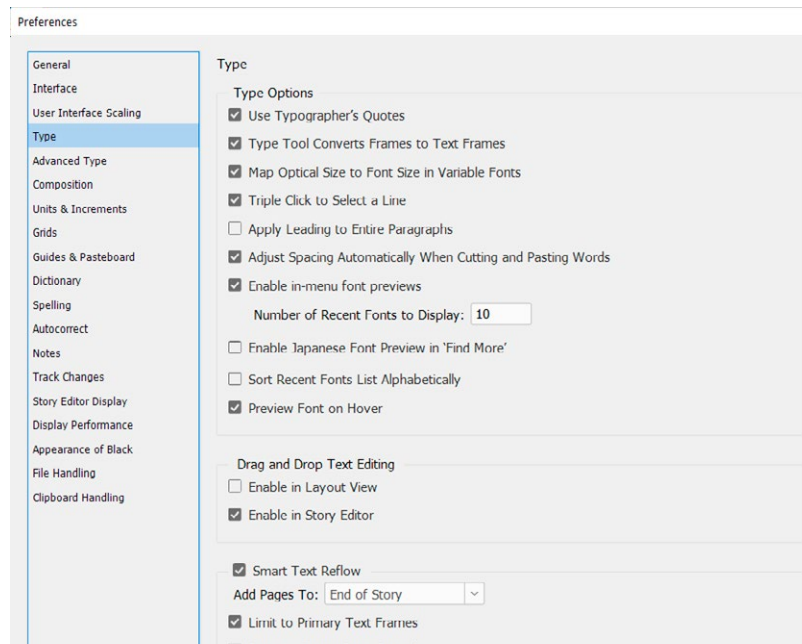
Töö käigus selgub, mida on ühe või teise projekti jaoks eelistustes vaja muuta. Eelistuste paneeli valikute ülemises osas kuni sõnaraamatuni (Dictionary) on programmi eelistused, sõnaraamatust alates dokumendi eelistused. Kui muuta programmi eelistusi, näiteks ühikuid nii, et ühtegi dokumenti pole avatud, on edaspidi uue dokumendi avamisel ühikud samad. Mõned tavalisemad muutmist vajavad eelistused:

Type

Use Typographer's Quotes – tollimärkide asemel kasutatakse jutumärke.

Type Tool Converts Frames to Text Frames – graafikat saab muuta tekstiraamks.

Smart Text Reflow – automaatne lehekülgede lisamine või kustutamine vastavalt teksti hulgale.

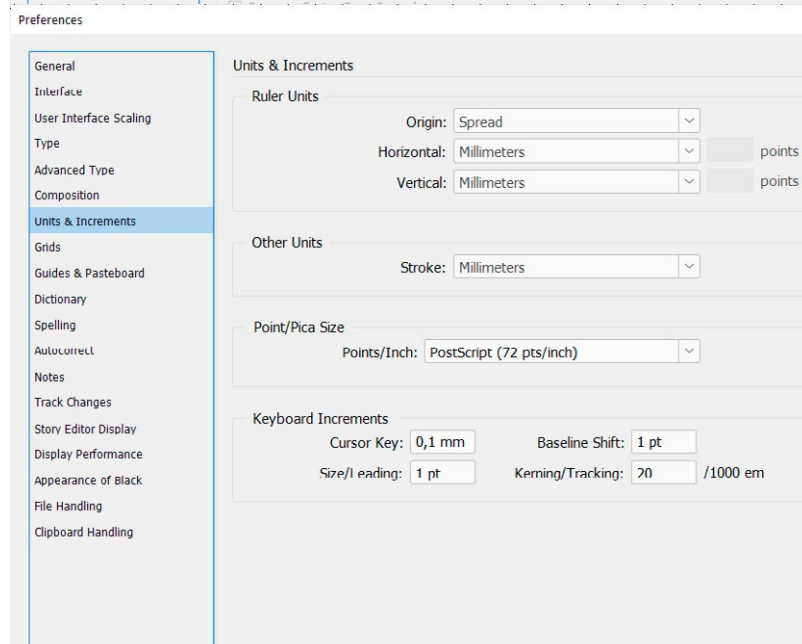

Units & Increments

Ruler Units – joonlaua mõõtühikute muutmisega muutuvad enamus failis kasutatavad mõõtühikud. Samuti saab muuta mõõtühikuid joonlaual parempoolse hiireklahvi klikiga avanevast menüüst. Eraldi saab muuta joone mõõtühikuid.

Origin – kus asub joonlaua nullpunkt.

Keyboard Increments – kui suur on muutus nooleklahvil klikates.

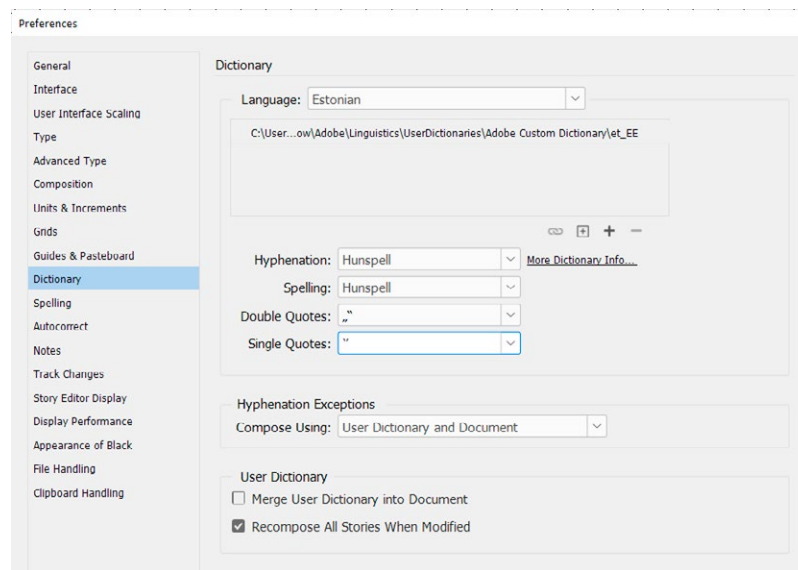

Dictionary

Language – dokumendi peamine keel. Õigekirjareeglite ja poolituste toimimiseks on vaja määrata keel ka lõigustiile.

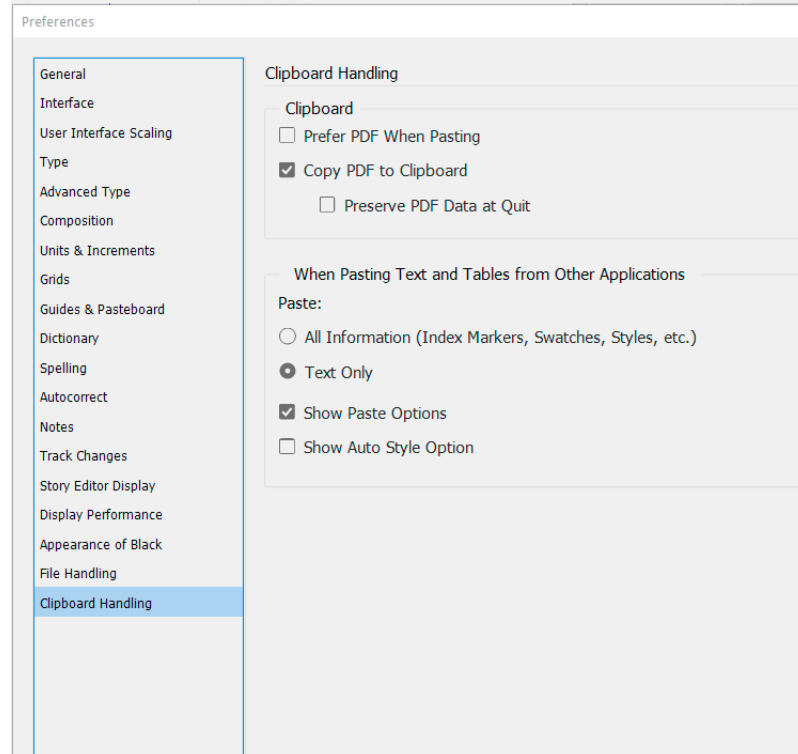
Hyphenation, Spelling – poolitused ja õigekirjakontroll. Hunspell sõnaraamatud on vabavara (Libre Office, Firefox) jaoks välja töötatud õigekirjakontrolli sõnas- tikud, mis on lisatud ka InDesigile.

Double Quotes – valida keele jaoks sobiv jutumärkide kuju.

Clipboard Handling

When Pasting Text and Tables from Other Applications – kopeerides teksti näiteks Wordist, on mõnikord vaja säilitada teksti vormindus, mõnikord on kasulikum vormindusest loobuda ja kopeerida ainult tekst, „Text Only“.

Vaate suurendamine ja vähendamine

- Topeltklakk käe töövahendil suurendab lehekülje kogu akna suuruseks (kiirvalik Ctrl+0).
- Laotuse (spread) suurendamine akna suuruseks Ctrl+Alt+0.
- Topeltklakk luubil (Zoom Tool, Z) annab lehekülje suurenduse 100% (kiirvalik Ctrl+1).
- Luubiga klikkamine suurendab, Alt + klakk vähendab. Ctrl + suurendab, Ctrl - vähendab.
- Vedades luubiga akna mõnel kohal dokumendis, suurendatakse välja valitud ala.

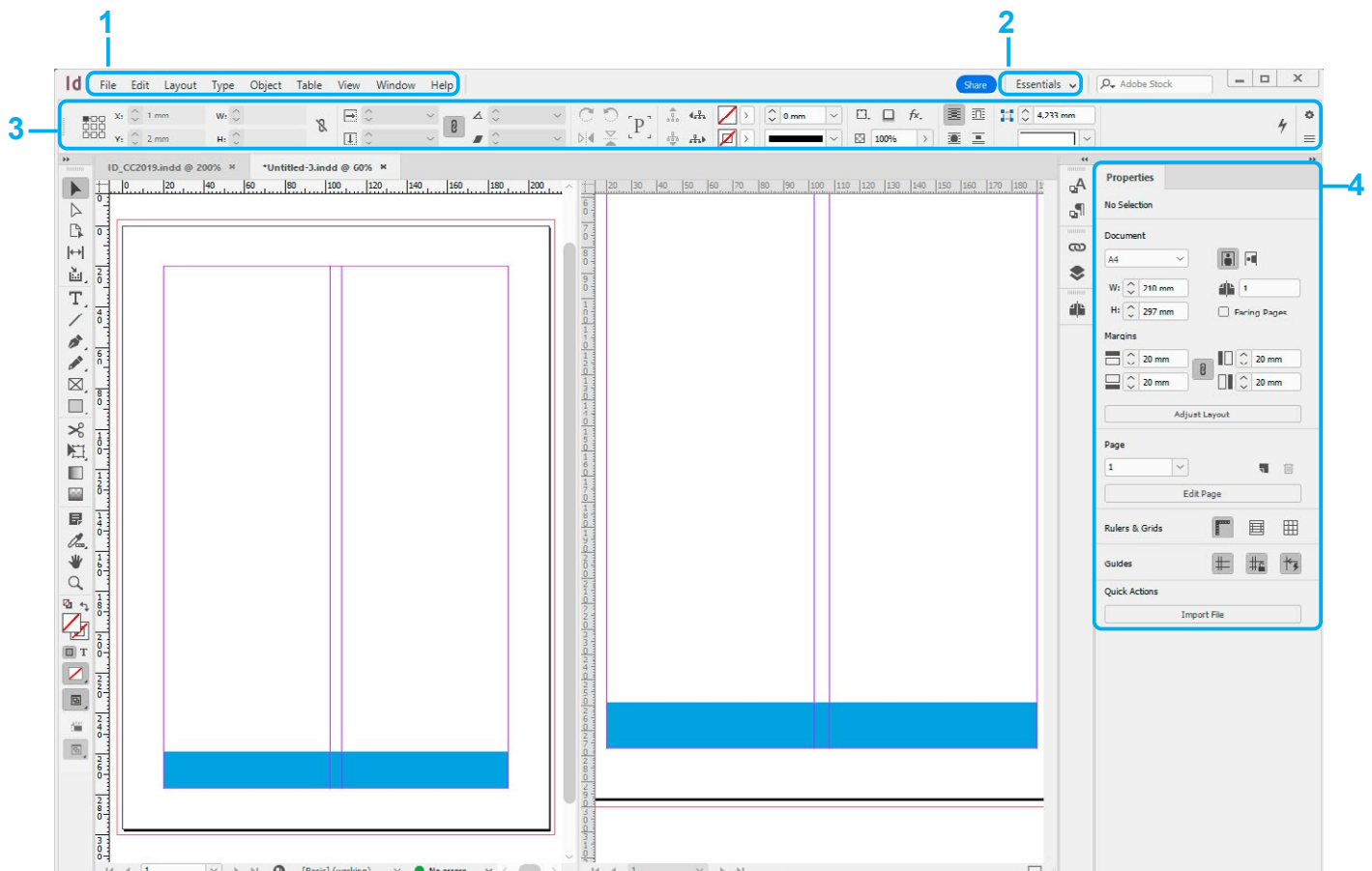
Töökeskond

1. Menüüriba (Application Bar) Sellest keerulisest rippmenüüdega struktuurist leiab enamuse, mida programm võimaldab. Kui mõni menüü valiku punkt ei ole aktiivne, siis valitud objektiga pole see töövõte võimalik. Kui menüüpunkti taga on nool, siis jätkub sealt alamenüü.

Kiirem kui otsida käsklusi programmi menüüst on leida vajalik valitud objektile parempoolse hiireklahvi klikiga avanevast menüüst. See on kontekstmenüü (context menu) ja näitab konkreetse objektiga võimalikke tegevusi.

2. Töökeskonna valik (Workspace Switcher). Adobe programmides on vastavalt tööeesmärgile erinevate paneeligruppidega töökeskondi. Tavalisem töökeskond alustades on **Essentials**. Programmi kasutamise käigus saab aru, milliseid vahendeid ja paneele on sagedamini vaja ning selle järgi saab neid sulgeda, lisada ja ümber grupeerida. Mida käepärasem on keskkond, seda vähem kulub aega õige vahendi leidmisele. Kui vajalikud paneelid kogemata sulgeda, saab valida uuesti näiteks „Reset Essentials“, mis taastab algse keskkonna.

3., 4. Kontrollpaneel (Control, 4) ja omaduste paneel (Properties, 5). Alates CC 2019 versioonist on kontrollpaneel vaikimisi peidetud ja asendatud omaduste (Properties) paneeliga. Nende paneelide sisu muutub vastavalt valitud objektile, mille olulisimad omadused on leitavad ja muudetavad. Paneelidel on lingid lisapaneelede avamiseks ja täpsemateks seadeteks. Asukohaga tööväljal paremal ja suuremal pinnal peaks omaduste paneel olema mugavam kasutada. Kontrollpaneeli saab avada Window valikust. Omaduste paneel on kasulik algajatele, kes ei oska veel orienteeruda InDesigni paneelide kõigis võimalustes. Kui midagi ei ole valitud, on paneelidel enam kasutatavad dokumendi ja vaate seaded.

Kontrollpaneeli paremast nurgast avaneb menüü, kust saab valida, millised omadused on sellel nähtavad ja millised mitte.

6. Joonlaud (Ruler) on vajalik täpsete suuruste jälgimiseks, ilmub ja kaob kiirvalikuga Ctrl + R. Kiireim võimalus muuta mõõtühikuid on parema hiire klikiga joonlaualt avanevat menüüst. **Abijoonte** tekitamine on lihtsaim neid joonlauast välja tõmmates.

7. Töövahendid (Tools) vt lk 8.

8. Käesoleva lehekülje number ja lehekülgede vahel liikumine.

9. Probleemide tuvastamine (Preflight)

10. Vaate jagamine (Split Layout View)

11. Kõik paneelid on leitavad Window menüüst.

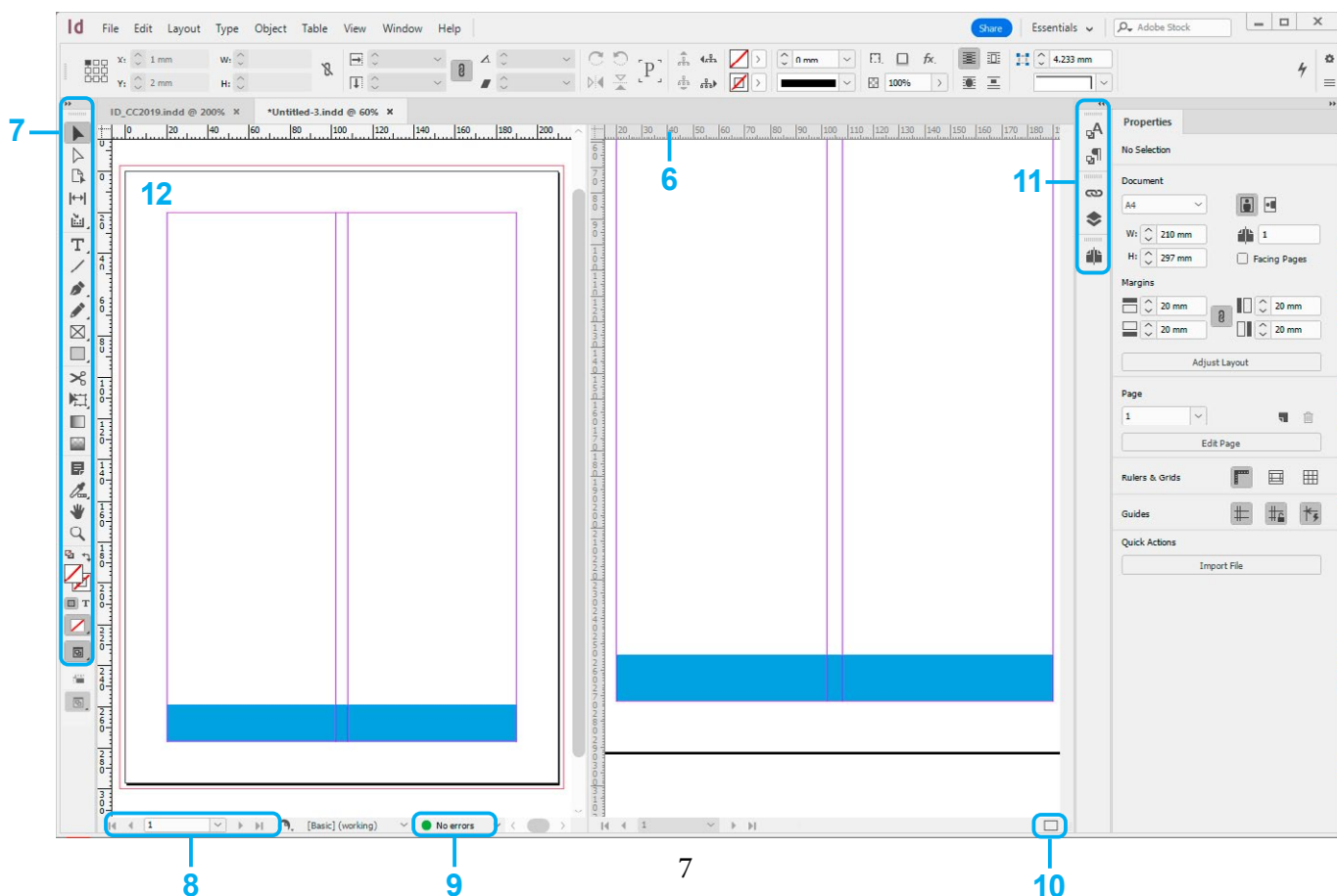
Paneeli saab lükata nii väikseks, et on näha ainult ikoon. Paneelid asuvad „dokis“ (sildunud, kai ääres). Ühes dokis saab olla korraga avatud kas kogu dokk (võtab palju ruumi) või üks paneel, kuid võib luua mitu dokki või jätta paneelid töölauale „ujuvaks“ (floating).

Paneelidel on üleval paremas nurgas menüü, kus on tegevused, mida programmi peame-
nüüst ei leia. (Menüü ikoon on näha, kui paneel on avatud). Iga uue paneeli avamisel on
kasulik üle vaadata, mida selle abil teha saab.

Kõiki paneele saab korruga peita ja jälle nähtavaks muuta **Tab** klahviga.

Töötades saab aru, milliseid paneele on vaja pidevalt – mida on mõtet hoida paremal paneelialal „dokis“ ja milliseid mitte. Kui on organiseeritud projekti jaoks mugavam töökeskond, saab selle salvestada töökeskondade menüüst kui **New Workspace**.

12. Lehekülj on töölaual märgitud mustade joontega. Punane joon väljaspool lehekülge märgib lõikevaru, magentapunane joon märgib leheküljel veeriseid ja violetne tulpi.

Töövahendid

Töövahendite riba (Tools) on vaikinisi töölaua vasakus servas. Riba võib muuta horisontaalseks või kahetulbaliseks. Vahendid on grupeeritud kasutuse järgi. Kui vahendi ikooni all paremas nurgas on must nool, on seal menüü sarnaste töövahenditega. Igal töövahendil on kiirvalik, mida näeb kui hoida kursorit veidi aega töövahendi ikoonil.

Saab luua oma kiirvalikuid, sest näiteks teksti töötlemise ajal ei saa kasutada kõiki kiirvalikuid. (Edit > Keyboard Shortcuts). **Hüppega kiirvalikud** (Spring-Loaded Shortcut) – kasutada töövahendit kiirvaliku klahvi vabastamata. Kui vabastada kiirvaliku klahv, saab tagasi eelmise töövahendi.

1. grupp – valiku töövahendid

1. Valik (Selection) – terve objekti valimiseks, liigutamiseks, muutmiseks. Topeltklakk töövahendi ikoonil avab objekti asukoha muutmise (Move) suhtlusakna. Kiirvalik **V**, **Escape**
2. Otsevalik (Direct Selection) – üksikute punktide või grupist üksikute objektide valimiseks ja muutmiseks. Topeltklakk töövahendi ikoonil avab objekti asukoha muutmise (Move) suhtlusakna. **A**
3. Lehekülje valimiseks ja muutmiseks **Shift+P**
4. Objektide vahe (Gap) nihutamiseks **U**
5. Sisu koguja ja asetaja (Content Collector, Content Placer) **B**

2. grupp – joonistamise ja teksti töövahendid

6. Teksti sisestamiseks või tekstiraami loomiseks **T**, joonel asuv tekst **Shift+T**
7. Joon \, topeltklakk töövahendi ikoonil avab joone paneeli.
8. Sulepea (Pen) vektorobjektide (Bezier kõverad) joonistamiseks ja muutmiseks. **P**
9. Pliiats (Pencil) vabakäejoonistusteks ja kustutamiseks. **N**
Topeltklakk töövahendi ikoonil avab seadete paneeli.
10. Nelinurkne, ovaalne või hulknurkne raam (Frame), kuhu sisse paigutatakse tekst, pildid või objektide grupp. Vaikimisi ilma värvi ja jooneta, nähtamatu objekt. **F**
Klakk töövahendiga avab suhtlusakna, kus saab määrata raami täpsed mõõdud.
11. Nelinurk **M**, ovaal **L**, hulknurk. Klakk töövahendiga avab suhtlusakna kujundi täpsete mõõtude valimiseks.

3. grupp – transformeerimise töövahendid

12. Käärid joone või kujundi lõikamiseks klikates ümbrisjoonel. **C**
13. Vabakäeline transformeerimine **E**, keeramine **R**, skaleerimine **S** ja kallutamine **O**.
Alt+klakk töövahendiga avab transform paneeli.
14. Värvisulatusu suuna määramiseks (Gradient Swatch). **G**
Topeltklakk töövahendi ikoonil avab gradient paneeli.
15. Sulatus värvist läbipaistvaks (Gradient Feather). **Shift+G**
Topeltklakk töövahendi ikoonil avab efektide paneeli.

4. grupp – navigeerimine, märkused ja omaduste kopeerimine

16. Märkuse lisamine teksti.
17. Pipett omaduste, värvide valimiseks ja kopeerimiseks **I**, värvipaleti pipett **Shift+I** ja mõõdulint **K**.
18. Käsi lehekülje nihutamiseks. **H**, **Spacebar**
Topeltklakk töövahendil suurendab lehekülje kogu akna suuruseks.
19. Luup suurendamiseks ja vähendamiseks. **Z**
Topeltklakk töövahendil suurendab lehekülje vaate 100%.

5. Lisaikoonid

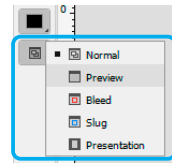
20. Vahetada sisu või joone värvi muutmise vahel **X**,
vaikimisi värvide taastamine **D**.
21. Vahetada teksti või tekstiraami värvi muutmise vahel.
22. Lisada värv või värviüleminek.
23. Vaate seaded
24. Dokumendi vaateviisi valik.

Õppige selgeks ja kasutage kiirvalikuid:

- töötate kiiremini;
- tööprogrammi teistes versioonides võivad menüüd muutuda ja kulub aega, et leida vajalik – kiirvalikud jäävad enamasti samaks;
- osa kiirvalikutest on kasutatavad paljudes programmides ja nende valdamine kiirendab tööd teisteski programmides.

Vaateviisid

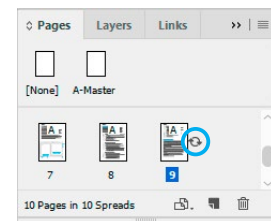
Vaateviisi saab valida kas töövahendite paneeli viimasest ikoonist või View > Screen Mode menüüvalikust. Tavalise vaate (**Normal**) ja eelvaate (ilma abijoonte ja objekti ümbrisjoonteta, **Preview**) vahel saab vahetada kiirvalikuga **W**. Esitusvaate (**Presentation**) kiirvalik on **Shift+W**. Esitusvaatel saab vahetada taustavärvi kiirvalikutega G, W ja B.

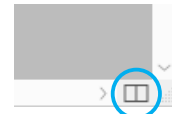
Vaikimisi kuvatakse InDesigni failis imporditud graafikat madala resolutsiooniga (View > Display Performance > **Typical Display**). Selleks, et näha graafikat parema resolutsiooniga, asendada View menüüst Typical Display **High Quality Display**ga (High Quality Display muudab töö suure failiga aeglasemaks).

Servad ja **abijooned** segavad mõnikord tulemuse kontrollimist, need saab peita menüü valikutest View > Extras > Hide Frame Edges ja View > Grids & Guides > Hide Guides.

Ekraanivaate pööramine on vajalik, kui mõnel leheküljel on sisu teistpidi. Vaate pööramiseks lehekülgede paneelilt valida lehekülg ja kontekst- või paneeli menüüst valida **Page Attributes > Rotate Spread View**. Pööratakse ainult vaadet, printimisel on lehekülg õiges suunas. Väiksed pööramise nooled lehekülje ikooni kõrval näitavad, et vaadet on pööratud. Neil nooltel klikates saab lehekülje tagasi algseesse vaatesse (Clear Rotation).

Jagatud akent saab kasutada võrdlevate vaadete jaoks. (**Split Window** ikoon töölaual all paremas nurgas või Window > Arrange > New Window). Objekte saab seejuures kopeerida, tõstes neid ühest aknast teise.

Kui on avatud mitu dokumenti, saab dokumendiakende paigutust muuta **Window > Arrange** menüüst.

View > Overprint Preview. Ületrüki vaade on trükise värvide kontrolliks.

Abijooned

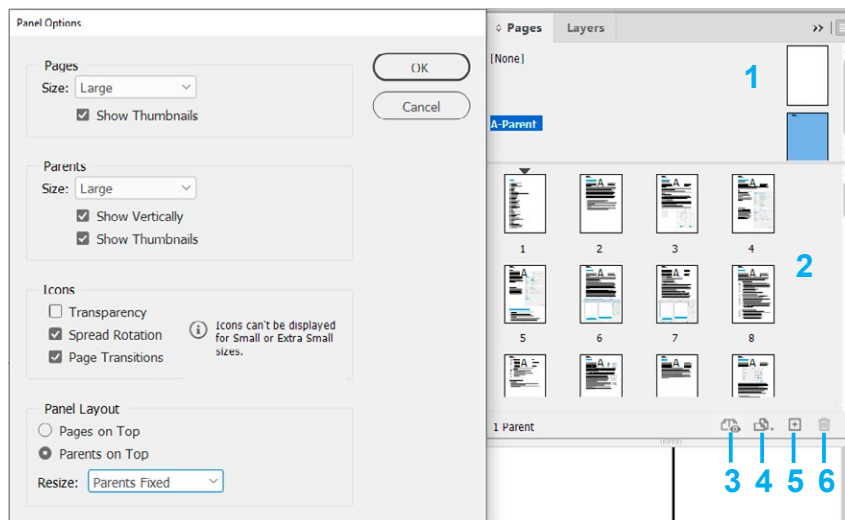
Abijooni (Guides) saab lisada nii juhtlehel kui igale sisulehele eraldi. Veergude ja ridade abijooni saab lisada menüüvalikust **Layout > Create Guides...** Üksikute abijoonide lisamiseks tõmmatakse need välja joonlauast. Joonlaud tekib View > Show Rulers, **Ctrl+R**. Tõmmates abijoon lehekülje kohal, asetub see ühele lehele; tõmmates töövälja kohal, asetub abijoon kogu laotusele (spread). Lehekülje kohal abijooni tõmmates ja Ctrl hoides asetub abijoon kogu laotusele. Shift hoides saab abijooni, mis asub täpselt joonlaua ühikul. Abijooni saab lisada ka topeltklikiga joonlaual, abijoon tekib klikkamise kohal.

Abijooni saab valida ja muuta nende asukohta kontrollpaneelilt, saab nihutada mitut abijooni korraga või kopeerida neid teisele lehele nagu iga teist objekti. Abijooni saab kustutada ükshaaval või kõiki korraga – kui üks abijoon on valitud, klikata sellel parema hiire klahviga ja valida menüüst **Delete All Guides on Spread**.

Abijoonide lukustamiseks või lukust lahti saamiseks on menüüvalik **View > Grids and Guides > Lock Guides**. **View > Grids and Guides > Snap to Guides** on mõnikord kasulik omadus, teinekord aga parem välja lülitada. Ctrl klahvi hoides saab „napsamise“ (snap) ajutiselt välja lülitada.

Lehekülgede paneel

Lehekülgede paneel on jagatud kaheks, üks osa juhtlehtedele (1), teine sisulehtedele (2). Vaikimisi asuvad juhtlehed paneeli ülemises osas. Lehekülgede asetust ja vaate suurusi saab muuta paneeli seadetest (Panel Options). Paneeli all on peidetud lehekülje kuvamise (3), lehekülje suuruse muutmise (4), uue lisamise (5) ja kustutamise (5) ikoonid.

Juhtlehed (Parent Pages) on vajalikud, kui on palju korduvate elementidega lehekülgi: saab määrata lehekülje numbri asukoha või panna peatüki pealkirja korduma igale lehele, lisada abijooned. Vaikimisi nimetatakse juhtled A, B, ... -Parent. Juhtlehe nime muutmiseks valida leht ja seejärel paneeli menüüst **Parent Options for „A-Parent“**. Uue juhtlehe saab luua paneeli menüüst kas olemasolevat dubleerides või valides **New Parent...**

Sisulehed põhinevad juhtlehel, st paljudel lehekülgedel korduvad elemendid asuvad juhtlehel, sisulehele neid ei panda. Juhtlehed määravad lehekülje suuruse, kui failis on mitme erineva suurusega lehekülgi. Samuti võib üks juhtleht põhineda teisel juhtlehel.

Juhtlehe määramiseks sisulehele:

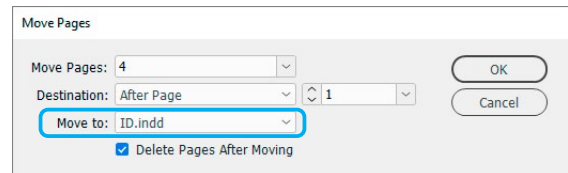
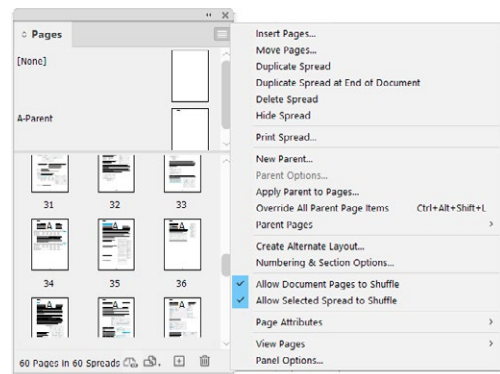
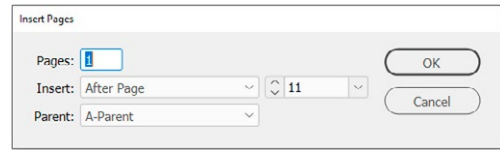
- Drag and Drop – haarates juhtlehest ja vedades selle sisulehele.
- Valides lehekülje paneelil leheküljed ja seejärel paneeli või kontekstmenüüst **Apply Parent to Pages...**

Sisulehe ikoonil on näidatud selle **juhtlehe eesliide** (prefix). Sisulehel näidatakse juhtlehe objekte punktirjoonega ümbritsetult, üldjuhul neid ei saa sisulehel muuta.

Overriding Parent Page Elements – juhtlehe objektide muutmine erandina konkreetse sisulehekülje jaoks. Kui üht lehekülge on vaja veidi muuta, loomata uut juhtlehte, valida **Ctrl+Shift**, klikata vajalikul objektil ja see tõstetakse sisulehele. Võtet on mõistlik kasutada ainult mõnel üksikul juhul. Vastupidiseks tegevuseks valida juhtlehelte eraldatud objekt ja lehekülgede paneeli menüüst **Parent Pages > Remove Selected Local Overrides** taastab juhtlehe objekti. Kui midagi pole valitud, siis **Remove All Local Overrides**.

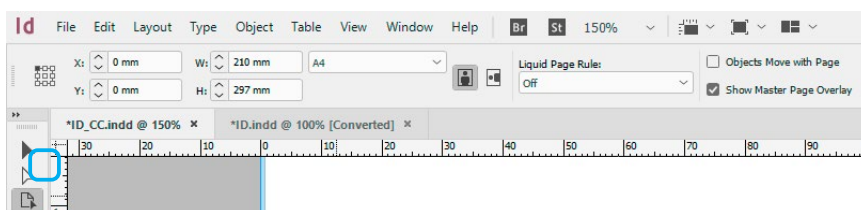
Lehekülgede lisamine, järjekorra muutmine ja kustutamine lehekülgede paneelil:

- Valida kas lehekülje kontekst- või lehekülgede paneeli menüüst „Insert Pages...“. Avaneval paneelil saab valida lisatavate lehtede arvu, milliste lehekülgede vahele uued leheküljed paigutatakse ja nende juhtlehe.
- Klikates uue lehekülje ikoonil paneeli all tekib uus tühi lehekülj aktiivse lehekülje järele. Alt+klikk uue lehe ikoonil avab „Insert Pages“ paneeli.
- Lehekülgi saab dubleerida Alt klahvi hoides ja samaaegselt lehekülge paneeli aknas uude asukohta vedades.
- Ühe või mitu valitud lehekülge vedada uue lehekülje ikoonile. Nii tekivad valitud lehtedest koopiad, mis asetuvad failis kõige lõppu.
- Lehekülgede järjekorra muutmiseks on menüüvalik „Move Pages...“. Lihtsam on järjekorda muuta lehekülgi paneelil teise asukohta vedades. Vaikimisi hoiavad paarisleheküljed kaheleheküljelist laotust. Kui aga küljendisse on vaja tekitada voldiklehekülgi või paarislehekülgede vahele üksikuid, tuleb tühistada lehekülgede paneeli menüü valikud **Allow Document Pages to Shuffle** või **Allow Selected Spread to Shuffle**.
- „Move Pages“ paneelilt saab lehekülje koos sisuga tõsta ka teise dokumenti, mis on samaaegselt avatud.
- Kustutamiseks valida üks või mitu lehekülge ja klikata prügikasti ikoonil.

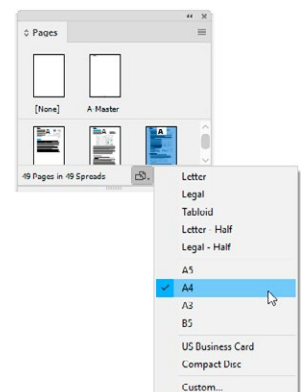

Lehekülje suuruse muutmine

- Kõiki lehti korraga saab muuta **File > Document Setup** suhtlusaknast.
- Ühe lehe suurust saab muuta, valides lehe lehekülje töövahendiga ja määrates uue suuruse kontroll- või omaduste paneelil. Enne muutmist kontrollida, kus asub alguspunkt (**Reference Point** – must punkt üheksaruudulisel ikoonil). Alguspunkti tuleb jälgida igasuguse mõõtude või asukoha muutmise puhul. Punkt, mis on märgitud mustaga, jääb paigale.

- Mitme valitud lehe suurust saab muuta lehekülgede paneeli lehekülgede suuruse muutmise ikooni (Edit Page Size) menüüst.

Lehekülgede numbrid

Lehekülje numbri lisamine kõigile lehekülgedele juhtlehel.

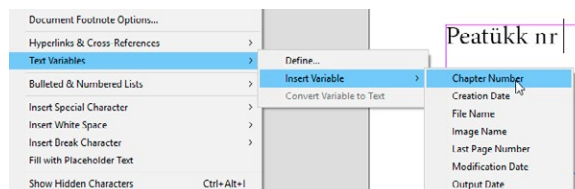
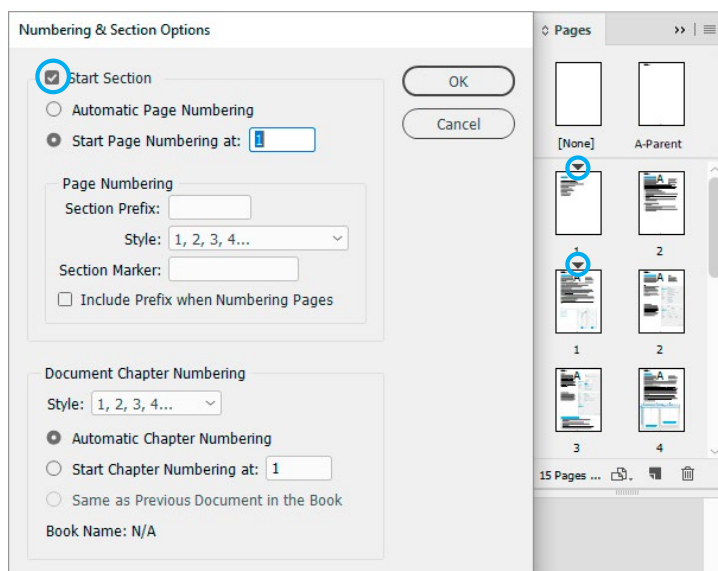
Lehekülje numbri jaoks on kõigepealt vajalik vedada teksti töövahendiga tekstiraam ning siis valida menüüst **Text > Insert Special Character > Markers > Current Page Number**. Juhtlehel ei näe lehekülje numbrit, vaid juhtlehe prefixit, lehekülje numbrid ilmuvad sisulehtedele.

Raamat vm dokument algab kaane või tiitellehga.

Paarislehekülgedega InDesigni failis on esimene lehekülg üksik parempoolne leht (nagu suletud kaas), siis järgneb paarislehekülg. Uut dokumenti ei pea alustama leheküljenumbri 1. Mitmesajaleheline väljaanne on mitmes dokumendis ja siis võib olla vajalik alustada loendamist teisiti. Kui on vaja, et dokument algaks kohe paarislehega, alustada uus dokument leheküljenumbri 2 (või muu paarisnumbriga).

Ühe dokumendi sees võib olla mitu nummerdust. Alustamaks loendamist ühe dokumendi sees teist korda, tuleb lehekülgede paneelil valida kõigepealt vajalik lehekülg. **Layout** või lehekülje kontekstmenüüst valida **Numbering & Section Options...** paneel. Aktiveerida **Start Section** ja märkida, mis numbriga alustada uut loendamist. Uue loendamise algus on märgitud lehekülje ikooni kohale musta nooleotsana, millel klikates avatakse Numbering & Section Options paneel. Eemaldades linnukese **Start Section** eest, taastub algne nummerdus.

Kui mitu faili on raamatu failiga (Book, vt lk 51) üheks väljaandeks kogutud, siis **automaatne lehekülje nummerdus** (Automatic Page Numbering) määrab lehekülje numbrid vastavalt failide järjestusele raamatus.

Peatükkide loendamine. Tekstiraami saab lisada muutujaid (Type > Text Variables > Insert Variable) ning nii tekitada tekstiraami automaatselt peatükkide numbrid.

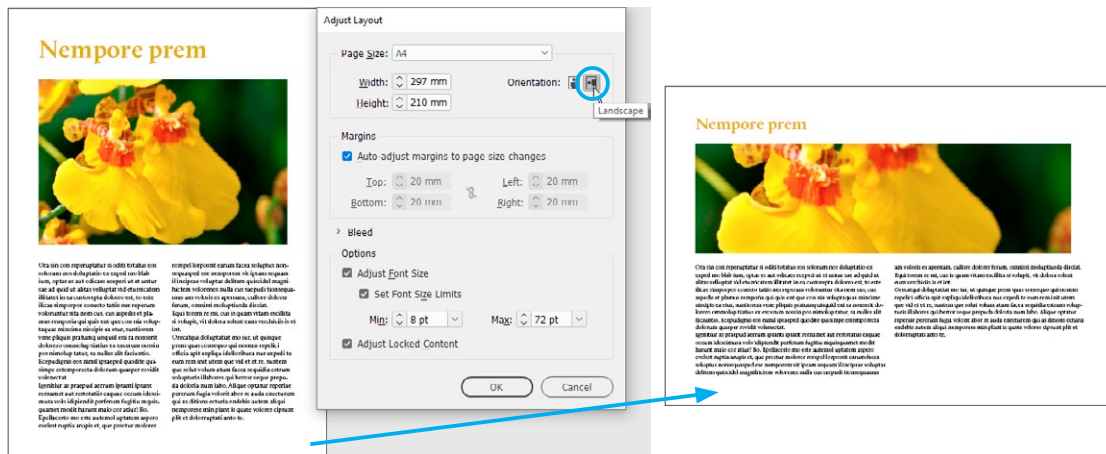
Failis ühelt lehelt teisele saab liikuda lehekülje paneelil vajalikul lehel topeklklikiga või töövälja all oleva lehekülje numbri või noolte abil.

Absoluutne lehekülje numeratsioon. Kui dokumendi leheküljed ei ole nummerdatud alates ühest, siis failis viiendale leheküljele jõudmiseks sisestada lehekülje numbri väljale +5.

Veerised ja tulpad, paigutuse kohandamine (Adjust Layout)

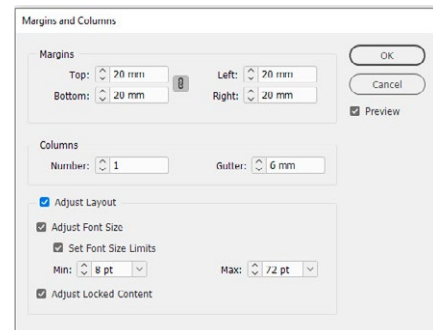
Lehekülje ja veeriste suuruse või formaadi muutmiseks samaaegselt saab muuta ka sisu paigutust. **File > Adjust Layout** seadetest saab valida, kas koos lehekülje suurusega muutuvad proportsionaalselt nii veerised kui teksti suurus. Teksti suuruse muutuse saab piirata minimaalse ja maksimaalse punktisuurusega.

Veeriste ja tulpade suuruse muutmiseks valida kõigepealt muutmist vajavad leheküljed lehekülgede paneelilt. Seejärel valida menüüst **Layout > Margins and Columns**. Kui muutust on vaja paljudel lehekülgedel korraga, siis on kasulik see teha juhtlehel (Parent Page).

Adjust Layout. Kui see valik on aktiivne, siis koos veeriste ja tulpade abijoonte muutmiseks nihutatakse ka nendega joondatud objektid. Muutuvad need objektid, mis puutuvad vastu abijooni.

<https://helpx.adobe.com/indesign/using/adjust-layout.html>

Vahede (Gap) töövahend

Gap töövahend on korraga mitme joondatud objekti või objektide ja lehe serva vahede suurendamiseks, vähendamiseks või nihutamiseks.

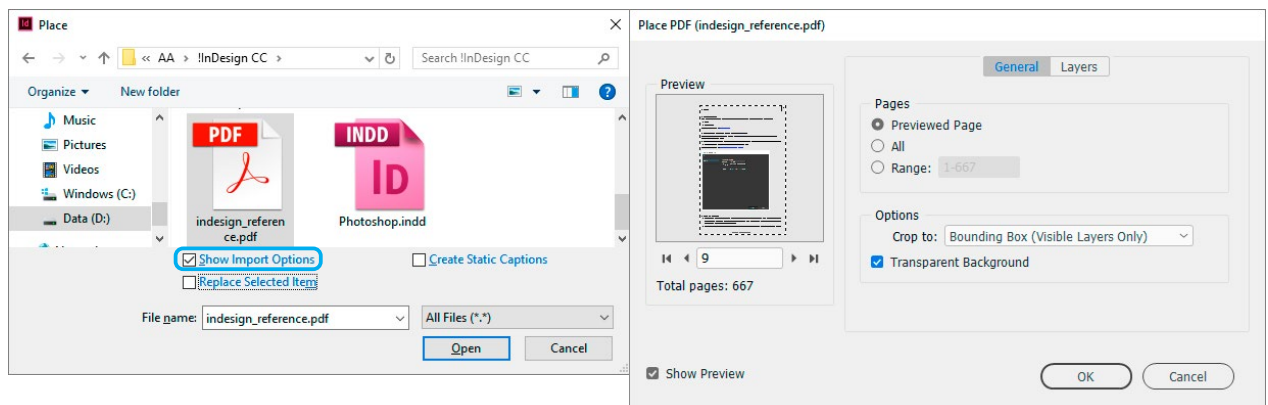
- Lohistamine (drag) nihutab objektide vahet.
- Ctrl + drag suurendab või vähendab vahet vastavalt liikumise suunale.
- Alt + drag nihutab objekte koos vahega.
- Ctrl + Alt + drag muudab vahet ja nihutab objekte.
- Shift + drag ei nihuta tervet joondatud rida, vaid ainult kursori kohal olevate objektide vahet.

Graafika importimine

Tavalisemad imporditavad pikselgraafika formaadid on PSD (Photoshopi tööfail koos kihtidega või läbipaistva taustaga), JPG (läbipaistvusega), TIFF (InDesignis ühekihiline fail, läbipaistvus tuleb salvestada Alfa kanalina), WebP (läbipaistvusega) ja PNG (läbipaistvusega). Tavalisemad vektorgraafika formaadid on AI, PDF, SVG. InDesigni faili saab importida ka teise INDD faili. Illustratorist saab objekte kopeerida, sel juhul on need InDesignis muudetavad.

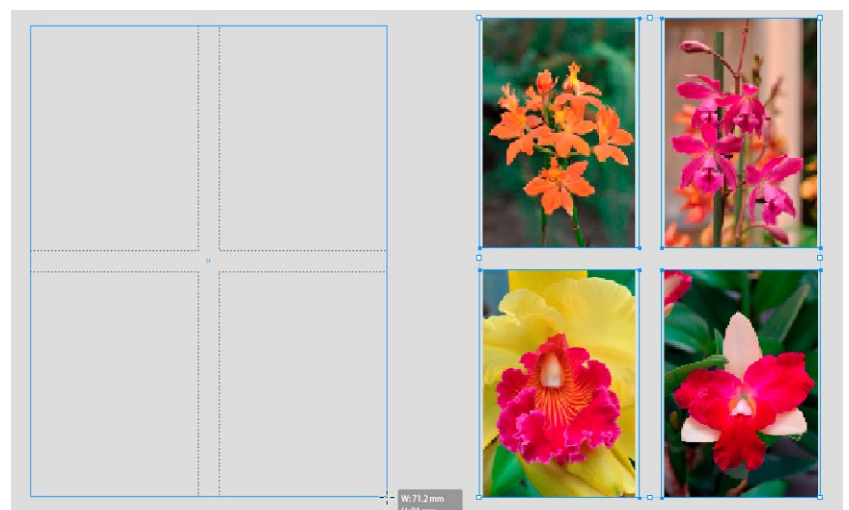
File > Place... (Ctrl+D). Kui on vaja täpsustada, kuidas faili importida, näiteks valida PSD faili kuvatavaid kihte või importida erinevaid lehekülgi AI või PDF failist, aktiveerida **Show Import Options**.

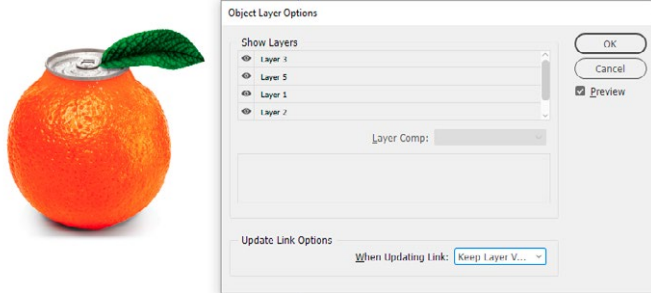
Lihtsaim viis importimiseks on avada kaust ja vedada sellest failid InDesign aknasse. Kursori külge ilmub pildiikoon. Korraga saab importida mitu pilti, kursori küljes on sulgudes näha piltide arv. Pilte saab importida asetades need leheküljele või valmis pildiraami (Frame). Üles ja alla nooleklahvidega saab muuta piltide asetamise järjekorda. Liikudes pildikursoriga raamile, näitab pildi asetumist pildiikooni ümber tekkivad ümarsulud. Kui pildialale asetatud graafika paistab ainult osaliselt, siis topeltklikk raami nurgal teeb selle sama suureks kui pildi.

Kui pilt on mõõtmelt suur, võib pildi asetamisel kursoriga vedada sobiva suurusega raami. Raam hoiab pildi proportsioone. Kasulik on määrata leheküljele pildialad ja nende sobitumise (Fitting) seaded enne piltide importimist. Raamis ühe pildi uuega asendamiseks on Alt + klikk pildil.

Jaotamine (Gridyfing). Mitme faili korraga importimisel esmalt vedada üks ala ning seejärel üles ja paremale nooleklahvidega jagada see ala mitmeks. Alla ja vasakule nooleklahvidega liigutamine vähendab tekkinud jaotusi.

InDesignis ei ole graafika kunagi ilma raamita (Frame). Kui valida valikunoolega (Selection, **V**) raam, siis ilmub selle keskele ümmargune ring – **Content Grabber**. Content Grabber on hea vahend pildi liigutamiseks ja kadreerimiseks raami sees. Topeltklakk vahetab raami valiku pildi valiku vastu. Pildi valikuks on otsevaliku nool (Direct Selection, **A**). Kui ei ole soovitatav, et pildi ja raami muutmine toimuks eraldi, siis kas määrata raamile Auto-Fit, skaleerides hoida samaaegselt nii Shift kui ka Ctrl klahvi või kasutada skaleerimiseks Free Transform töövahendit.

Object > Object Layer Options paneelilt valida, millised pildifaili kihid või milline kihtide vaade (Layer Comps) on nähtav ja milline mitte.

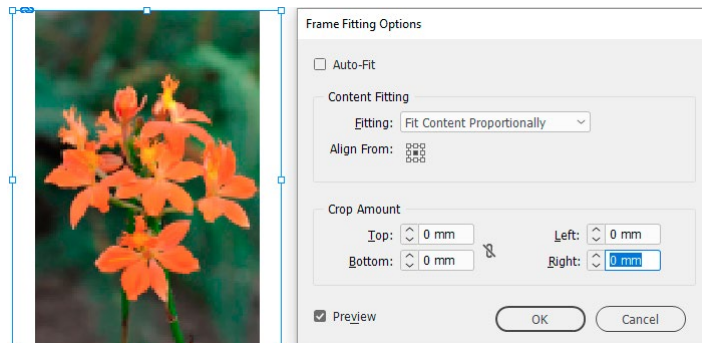
Graafika korraldamiseks ja importimiseks soovitatakse rakendust **Bridge**. Bridges valida pilt ja File > Place > In InDesign.

Sobitumine (Fitting)

Graafikafaile saab asetada raami suhtes erinevalt. Sobitumise viisid on valitavad kontroll- ja omaduste paneelil ikoonidelt või menüüst Object > Fitting > ...

- **Fill Frame Proportionally** – tõenäoliselt kõige sagedamini vajalik asetuse. Kui raami ja pildi proportsioonid ei sobi, jäävad pildi proportsioonid samaks, kogu raam täidetakse pildiga ja ülejäänud osa pildist peidetakse.
- **Fit Content Proportionally** – kogu pilt on nähtav. Kui proportsioonid ei sobi, jääb osa raamist tühjaks.
- **Fit Content to Frame** – suurenda või vähenda pilt raamile vastavaks. Seda valikut kasutada ettevaatlikult: kui raami proportsioonid ei sobi pildi omadega, siis pilt deformeerub.
- **Fit Frame to Content** Ctrl+Alt+C – suurenda või vähenda raam pildile vastavaks. Samal viisil toimib topeltklõkk raami nurgapunktides.
- **Center Content** – sisu asetub raami keskele.
- **Content-Aware Fit** – analüüsib pilti ja jätab sellest nähtavale kõige ilmekama või informatiivsema osa. Eelistustest (Edit > Preferences > General) saab selle asetuse muuta automaatseks.
- **Auto-Fit** – raamile määratud fitting jääb raami suurendades, vähendades või kuju muutes samaks.

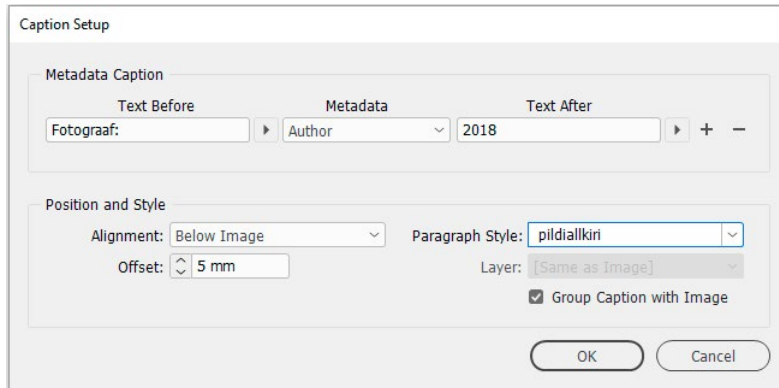
Menüüst **Object > Fitting > Frame Fitting Options** saab olemasolevat sobitumist täpsustada.

Align From – pildi punkt mis jääb paigale, reference point.

Crop Amount – kui palju pildist jääb raamist väljapoole (peidetakse).

Pildiinfo (Captions)

Pildile tekstide (Captions) lisamine faili infost on kasulik omadus, kui on palju fotosid koos pildi kirjeldusega, autori nimega vms infoga. Igal failil on kaasas andmed, metadata. Andmeid saab lisada Photoshopis ja Bridges, samuti operatsioonisüsteemis. Captioniks saab kasutada ka faili nime.

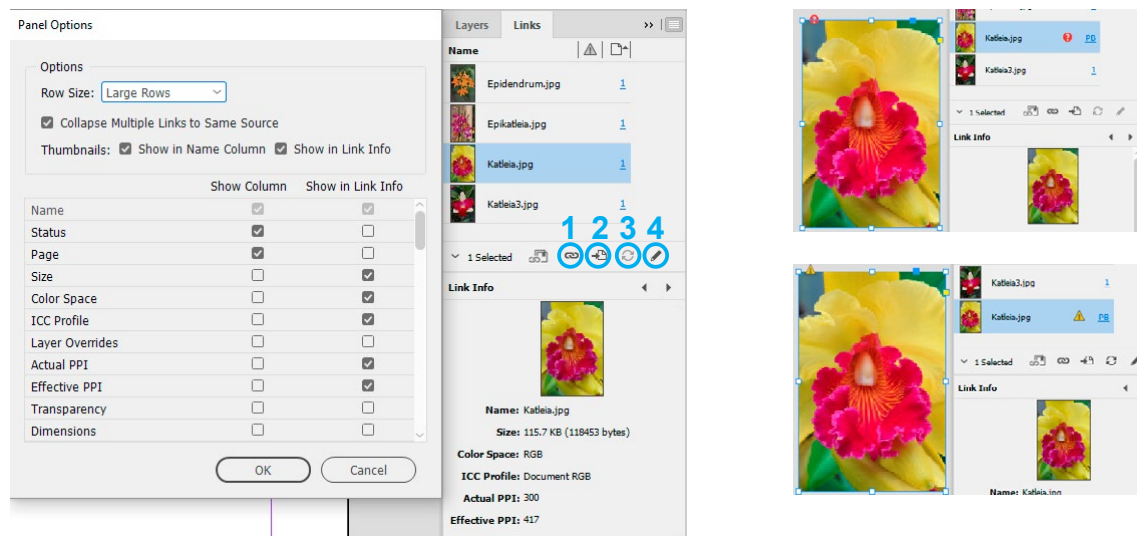
Object > Captions > Caption Setup... paneelilt määrata enne captioni lisamist, millist pildi infot ja kuidas kasutada. Kas lisada enne või pärast mõni fraas; kuhu tekst pildi suhtes asetub ja milline on pildiallkirja tekstistiil. (Inforidasid võib olla mitu, neid saab lisada klikates + märki rea lõpus.) Lisada saab muutuva (live) või staatilise pildiallkirja.

Live Caption – tõstes kirjelduse ühelt pildilt teisele, tekst muutub vastavalt pildi andmetele. Live captioni tekst ei ole InDesignis muudetav. Kasulik on caption ja pilt siduda üheks grupiks, siis saab teksti pildist kaugemale nihutada, kuid säilib teksti seos pildi andmetega. Kui pilt ja tekst ei ole ühes grupis, siis peab vähemalt tekstiraami serv puutuma pilti, et caption loeks pildifaili andmeid. Kui teksti on vaja muuta, siis saab Live Captionist staatilise **Captions > Convert to Static Caption**.

Static Caption tekitab pildiallkirja faili infoga, mille tekst pildi vahetamisel ei uuene. Selline pildiallkiri on InDesignis muudetav nagu mistahes muu tekst. Staatilisi pildiallkirju saab lisada pildile importimisel, aktiveerides File > Place aknas **Generate Static Captions**.

Linkide paneel

Pildifail ei asu tavaliselt InDesigni failis, vaid on lingitud, st failis näeb pildi väikese resolutsiooniga vaadet, mis on seotud pildifaili asukohaga kõvakettal. Kõik lisatud failid leiab ja nende kohta saab infot linkide paneelilt. Linkide paneeli ülemises osas on lingitud failid lehekülgedel ilmumise järjekorras. Alumises osas kuvatakse valitud faili info. Lisaks graafikale saab linkida tekstifaile ning Content Placeri abil objekte.

Linkide paneeli menüüst avaneb **Panel Options**, kus saab valida paneelil kuvatavat infot.

Kui lingitud fail on algsest kohast kõvakettal kadunud, näitab seda punane hoiatusring. Kui faili on muudetud ilma vaadet InDesignis uuendamata, on linkide paneelil kollane märk. Ühe pildi saab asendada teisega **relink** ikoonil klikates (1). Relinkides saab ka kadunud faili uuesti siduda. Ikoon **Go to Link** (2) avab lehekülje paneelil valitud failiga. Linkide **uuendamine** (update) ühekaupa või kõik korraga on valitav ikoonist paneeli all (3) või linkide paneeli menüüst. Lingitud graafika saab InDesigni faili lisada (**Embed Link**) linkide paneeli menüüst. Näiteks väiksed ikoonisuurused pildid on parem faili lisada, mitte hoida neid eraldi kõvakettal.

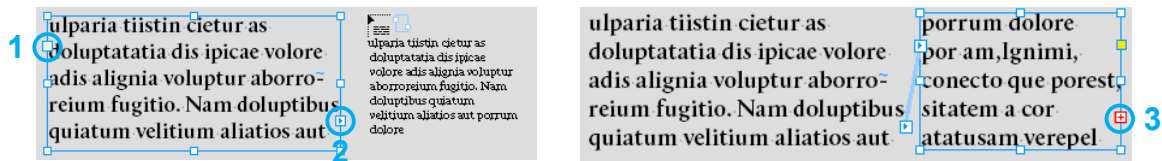
Lingitud failide muutmiseks saab avada programmi **Edit > Edit original** või **Edit With** valikuga (samuti linkide paneeli menüüst või ikoonist (4)), sel juhul pole vaja faili vaadet eraldi uuendada (update), see toimub automaatselt.

Teksti toomine InDesigni faili

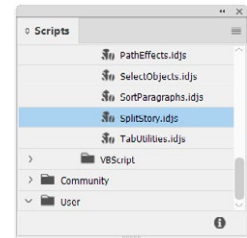
Vedades tekstitöövahendiga (T) leheküljel, tekib raam (Text Frame), kuhu teksti kopeerida või trükkida. Disainimiseks ilma reaalse sisuta saab kasutada asendusteksti – **Placeholder Text**. Type või kontekstmenüüst valida **Fill with Placeholder Text**.

Topeltklakk tekstiraamil aktiveerib tekstitöövahendi klikatavas kohas.

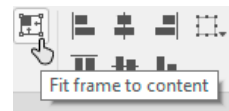
Tekstiraamil on sisend (**Inport**) (1) ja väljund (**Outport**) (2), mille abil saab tekstiraame omavahel siduda, nii et tekst jätkub ühest raamist teise. Millised tekstiraamid on omavahel seotud, näitab **Text Thread**, joon kahe raami vahel. Text Threade saab peita View menüüst **Extras > Hide Text Threads**.

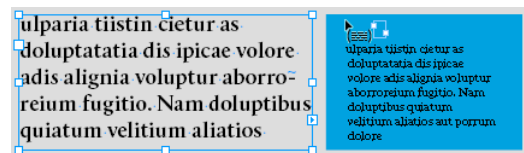
Kui tekst ei mahu raami, ilmub outporti punane + (3, Text Overflow). Errori hoiatus ilmub ka lehekülje alla trükieelse kontrolli tähisele. Klikates outpordil, muutub kursor tekstiikooniks, millega saab klikata järgmisel tekstiraamil, kus tekst jätkub või vedada kursoriga uus tekstiraam. Seotud tekstiraamide lahti sidumiseks on topeltklakk in- või outpordil. Seotud tekstiraamidest sama sisuga sidumata tekstiraamide saamiseks teha neist ükshaaval koopiad või kasutada skripti **Split Story**.

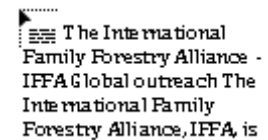
Tekstiraami täpseks suurendamiseks, nii et kogu tekst on nähtav, on **Fit Frame to Content** ikoon kontrollpaneelil või topeltklakk ühel tekstiraami ääremärkidest. Tekstiraam suureneb klikatava märgi poole.

Tekstiraami saab määrata ka raami F või kujundi (nelinurk, ellips, hulknurk) töövahendiga. Liikudes tekstitöövahendiga soovitud kujundile kursori kuju muutub ning kujundi sisse saab teksti lisada. Kas graafikat saab või ei saa muuta tekstiraamiks, määrata eelistustest (vt lk 4 Type Preferences).

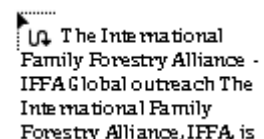

Peamine viis teksti lisamiseks InDesigni faili on DOC, RTF või mõne muu **tekstifaili asetamine leheküljele**. Tekstifaili saab lisada sarnaselt graafikafailiga kas menüüvalikust File > Place või lohistades faili kaustast InDesigni aknasse. Kursori külge ilmub tekstiikoon koos mõne esimese sõnaga tekstist, millega saab klikata olemasoleval raamil või kursoriga vedades lisada uue tekstiraami.

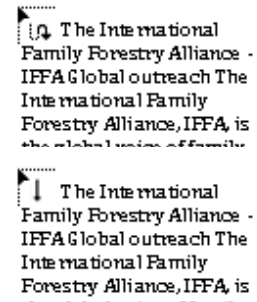
DOC fail kogu trükise tekstiga on tõenäoliselt mitu lehekülge ja see ei mahu ühte tekstiraami. Tekstiraame ükshaaval lisada on tülikas, InDesigni **Text Autoflow** lihtsustab seda tööd.

Autoflow toimub, kui teksti asetamisega samaaegselt hoida **Shift** klahvi. „Voolav“ tekst täidab kõik tekstiraamid ja vajadusel tekib lehekülgi juurde, et kogu tekst ära mahuks.

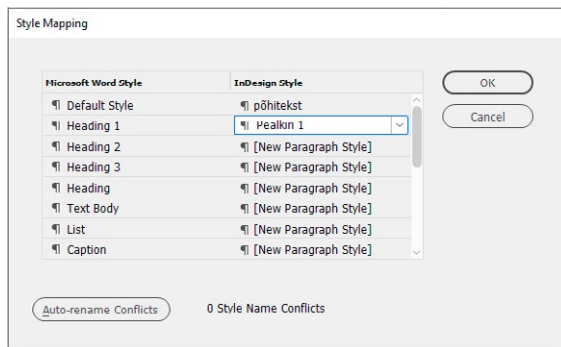
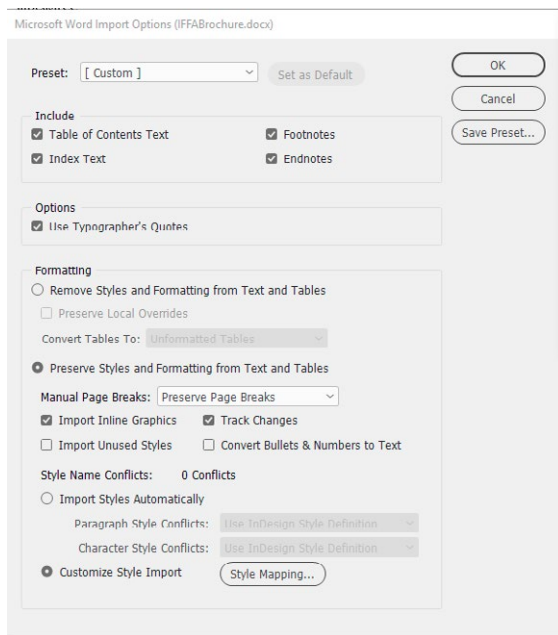
Semi-Autoflow toimub teksti asetamise ajal **Alt** klahvi hoides. Semi-Autoflow kasutab ainult olemasolevaid tekstiraame ja täidab neid vastavalt klippide järjekorrale, ei loo lehekülgi juurde. Alt+drag – saab luua nii mitu tekstiraami juurde kui palju teksti on.

Alt+Shift klahve hoides tekib **piiratud Autoflow** – tekstiga täidetakse automaatselt kõik olemasolevad leheküljed, aga lehekülgi juurde ei teki.

Teksti vorminduse säilitamine või eemaldamine. Kui ei ole kasulik importida kogu tekstifaili korraga, saab teksti näiteks peatükkide kaupa kopeerida. Nii tekstifaili asetamisel kui ka kopeerimisel saab valida, kas tekst tuuakse InDesigni faili koos tekstitötlusprogrammis tehtud vormindustega (stiilid, rasvaselt või kaldkirjas esile toodud sõnad jne) või ilma. Kopeerimise seaded määrata Edit > Preferences > Clipboard Handling (vt lk 5).

File > Place (Ctrl+D) importimisel aktiveerida **Show Import Options** ja valida, kas säilitada „Preserve Styles and Formatting...” või eemaldada vormindus „Remove...”. Stiilide alles jätmisel võib Wordi stiilid asendada InDesigni stiilidega. (Style Mapping).

Tekstiraami seaded

InDesignis pole vaja luua kaht eraldi objekti – teksti tausta ja teksti. Tekstiraamile saab panna taustavärvi ja ümbrisjoone ning määrata, kui kaugel asub tekst raami servast.

Object > Text Frame Options... paneel. (Ctrl+B)

1. Tulbad (Columns). Fikseerida saab kas tulpade arvu või laiuse. Kui tulpade laius on fikseeritud, siis tekstiraami suurendamine või vähendamine toimub hüppeliselt, ühe tulba laiuse võrra. **Flexible Width** määrab maksimaalse laiuse, millest tekstiraami suurendamisel või vähendamisel tulbad laiemaks ei lähe. **Gutter** määrab tulpade vahe. **Balance Columns** tasakaalustab tulpade kõrguse muutmata tekstiraami suurust.

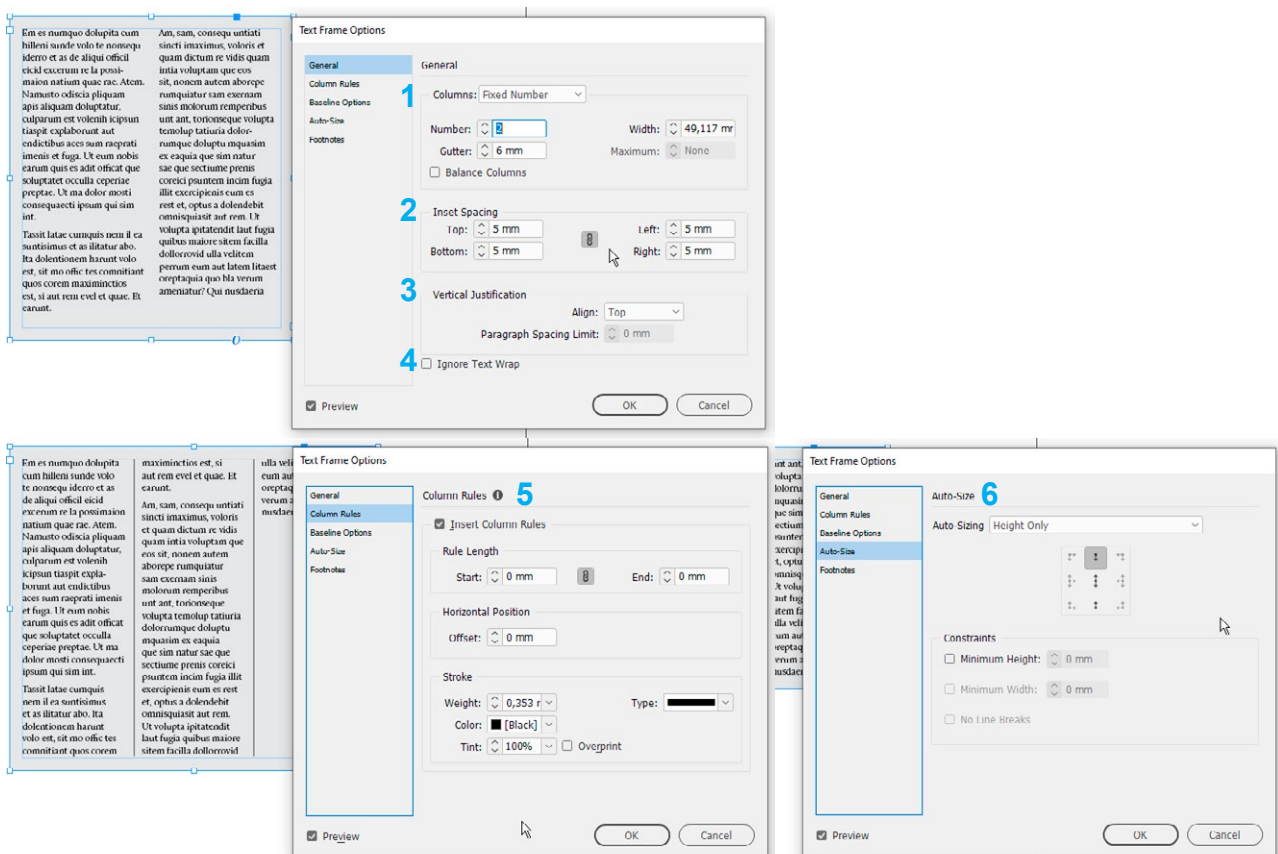
2. Inset Spacing on tekstiraami serva ja teksti vaheline kaugus. Ristkülikukujulisel tekstiraamil saab kaugust muuta kõigist neljast küljest erinevalt, erikujulisel raamil võrdsest. Taustavärviga tekstiraamil ei tohiks tekst ulatuda raami servani.

3. Vertical Justification – kui teksti on vähem, saab seda joondada kas tekstiraami keskele, alla või venitada reavahele nii, et kogu raam on täidetud tekstiga. **Paragraph Spacing** – kui reavahede suurendamine ei ole sobiv, saab suurendada ainult lõikude (Paragraph) vahesid.

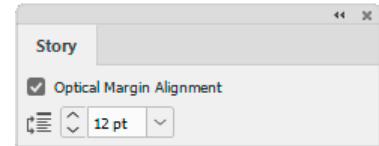
4. Ignore Text Wrap laseb erandina asetada teksti pildi peale, millel on text wrap (tekst ei kata pilti). Näiteks on vaja foto peale paigutada fotograafi nimi.

5. Insert Column Rules lisab jooned tulpade vahele. Jooned võivad olla tulpadest kõrgemad või lühemad (Rule Length), muuta saab asetust tulpade vahel (Offset) ning joone jämedust ja värvi.

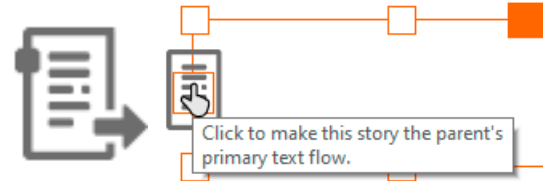
6. Tekstiraami saab panna automaatselt suurenema või vähenema kas proportsionaalselt või ainult laiuses või kõrguses. Seejuures saab määrata punkti, mis jääb paigale.

Tekstiploki optiliseks ühtlustamiseks aktiveerida menüüst Type > Story **Optical Margin Alignment**. Väiksed kirjavahemärgid, nagu näiteks poolitusmärk asetatakse tekstiraamst veidi välja-
poole, nii et optiliselt mõjuks tekst ühtlase plokina.

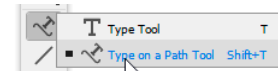

Juhtlehel võib asuda üks **põhitekstiraam** (Primary Text Frame) mis määrab sisuleheküljel oleva teksti paigutuse ja tulpade arvu. Põhitekstiraam on mugav kasutada lihtsamas, võrdse kõrguse ja laiusega tekstitulpadega küljendis. Primary Text Frame on märgitud muudest tekstiraamdest erineva ikooniga ja juhtlehel ei tohi selles olla teksti. Juhtlehel oleva põhitekstiraami suuruse, asukoha või tulpade arvu muutmisega muutub teksti paigutus ka sisulehel. Põhitekstiraam lisatakse tavaliselt kohe uue faili avamisel. Hiljem saab põhitekstiraami lisada juhtlehele kõigepealt tavalise tekstiraamina ja siis, klikates tekstiraami ikoonil, muuta see põhitekstiraamiks. Kui sisulehel on tekst olemas enne põhitekstiraami lisamist, siis tuleb see põhitekstiraami ümber kopeerida.

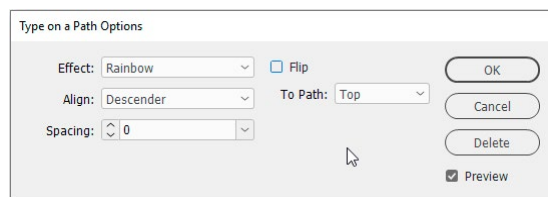
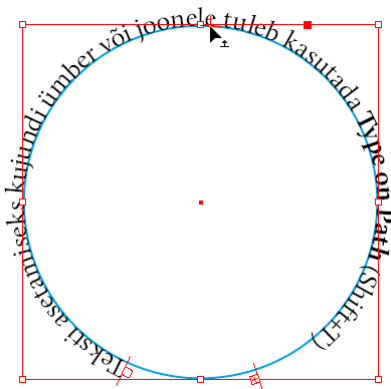

Teksti asetamine joonele

Teksti asetamiseks kujundi ümber või joonele tuleb kasutada **Type on a Path** (Shift+T) töövahendit. Joonele asetuval tekstil on inport ja outport nagu tekstiraamil ja nende abil saab tekste omavahel siduda. Teksti asukohta joonel liigutada teksti algus-, kesk- või lõpp-punkti markerite abil (kriipsukesed teksti alguses, keskel ja lõpus, mida saab nihutada, kui kursori külge ilmub väike nool). Keskpunkti markerist saab teksti liigutada ühele või teisele poole joont (flip).

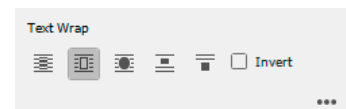
Täpsemalt saab muuta teksti asetust joone suhtes **Type > Type on a Path > Options...**

Pildid teksti vahel

Teksti vahel asuvale pildile (vm objektile) saab määrata, kui kaugele tekst sellest jääb. **Text Wrap** on kasulik omadus küljendamiseks – nii ei ole vaja muuta tekstiraamade suurusi, et need pildi peale ei ulatuks. Kui mõned tekstid seejuures peavad siiski asuma pildi peal, näiteks pildi autori nimi, saab eelistustest muuta text wrapi toimivaks ainult tekstidele, mis asuvad pildist allpool (**Preferences > Composition** aktiveerida „Text Wrap Only Affects Text Beneath“). Teine ja paindlikum võimalus on, et osa teksti eirab teksti ümberpaigutamist, selleks määrata tekstiraamile Object > Text Frame Options... paneelil **Ignore Text Wrap**.

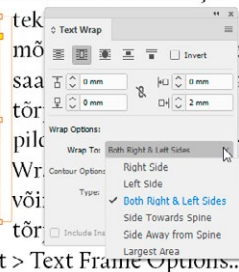
Text Wrapi ikoonid asuvad kontroll- ja omaduste paneelil. Wrapi suuruse ja suuna täpsustamiseks avada Text Wrap paneel (Window > Text Wrap, kontrollpaneelil Alt+klõkk ikoonil, omaduste paneelil „More Options“ lingil).

Ikoonid vasakult paremale:

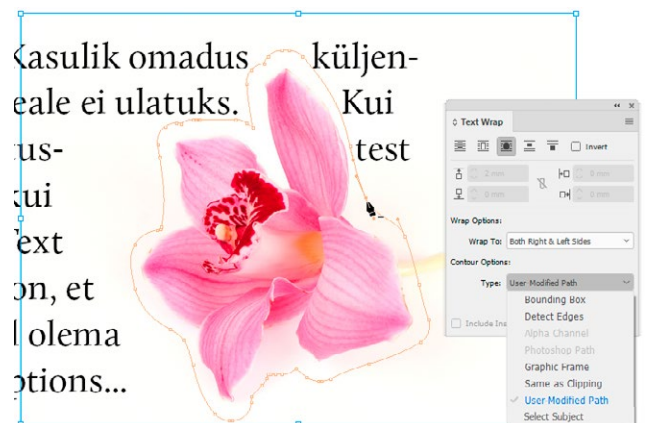
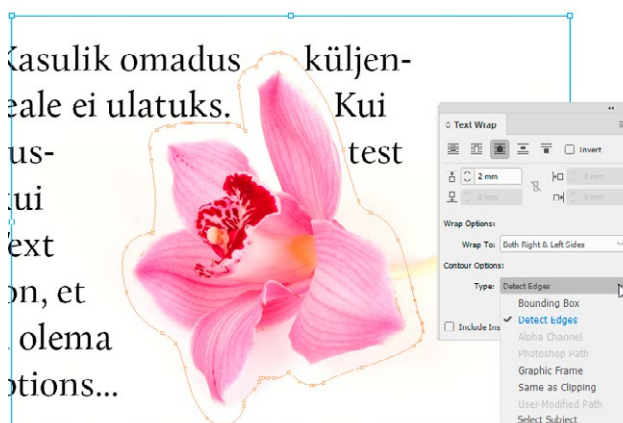
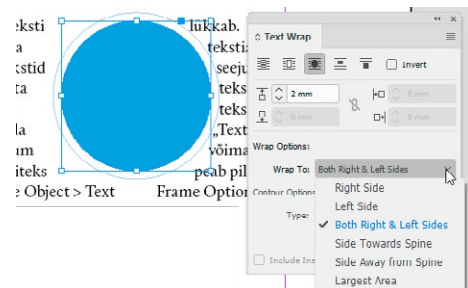
1. **Wrapi ei ole**, pilt asub teksti peal või all.
2. **Wrap ümber nelinurkse piirde** (bounding box). Nelinurkse wrapi kaugust saab muuta igast küljest eraldi ja **Wrap To** rippmenüüst valida kuhu poole tekst paigutatakse.

näarata, kui kaugele see teksti lükkab. Kasulik omadus küljend

3. **Objekti kujuline wrap**. Wrapi kaugust saab muuta võrdsest igasse suunda.

Kontrastsel pildifailil, millel ei ole läbipaistvust, saab leida pildil oleva kujutise ümbrisjoone – **Detect Edges** või **Select Subject**. Saadud kontuur on vektor-objekt, mida saab punkthaaval muuta. Muudetud kontuur on **User-Modified Path**. (Algse kontuuri saab taastada, valides uuesti Detect Edges.) Läbipaistva taustaga AI või PDF faili läbipaistvuse kasutamiseks wrapi kontuurina tuleb samuti valida kontuuri leidmine.

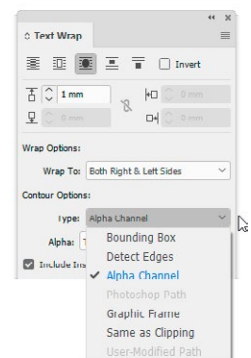
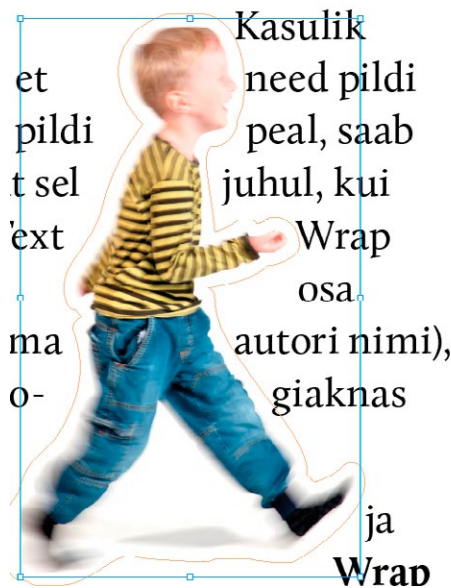
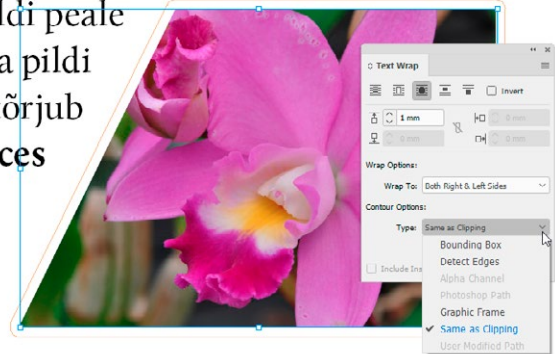
Kui pildiala (frame) on erikujuline, saab Wrapi servaks valida **Same as Clipping**.

Wrapi servaks saab kasutada pildifaili läbipaistvust (PSD, PNG) – Contour Options: Type: **Alfa Channel**.

Kuna Text Wrap peab arvestama tekstiridade kõrgusega, ei jäta see alati võrdseid vahesid üles ja alla ning ideaalse tulemuse jaoks on vaja wrapi kontuuri korrigeerida.

teksti lükkab. Kasulik omadus küljenda-
sed pildi peale
asuma pildi
pilt tõrjub
ferences

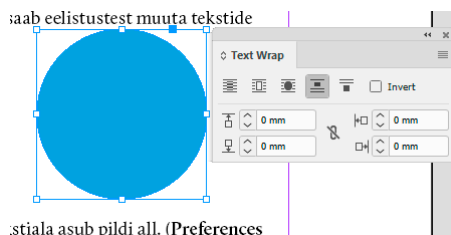
Text
ksti-
peal
ect >

4. Jump object – objektist paremal ja vasakul teksti ei ole.

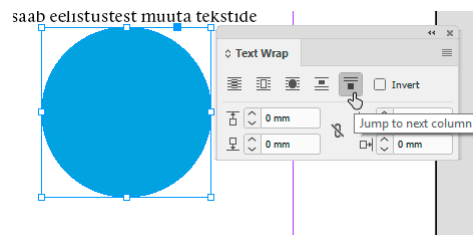
5. Jump to next column – objektist paremal, vasakul ja all teksti ei ole.

saab eelistustest muuta tekstide

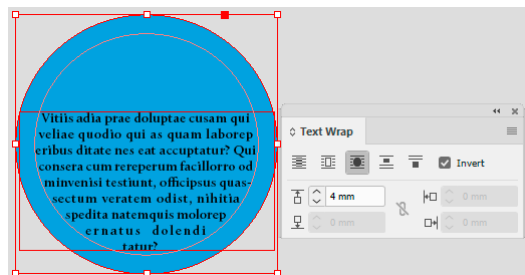

stiala asub pildi all. (Preferences

saab eelistustest muuta tekstide

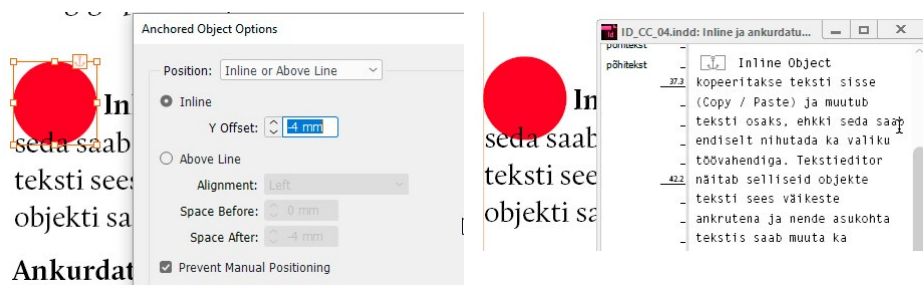

6. Invert lükkab teksti objekti sisse. Tulemus on sarnane erikujulise tekstiraamga, kuid teksti asetust saab vabamalt muuta.

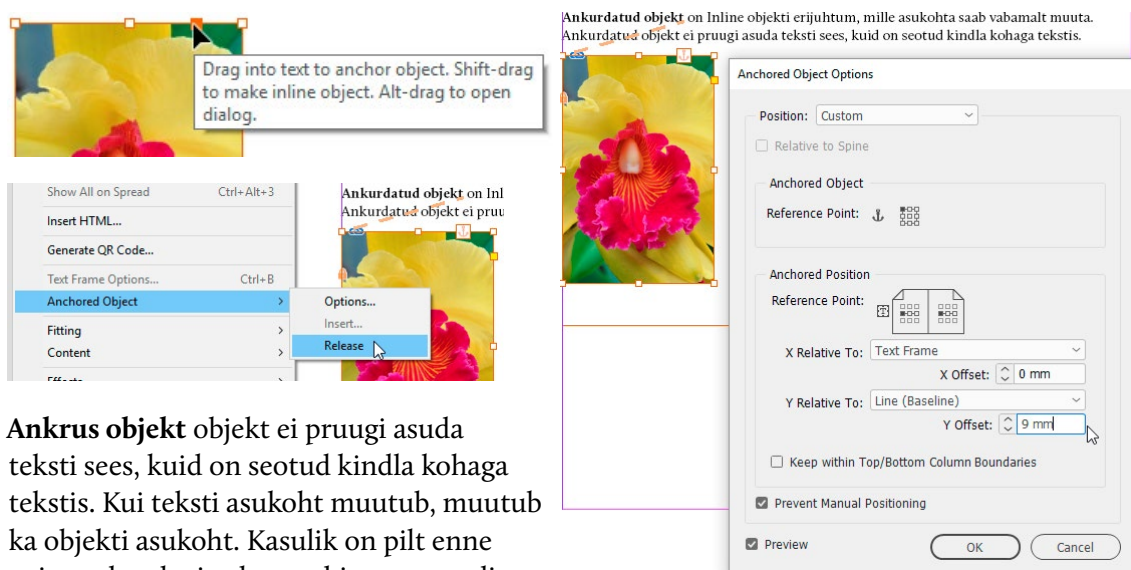

Inline ja ankrus objekt

Inline ja ankrus objekt tähistatakse ühtmoodi ankru märgiga pildi küljes. Neid kasutatakse siis, kui on vaja pilt või graafika siduda kindla kohaga tekstis, nii et teksti lisamisel või kustutamisel muutuks ka pildi asukoht.

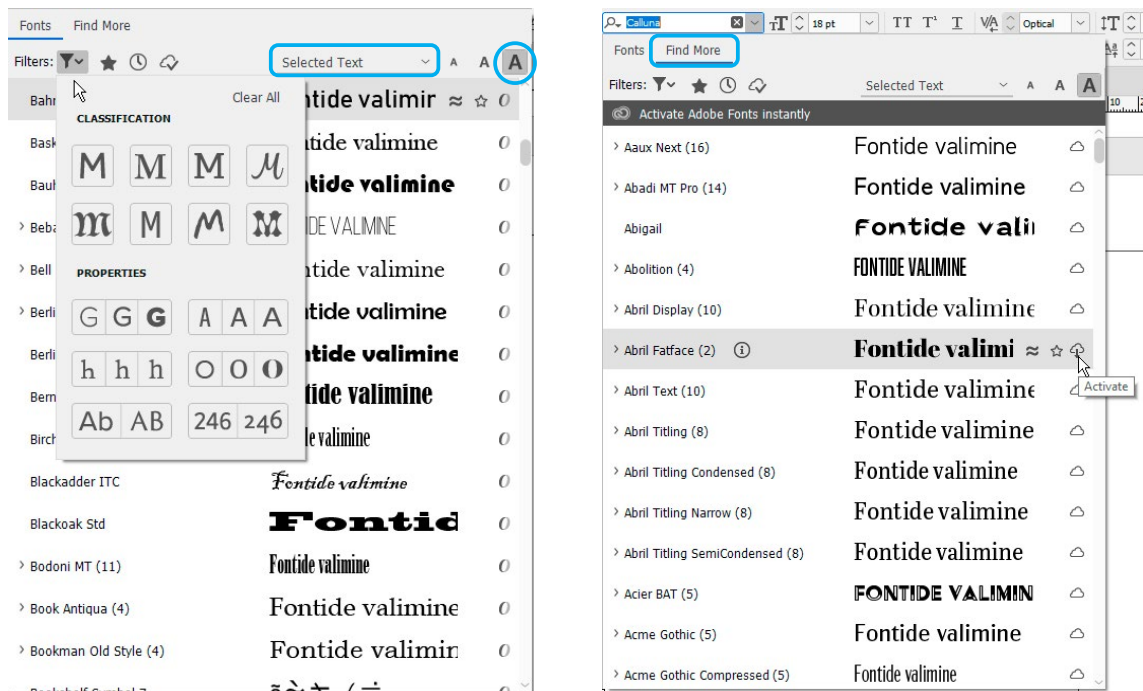
Inline Object kopeeritakse teksti sisse (Copy / Paste) ja muutub teksti osaks, ehkki seda saab endiselt nihutada ka valiku töövahendiga. Seadete paneel avaneb parempoolse hiireklahvi klikiga ankru märgil. Aktiveerides **Prevent Manual Positioning** saab vältida määratud asukoha juhuslikku muutmist. Tekstieditor (Edit > Edit in Story Editor) näitab selliseid objekte teksti sees väikeste ankrutena ja nende asukohta tekstis saab muuta ka tekstieditoris. Inline objekti saab eemaldada tekstikursoriga valides ja kustutades nagu teksti või valiku töövahendiga tekstist välja lõigates ja uude asukohta kleepides.

Ankrus objekt objekt ei pruugi asuda teksti sees, kuid on seotud kindla kohaga tekstis. Kui teksti asukoht muutub, muutub ka objekti asukoht. Kasulik on pilt enne paigutada teksti suhtes sobivasse asendisse ja siis vedada ülemisest värvilisest markerist seos sobivasse kohta tekstis. Kuhu objekt on kinnitatud, näeb **Text Threads** abijoontega. Alt + klikk ankru ikoonil või menüüvalik **Object > Anchored Object > Options...** avab paneeli, kus saab täpsustada pildi asukohta teksti suhtes. Objekti tekstist lahti sidumiseks valida **Object** või kontekstmenüüst **Anchored Object > Release**.

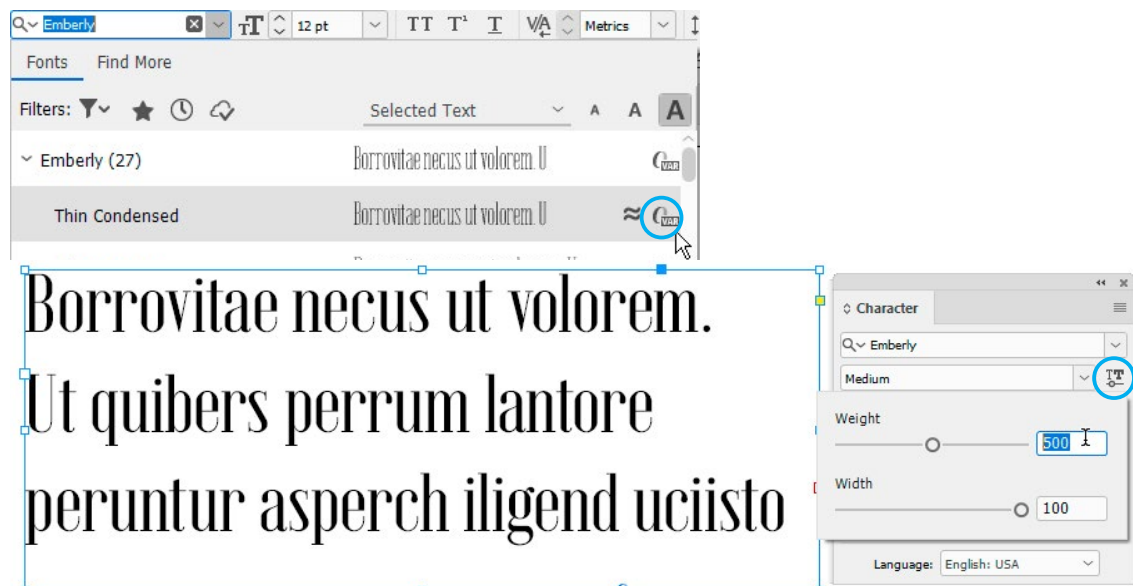
Fontide valimine

Avades kontroll- või Character paneelil kirjatüübi nime juurest rippmenüü, saab filtreerida fonte tüübi järgi, otsida enim kasutatuid, viimati kasutatuid või Adobe fondikollektsioonist aktiveeritud fonte. Seejuures saab muuta fondi vaate suurust ja kas kuvatakse valitud tekst või kogu tähestik.

„Find More“ valikuga saavad Adobe Creative Cloud kasutajad otse InDesignist aktiveerida fonte Adobe Fonts kollektsioonist (<https://fonts.adobe.com>). Neid fonte ei saa alla laadida ega failide hoidmise ja edastamise paketti (package) lisada. Fondi vaade on näha ka siis, kui see pole veel aktiveeritud.

Alates CC2020 versioonist toetab InDesign variable (muutuvate) kirjatüüpide kasutamist. Muutuvat kirjatüüpi näitab OpenType ikoon märkega „VAR“. Muudetavad omadused saab avada kirjamärgi, kontroll- või omaduste paneelilt.

Kirjamärgi ja lõigu omadused

Tekstiga töötamise ajal on kontrollpaneelil vasakul 2 valikuikooni: kas muuta kirjamärgi (Character Formating Controls) või lõigu (Paragraph Formating Controls) omadusi. Kui omadust on võimalik täpsemalt määrata, siis Alt + klikk omaduse ikoonil avab seadete paneeli. Samad paneelid leiab kontrollpaneeli menüüst. Kirjamärgi omadustest on lisa-seaded alajoonel ja läbikriipsutatud tekstil.

Kirjamärgi omadused kontrollpaneelil

Kiirvalik **Ctrl+6** aktiveerib kontrollpaneeli esimese valiku, nii saab kohe sisestada vajaliku fondi nime.

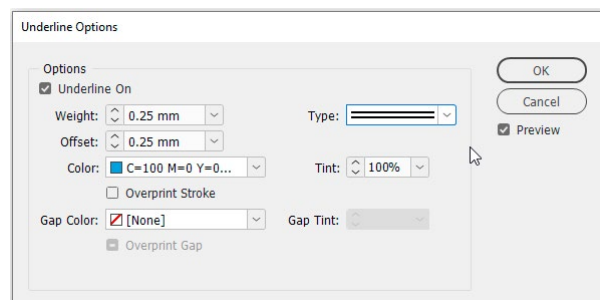

	kirjatüübi perekond		suurus punktides
	kirjatüübi stiil		reavahe (leding) suurus punktides

	kõik suurtähed
	väiksed suurtähed (suurtähed, mis on sama kõrged kui kirjatüübi x-kõrgus)

	superscript	Edit > Preferences > Advanced Type saab määrata kui suured võrreldes teiste tähtedega on superscript, subscript ja väiksed suurtähed. Kui kirjatüübil on Open Type erikujud Ordinal, Superior ja Inferior, kasutada pigem neid.
	subscript	

	alajoon
	läbikriipsutatud tekst

kerning – kahe kirjamärgi vahe, mis muutub vastavalt märkide kujule.
tracking – tähevahede muutmine kõigi tähtede vahel teksti hõrendamiseks või tihendamiseks

Metric kerning – tähevahede määramiseks kasutatakse fondifailile lisatud tabelleid.

Optilise kerningu määrab küljendus-programm, arvestades tähtede kuju.

	vertikaalne skaleerimine
	Baseline Shift – asetatakse muust tekstist kõrgemale või madalamale)

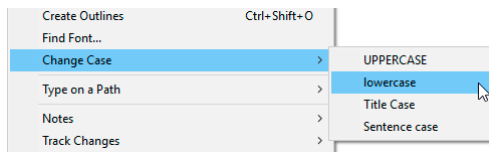
	horisontaalne skaleerimine
	kallutus

Mistahes tähekuju deformeerimine ei ole soovitatav!

	teksti värv		kirjamärgi stiil
	teksti ümbrisjoone värv		keel

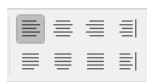
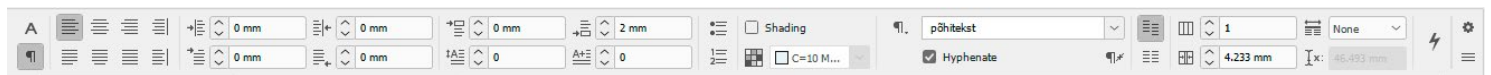
Edasised ikoonid kontrollpaneelil on lõigu omadused.

Type > Change Case menüüvalikust saab vahetada suur- ja väiketähti.

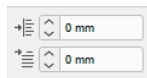
Lõigu omadused kontrollpaneelil

Kui kontrollpaneli lõigu omaduste ikoon on aktiivne, toimuvad muutused igal juhul kogu lõiguga, milles kursor asub, on tekst valitud või mitte.

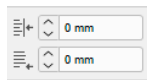
Lõigu joondamine vasakule, keskele, paremale, köiteserva poole.
Rööpjoondus viimase rea joondamisega vasakule, keskele ja plokki, joondamine köiteservast eemale.

Taandread ja lõikude vahed on vajalikud teksti paremaks jälgimiseks. Jutustavas tekstis kasutatakse peamiselt taandrida, aimekirjanduses rohkem lõigu vahesid. Mõned tekstiosad, näiteks loend peaks muust tekstist olema suuremate vahedega eraldatud. Kui lisada loendi lõigustiilile taanded üles ja alla, siis tekivad vahed ka loendi enda punktide vahele. Sel juhul saab määrata valikust „Space Between Paragraphs Using Same Style“, et sama stiiliga lõigustiilide vahed on 0 punkti.

Vasakpoolne taane.

Taandrida. Esirea taane võib olla ka tekstiplokist väljapoole, näiteks loendi punktid on muust tekstist vasemale toodud. Väljapoole taandrea saab määrata alles seejärel, kui lõigule on lisatud vasakpoolne taane. Taande saab lõigule lisada kiirvalikuga **Ctrl + ** – taane algab kursori asukohast lõigus.

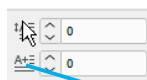
Parempoolne taane.

Viimase rea taane.

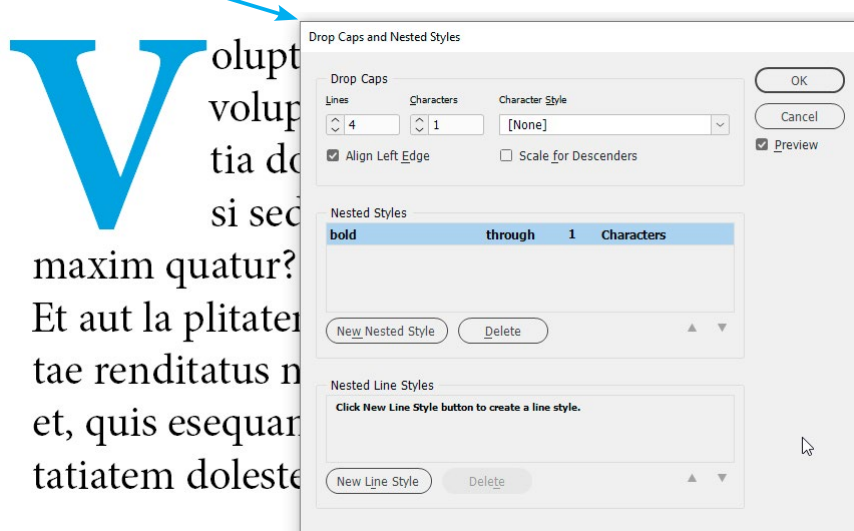

Vahe lõigu kohal, lõigu all.

Sama stiiliga lõikude vahede erisused.

Initiaali (Drop Cap) ridade arv ja tähtede arv.

Punktiloend
Numbriloend

Shading
C=10 M...

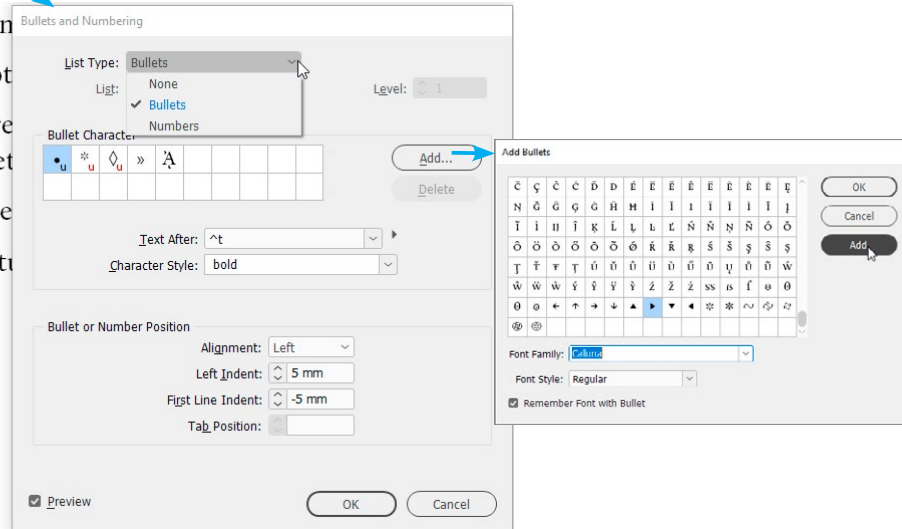
Lõigu
taustavärv

põhitekst
Hyphenate

Poolitus

Lõigustiil
Erinevuste (overrides)
eemaldamine lõigustiilist

- Voluptat fugian
- Eicipis a volupt
- Voluptia dolore
- seditatus est, et
- Et aut la plitate
- Renditatus nat

Tekst joondub alusjoonestikule.
Ei joendu alusjoonestikule.

Alusjoonestik (Baseline Grid) ühtlustab vajadusel erinevates tekstiraamides või erinevate stiilidega tekstide rea asetuse. Vaikimisi peidetud, saab nähtavaks muuta **View > Grids & Guides > Show Baseline Grid**. Gridi tihedus määrata Preferences > Grids.

1
4.233 mm

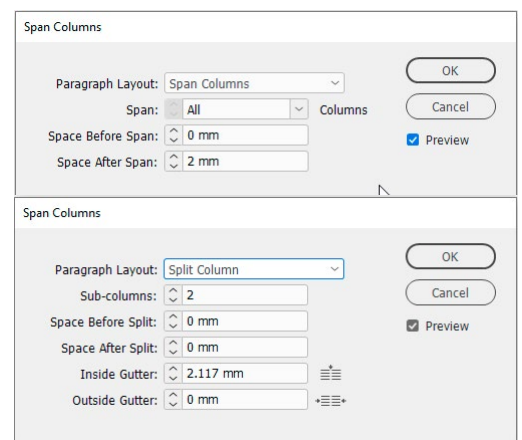
Tulpade arv tekstiraamisis.
Tulpade vahekaugus (Gutter).
Ikoonidel klikkamine avab „Text Frame Options“ paneeli.

Span All
None
Span All
Span 2
Span 3
Span 4
Split 2
Split 3
Split 4

Tekst ulatub üle mitme tulpa (Column Span).
Samast menüüst saab tulpi jagada (Split).

Tekst ulatub üle mitme tulpa (Column Span)

Agnis as dia quasi unt qui te	Temporiam	mint, sitae
sequis estionsequid magnis	laccatio.	et eat pellant
expeditatus verupti onsenis	Busdam	iosapietur?
tendus et eosaecti blabo.	quam, opta-	Aborise es
Aliquis ut ut enietur?	tetur, Tur	inctoratusae

46.493 mm

Kursori asukoht tekstiraamisis.

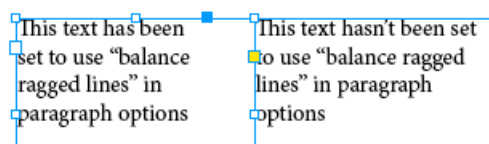
Lõigu omadused kontrollpaneeli menüüst

No Break hoiab valitud sõnad ühel real.

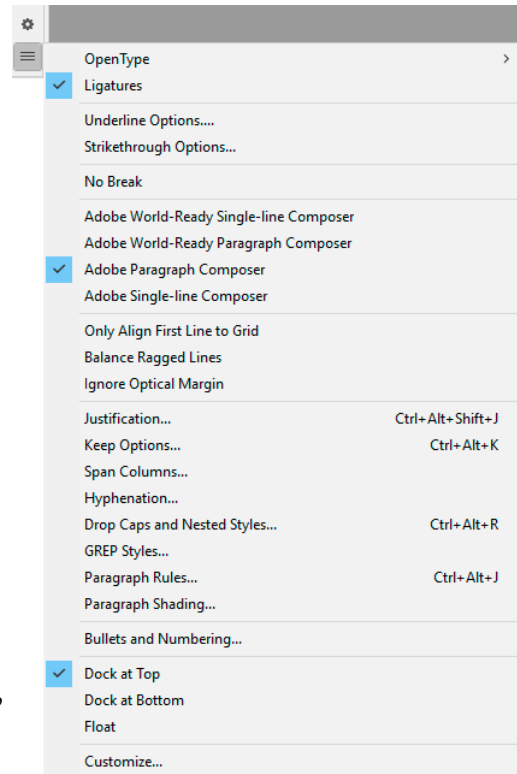
Composer ühtlustab sõna- ja tähevahed tekstis, Paragraph Composer kogu lõigu, Single-line rea kaupa. World-Ready Composer on Lähis-Ida keelte, näiteks Araabia keele küljendamiseks.

Only Align First Line to Grid – kui mõne lõigu reavahed ei sobi dokumendi alusjoonestikuga, joondatakse ainult esimene rida.

Balance Ragged Lines ühtlustab vasakule joondatud teksti ridade pikkused. Peamiselt sobib pealkirja reapikkuste ühtlustamiseks.

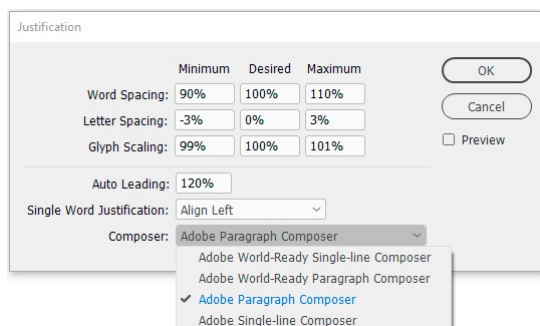

Ignore Optical Margin – mõne tekstitüübi puhul, näiteks loend, on vajalik optilist joondamist vältida. (vt lk 24, Type > Story)

Rööpjoonduse tavaline probleem on, et (eriti kitsamas) veerus tekivad sõnade vahele ebaühtlased ja liiga suured tühikud. Neid saab vähendada poolituste kasutamise ja joonduse seadete muutmisega.

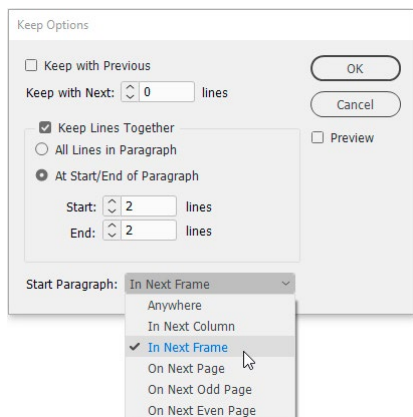
Rööpjoonduse (Justification) paneelil muuta tekstiploki ühtlustamiseks sõna- ja tähevahet või kirjamärgi skaleerimist. Sõnavahede optimaalne muutus on 90% – 110%. Tähevahesid võib muuta 2-3%. Tähekuju muutus 99% või 101% pole vaatajale märgatav, kuid võimaldab teksti paremini paigutada. Tekstiploki vaade jääb ühtlasem Adobe Paragraph Composeriga.

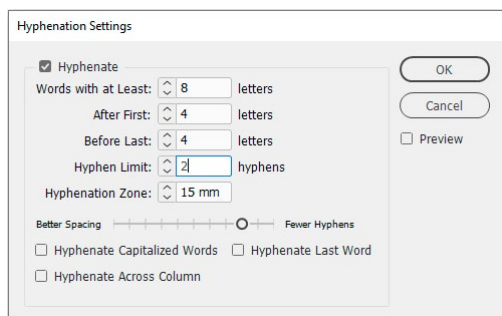
Keep Options aitab vältida küljendamisvigu, mida tüpograafias taunitakse:

1. Lõigu üksik viimane rida teises tulbas – leskrida (widow).
2. Uue lõigu üksik rida eelmise veeru lõpus – orbrida (orphan).
3. Üksik sõna viimasel real – äbarik (runt).

Kasulik on hoida koos 2 esimest ja 2 viimast rida. Pealkirjadel „Keep With Next“ või määrata pealkirja lõigu alguseks „Start Paragraph: In Next Frame“.

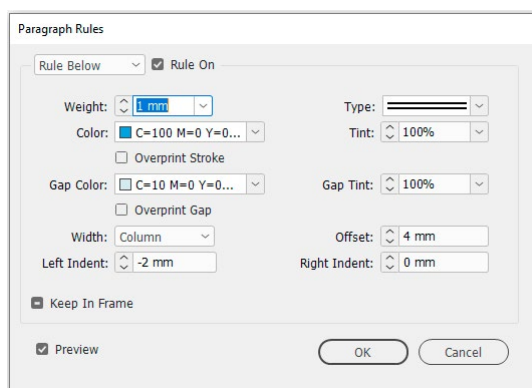

Poolituste kasutamine (Hyphenation). Ideaalne küljendus võiks olla ilma poolitusteta, kuid tavaliselt pole see võimalik. Poolitused hoiavad kokku ruumi ja aitavad teksti ühtlustada, liiga palju poolitusi raskendab lugemist. „Hyphenation Settings“ seadetest määrata, kui pikki sõnu poolitatakse ja kui palju on poolitusi lõigus. Kolm viimast valikut on enamasti parem jätta muutumatuks, et poolitus ei ulatuks näiteks ühelt lehelt teisele. Poolitamiseks keelereeglite järgi määrata failis kasutatav keel ja sõnastik ning lõigustiilile keel. (vt lk 5, Preferences > Dictionary).

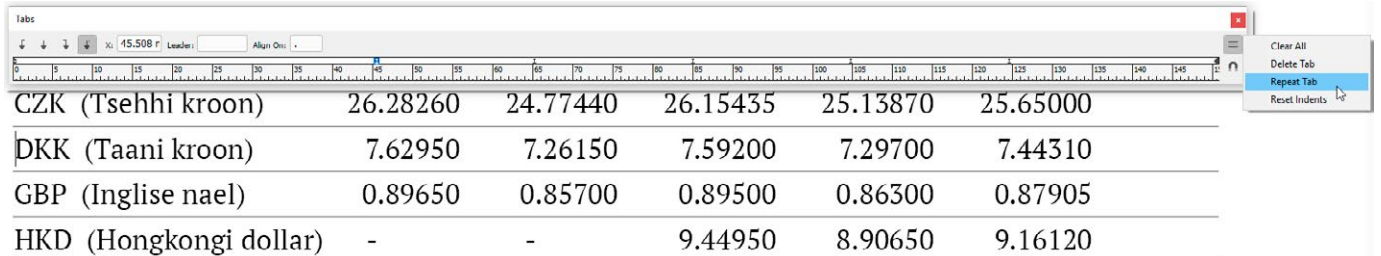

Lõigu jooned (Paragraph Rules) võib lisada nii üles kui ka alla, määrata joone liik, paksus, värv, kaugus tekstist (Offset); taane (Intent) tekstiraami suhtes. Lõigu joonte ja tabulaatori-tega saab kujundada lihtsama tabeli.

Lõigu jooned (Paragraph Rules) võib lisada nii üles kui alla, määrata joone liigi, paksuse, värvi, kauguse tekstist (Offset); taande (Intent) tekstiraami suhtes (võib olla ka negatiivne).

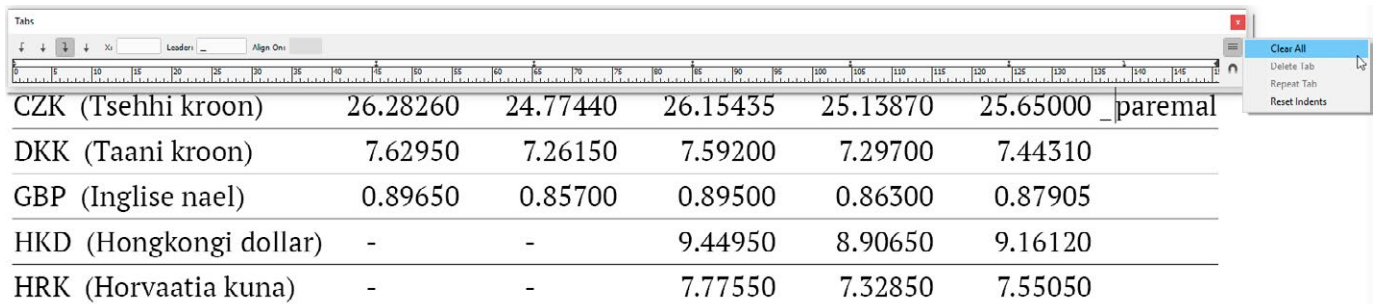

Tabulaatorid (tabelduskohad) Type > Tabs (Ctrl+Shift+T). Kui Tabs paneel ei ilmu korrektselt tekstiraam kohale, veenduda et selleks on aknas piisavalt ruumi ja klikata siis magneti ikooni paneeli paremas servas. Tabi lisamiseks klikata teksti kohal asuval joonlaual. Tabi tüüp valida ikoonidest: vasakule, keskele ja paremale joondatud ning detsimaalne tab. Detsimaalsele tabile määrata **Align On** kas punkt või koma. (2,52 joondub , järgi). Tabi kustutamiseks vedada see joonlauast eemale. Sama vahega tabide lisamiseks valida paneeli menüüst **Repeat Tab**.

CZK (Tsehi kroon)	26.28260	24.77440	26.15435	25.13870	25.65000
DKK (Taani kroon)	7.62950	7.26150	7.59200	7.29700	7.44310
GBP (Inglise nael)	0.89650	0.85700	0.89500	0.86300	0.87905
HKD (Hongkongi dollar)	-	-	9.44950	8.90650	9.16120

Kui veeru laius muutub, et pruugi määratud tab ära mahtuda ja läheb järgmisele reale. Selle vältimiseks võib määrata viimaseks **paremasse serva joonduva tabi** Type > Insert Special Character > Other > Right Indent Tab (**Shift+Tab**), mille asukoht muutub vastavalt veeru laiuse muutumisele. Right Indent Tab on kasulik määrata sisukorra koostamisel, kui lehekülje numbrid on teksti järel. **Tab Leader** on korduv kirjamärk kahe tabulaatori vahel (näiteks sisukorras joon enne leheküljenumbrit). Kõigi tabide korraga kustutamiseks valida menüüst **Clear All**.

CZK (Tsehi kroon)	26.28260	24.77440	26.15435	25.13870	25.65000	_paremal
DKK (Taani kroon)	7.62950	7.26150	7.59200	7.29700	7.44310	
GBP (Inglise nael)	0.89650	0.85700	0.89500	0.86300	0.87905	
HKD (Hongkongi dollar)	-	-	9.44950	8.90650	9.16120	
HRK (Horvaatia kuna)	-	-	7.77550	7.32850	7.55050	

OpenType omadused

Kaks peamist fondifaili formaati on TTF (TrueType) ja OTF (OpenType). OpenType on TrueType edasiarendus, mis tuli kasutusele 1996. aastal. Ühes OpenType failis võib olla kuni 65 000 kirjamärki ning see annab võimaluse erinevate keelte tähestike, spetsiifiliste märkide, ligatuuride või ornamentide lisamiseks fondile. OpenType võimaldab laiendatud tuge teksti küljendamiseks ning erisümbolite kasutamiseks. Erinevad programmid toetavad OpenType omadusi (OpenType layout features) erinevalt, InDesign on kõige suuremate võimalustega.

Vastavalt kirjatüübi eesmärgile ja disaineri kavatsustele võib olla fondi failis erinevaid OpenType omadusi, seejuures ei ole faili laiend TTF või OTF määrav. Nii TTF kui OTF laiendiga failil võivad olla OpenType omadused. Adobe näiteks lisab oma fondikollektsioonis mitmekesisemate OpenType omadustega kirjatüüpide nimedesse „Pro“.

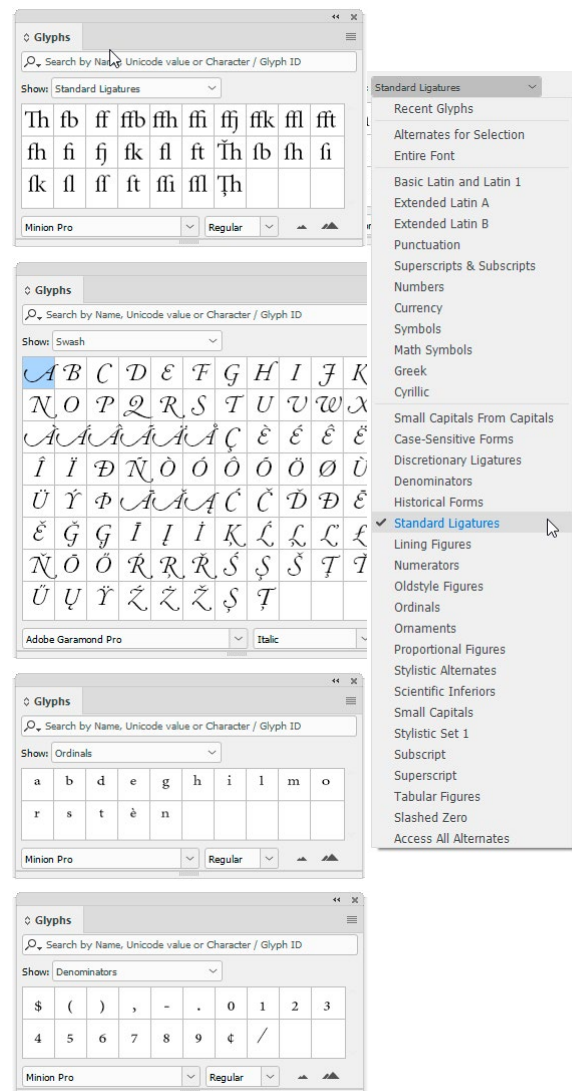
Millised OpenType omadused on kirjatüübil, saab InDesignis vaadata kas glüüfide paneelilt või kontrollpaneeli OpenType menüüst. Glüüfide paneeli Show menüü on jagatud kaheks, alumisel poolel on OpenType omadused.

Ligatuurid, liittähekujud on standardsed ja kasutaja valikul (discretionary).

Swash, kalligraafiliste kaunistustega kirjamärk, on enamasti kirjatüübi Italic stiilil.

Ordinal, järgarvu tähistaja (12th)

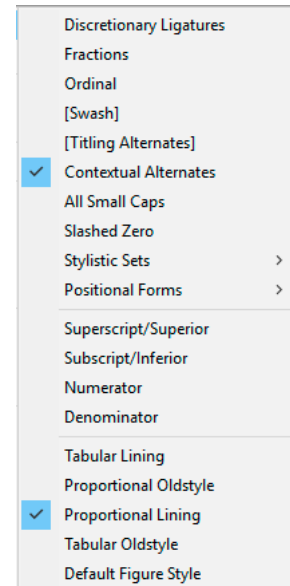
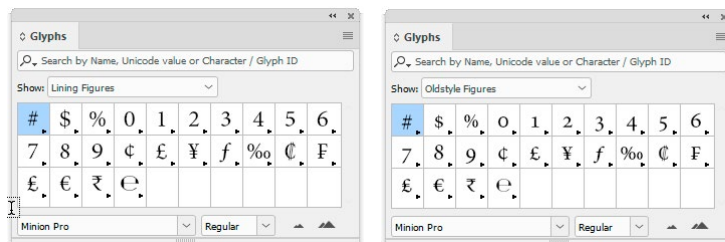
Denominator, nimetaja (0₃)

Kontrollpaneeli OpenType menüüs on näha InDesignis võimalikud omadused. Kui valitud kirjatüübil mõnd pole, on omaduse ümber nurksulud.

Fractions – murrud. $\frac{1}{2}$ – $\frac{1}{2}$

Erinevad numbrikujud ning joondused. **Oldstyle** number sobitub paremini teksti, **Lining** tabelitesse. Tabular joondus võrdsustab numbrite kesktelje vahed, nii et üksteise all olevaid numbreid on lihtsam võrrelda. Proportional ühtlustab vahed optiliselt. Teksti sees kasutatakse tavaliselt Proportional Oldstyle, aruannete tabelites Tabular Lining numbreid ja joondust.

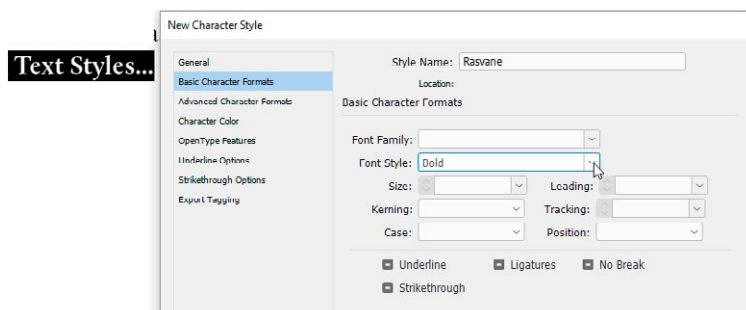
Stiilid

Stiilide kasutamine on ennekõike vajalik väljaande ühtse kujunduse hoidmiseks. Stiilid on kirjamärgil, lõigul, objektil ja tabelil (milleks on vaja eraldi määrata lahtrite ja tabeli stiil). Stiil on omaduste kogu ja nii on võimalik ühe klikiga objektile stiili määramiseks anda sellele rea uusi omadusi. Kui tekib vajadus näiteks suurendada pealkirja fonti, siis muutes pealkirja lõigustiili, leiab muutus aset kogu dokumendis. Uut stiili on lihtsam salvestada, kui mõni tekst või objekt on juba sobivate omadustega, siis saab uue stiili luua olemasoleva põhjal.

Tekstile määratakse kõik võimalikud omadused lõigustiiliga (Paragraph Style). Kirjamärgi stiil (Character Style) on üksikute sõnade esile tõstmiseks lõigu sees ja sellele määratakse võimalikult vähe omadusi.

Kirjamärgi stiilidest (Character Style) on enamasti vaja rasvaselt, kaldkirjas või alajoonusega eristatud sõnu ning super- ja subscripti. Erandina teistest stiilidest ei salvestata kirjamärgi stiili olemasoleva teksti põhjal.

Uue stiili lisamiseks klikata uue stiili ikoonil Character Styles paneeli all või valida paneeli menüüst **New Character Style...** Esimesest valikust **General** panna stiilile nimi. Aktiveerides **Apply Style to Selection**, määratakse stiil kohe valitud tekstile. Boldiks kirjamärgi stiiliks valida **Basic Character Formats, Font Style: Bold**, kõik muud väärtused jätta tühjaks. Erinevatel lõigustiilidel võivad olla kasutusel erinevad fondid ja suurused, kuid selliselt määratud kirjamärgi stiili saab kasutada neis kõigis mõne sõna paksemalt esile toomiseks – säilib lõigustiili font, suurus ja värv, muutub ainult fondi stiil.

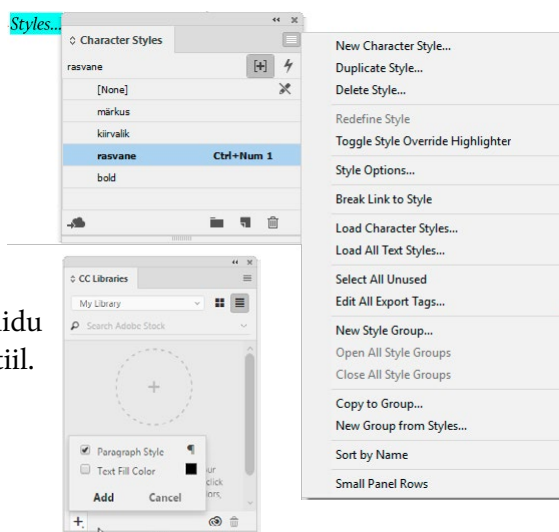

Tekstistiilidele saab ise määrata kiirvaliku, kuid see peab sisaldama numbrit numbriklahvistikult.

Select All Unused valikuga kirjamärgi paneeli menüüst saab valida ja kustutada mittevajalikke stiile.

Kui kopeerida või asetada teksti, peab kirjamärgi stiilide paneelil olema valitud **None**, muidu määratakse kogu tekstile aktiivne kirjamärgi stiil.

Style Override Highlighter aktiveerimine märgistab taustavärviga erinevused stiilist (overrides).

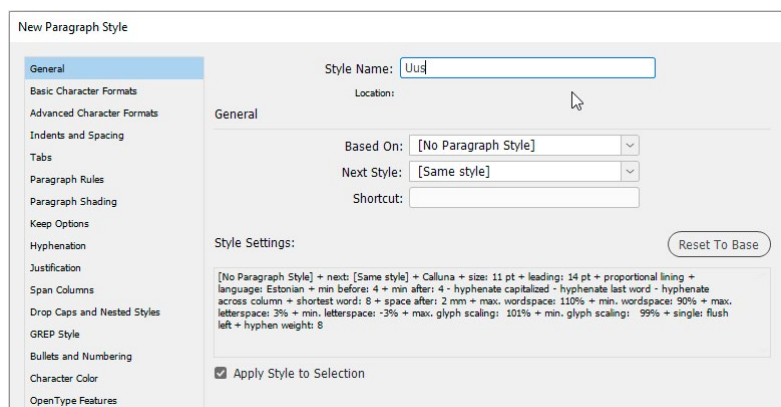

Uude faili saab stiile laadida INDD failist paneeli menüü valikuga „Load Character Syles...” või „Load All Text Styles...”. Stiilide salvestamiseks muude projektide jaoks ja importimiseks uude faili saab kasutada ka **CC Libraries** paneeli.

Lõigustiil (Paragraph Style) salvestatakse enamasti vormindatud teksti põhjal. Lõigustiili paneel kordab kontrollpaneelilt määratud omadusi. Valitud tekstilõigu omadused on uue stiili aluseks, need on näha **Style Settings** aknas. **Reset to Base** eemaldab määratud omadused ja saab kõik uuesti valida.

Based On. Ühe stiili põhinemist teisel kasutada läbimõeldult. Näiteks määrata initsiaaliga esimene lõik põhinema kõige enam kasutatud sisuteksti stiilil. Kui siis muuta sisuteksti kirjatüüpi, muutub kirjatüüp ka suurtähega stiilis.

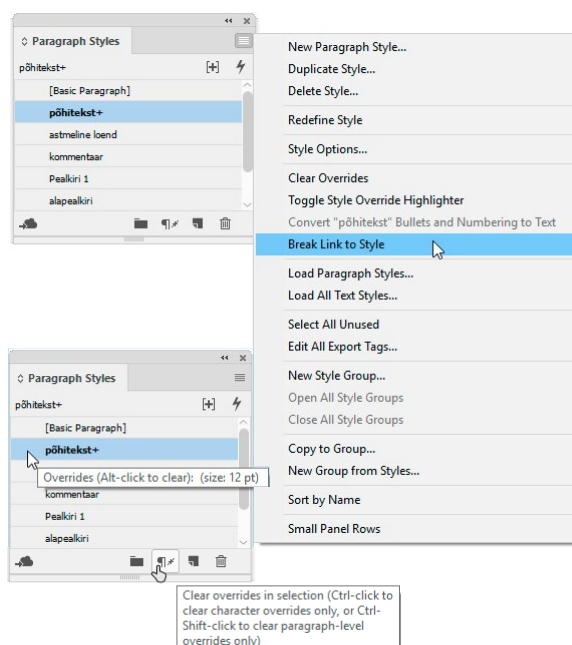
Next Style. Stiilide järgnemist üksteisele saab kasutada automaatseks küljendamiseks, kui väljaande teksti ülesehitus on alati sama. Näiteks pealkirjale järgneb alati sissejuhatus ja siis sisutekst. Tekstide järgnemise kasutamine tuleb määrata tekstiraami objekti stiiliga.

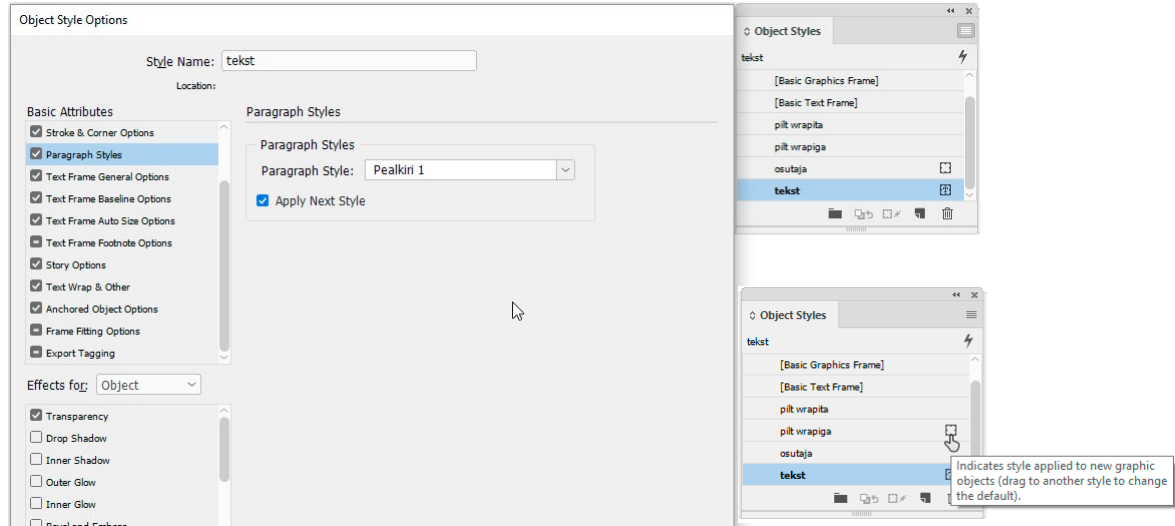
Break Link to Style valida lõigustiilide menüüst, kui on vaja üht stiilist eristuvat lõiku, mille omadused stiili muutes ei muutu.

+ märk stiili nime taga stiilide paneelil näitab, et antud lõigus on tehtud muutusi ja see erineb stiilist (**Overrides**). Liikudes kursoriga + märgi peale, näeb, milliseid muutusi on tehtud. Muutuste eemaldamiseks ja algse stiili taastamiseks valida kas stiilide paneeli menüüst või paneeli all olevatest ikoonidest **Clear Overrides**. Lõigu sees mõnele sõnale määratud kirjamärgi stiil ei ole override.

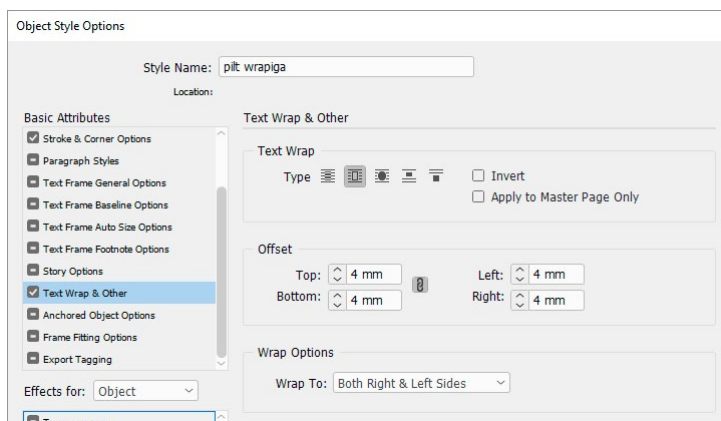
Muutusi stiilis võib teha ka muutes mõne konkreetse lõigu seadeid. Kui need on sobivad, valida stiilide paneeli menüüst **Redefine Style**. Muudatus toimub lõigu järgi, milles kursor hetkel asub.

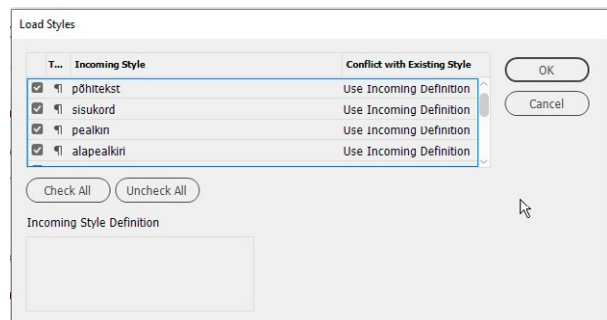
Objekti stiile (Object Style) on vaja tekstiraamidele joone- ja taustavärvi, lõigustiilide järgnemise, automaatse suurendamise ja optilise joonduse (Story Options) kiiremaks määramiseks. Saab määrata ühe vaikimisi graafikaobjekti ja tekstiobjekti stiili, mida näitab ikoon stiili nime taga. See stiil lisatakse kõigile uutele objektidele või tekstiraamidele.

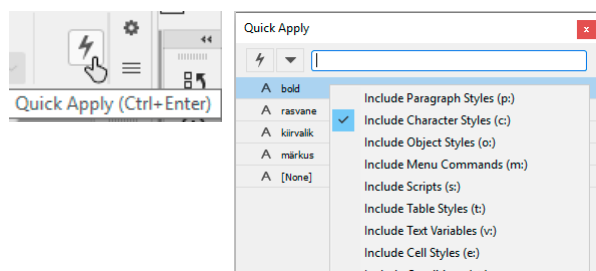
Text wrapiga graafikaobjekti stiili näide.

Kõiki stiile saab importida ühest INDD failist teise valides näiteks lõigustiilide paneeli menüüst „Load All Text Styles“ ja seejärel INDD faili, mille stiile soovitakse kasutada. Avanevas suhtlusaknas saab valida, kas importida kõik stiilid või ainult valitud.

Stiilide kiirvaliku paneel (Quick Apply, **Ctrl+Enter**) stiilide kiiremaks lisamiseks tekstile. Menüüst saab valida, millised stiilid on paneelil kasutamiseks.

Otsing

Edit > Find/Change... Tavalisemad tekstis esinevad vead on leitavad **Query** menüüst, näiteks mitme järjestikuse tühiku asendamine ühega (Multiple Space to Single Space). Kui ühte otsingut on vaja korrata, saab selle salvestada ikoonist „Save Query“ (1)

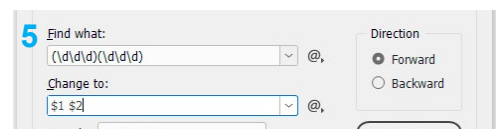
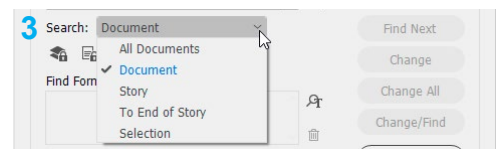
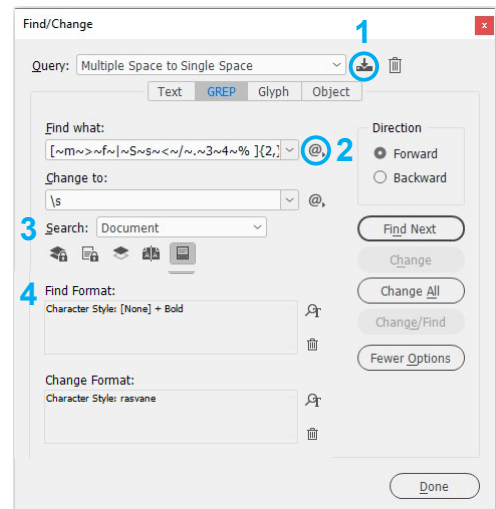
Eriotstarbeliste märkide otsimiseks ja asendamiseks on Special Characters ikoonist avanev menüü (2).

Otsingu ulatuse (3) saab määrata kas ainult valitud tekstist, seotud tekstiraamdest (Story), käesolevast dokumendist või kõigist avatud dokumentidest. Otsingu ulatuse menüü all olevatest ikoonidest saab otsingusse lisada ka juhtlehed, peidetud või lukustatud kihid, joonealused märkused.

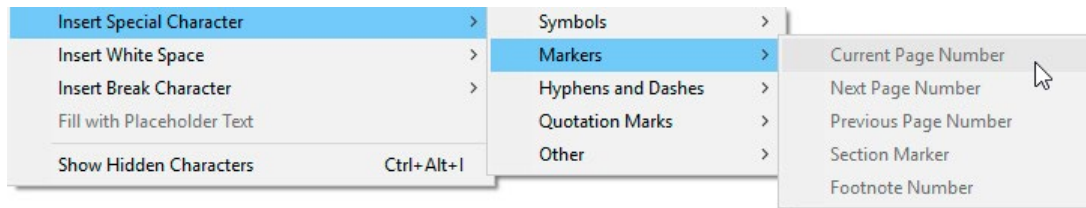
InDesigni otsing võimaldab lisaks kirjamärkide asendamisele muuta ka **vormindust**. (4) Näiteks leida kõik Wordis boldiks märgitud sõnad ja määrata neile InDesigni kirjamärgi stiili või asendada imporditud Wordi lõigustiilid InDesigni stiilidega.

GREP on otsingu ja asendamise skript, millega saab teha keerukamaid asendusi. Näiteks saab kõik tühikuteta numbrid ümber grupeerida nii, et iga kolme numri vahel on tühik (5).

<https://creativepro.com/10-findchange-tips/>

Eriotstarbelised märgid ja glüüfid

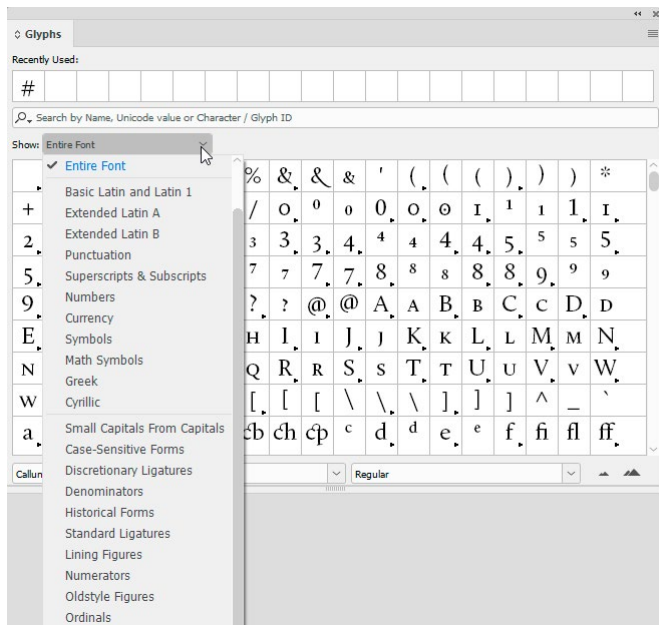

Eriotstarbelised märgid leiab Type > Insert Special Characters menüüst. Olulisimad:

- Lehekülje number (Current Page Number)
- Poolitusmärk (Discretionary Hyphen) **Shift+Ctrl+-**
Tavalist mõttekriipsu ei kasutata poolitamiseks!
- Sundreavahetus **Shift+Enter**
- Tühik, mis hoiab sõnad koos ühel real (Nonbreaking Space) **Ctrl+Alt+X**

Kõigi märkide nägemiseks tekstis aktiveerida **Type > Show Hidden Characters**.

Glüüfide paneel (Type > Glyphs) on märkide ja sümbolite leidmiseks, mida pole klaviatuuril. Näitab kas kõiki fondis olevaid märke või valikulist osa (**Show** rippmenüüst). Topeltklikiga valitud märgil lisatakse see teksti kursori asukohta. Paneeli alumisest paremast nurgast saab glüüfide vaadet suurendada. Viimati kasutatud märgid jäävad paneeli ülaossa ja kord kasutatud märki on lihtsam leida. Saab luua oma glüüfide kogusid paneeli menüüst valikuga „New Glyph Set...“.

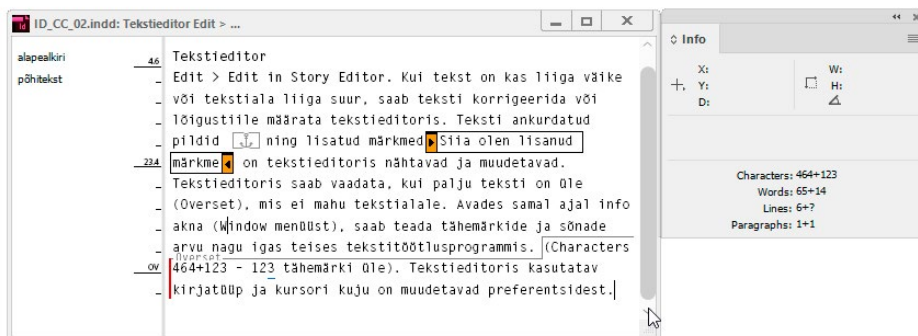
Valides ühe märgi teksti töövahendiga, saab kohe valida asendusglüüfi.

Tekstieditor

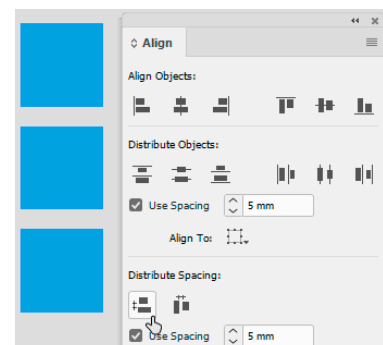
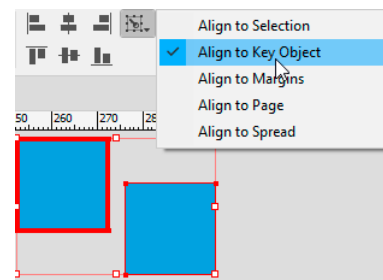
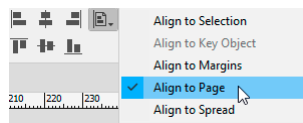
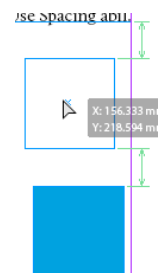
Edit > Edit in Story Editor. Lisaks lehekülje vaatele saab teksti korrigeerida või lõigustiile määrata tekstieditoris. Teksti ankurdatud pildid ning lisatud märkused on tekstieditoris nähtavad ja muudetavad. Tekstieditoris saab vaadata, kui palju teksti on üle (Overset), mis ei mahu tekstiraami. Avades samal ajal info akna (Window menüüst, **F8**), saab teada kirjamärkide ja sõnade arvu nagu igas teises tekstitöötlusprogrammis. (Characters 464+123 – 123 kirjamärki üle). Tekstieditoris kasutatav kirjatüüp ja kursori kuju on muudetavad eelistustest. Edit > Preferences > Story Editor Display.

korrigeerida või lõigustiile määrata tekstieditoris. Teksti ankurdatud pildid ning lisatud märkmed on tekstieditoris nähtavad ja muudetavad. Tekstieditoris saab vaadata, kui palju teksti on üle (Overset), mis ei mahu tekstialale. Avades samal ajal info akna (Window menüüst), saab teada tähemärkide ja sõnade arvu nagu igas teises tekstitöötlusprogrammis.

Joondamine

- Liigutamise ajal on objekti joondamisel abiks Smart Guides, mille saab aktiveerida View > Grids & Guides > **Smart Guides** (Ctrl+U). Kui liigutada objekti leheküljel, siis rohelised abijooned jälgivad selle asukohta teiste objektide suhtes ja soovivad joondamist. Magentatooni abijooned näitavad objekti asukohta lehekülje (veeriste) suhtes.
- Joondamise ikoonid asuvad kontroll- ja omaduste paneelil. Eelnevalt valida ikoonide kõrval asuvast menüüst, mille suhtes joondada ning seejärel klikata vajalikul joonduse ikoonil. **Key Object** valimiseks, mille suhtes ülejäänud joondatakse, tuleb esmalt valida kõik joondatavad objektid ja siis klikata ühel neist. Key Objecti ümber ilmub jämedam joon ja seejärel saab ülejäänud objektid joondada selle suhtes.
- Täpsemaks objektide vahede määramiseks on joondamise paneel Window > Object and Layout > **Align** (Shift+F7). Aktiveerida **Use Spacing** ja määrata vahekaugus, siis klikata kas horisontaalse või vertikaalse joonduse ikoonil.

Kihtide paneel ja grupeerimine

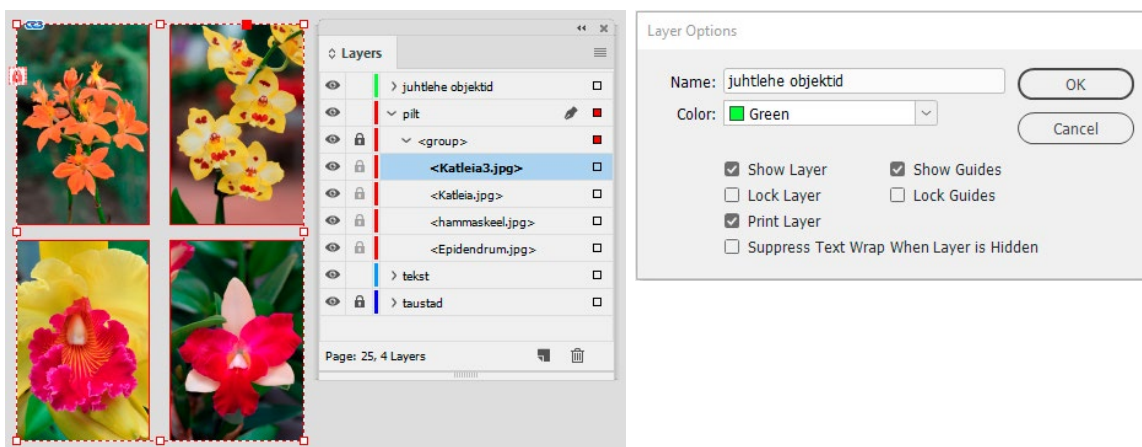
Kihtide paneel hõlbustab lähestikku või üksteise peal asuvate objektide valimist ja nende muutmist. Vaikimisi asetatakse iga järgmine leheküljele lisatud objekt eelmise peale. Objektide asetust saab muuta omaduste paneelil **Quick Actions > Arrange** või menüüst **Object > Arrange...** valikutest. Asetuse korrastamist lihtsustab kihtide kasutamine. Kihtide vajadus sõltub layouti keerukusest. Kindlasti on vaja eraldi kihte tekstidele, graafikale ja juhtlehe objektidele, mõnikord ka taustadele. InDesignis näeb kihtide paneelil ainult aktiivse laotuse (spread) objekte.

Kihid on vaikimisi suletud, noolest kihi nime ees saab kihti avada ja näha kõiki kihil olevaid objekte. Valitud objektiga kihile tekib sinine taustavärv. Valitud objekti saab liigutada teisele kihile, vedades aktiivset objekti tähistava värvilise ruudu (kihtide paneeli parempoolne tulp) teisele kihile. Kihil olevate objektide ümbrisjoone värvi saab muuta topeltklikiga kihi nimel avanevast „Layer Options“ seadete paneelilt.

Lukustada saab üksikuid objekte või kogu kihti. Objekte lukustatakse klikates kihtide paneeli lukustamise tulbal või menüüst **Object > Lock**. Lukustatud objekti toimimist saab täpsustada eelistustest. Tühistades **Preferences > General > Prevent Selection of Locked Objects**, saab lukustatud tekstiraamis teksti muuta, kuid tekstiraami ei saa nihutada ega suurendada. Samuti saab nii lukustatud objekte kopeerida. Lukust lahti saab objekti selle lukustusmärgil või kihtide paneeli lukustusikoonil klikates.

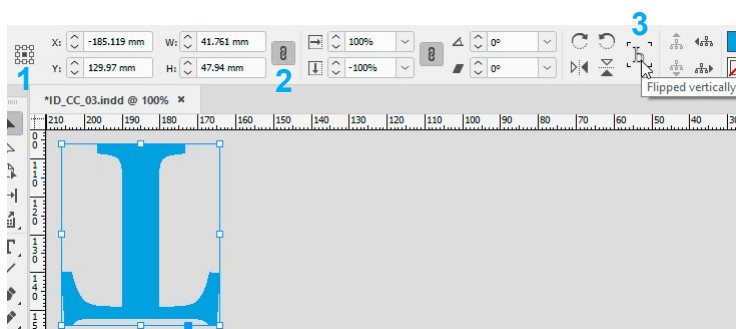
Peita või nähtavaks muuta saab kogu kihti või üksikuid objekte eraldi nähtavuse ikoonist. Alt+klikk ühe kihi (objekti) nähtavuse ikoonil peidab kõik ülejäänud kihid (objektid).

Grupeerimiseks valida **Object > Group (Ctrl+G)** ja grupist vabastamiseks **Ctrl+Shift+G**. Objektide gruppi näitab punktiirjoon selle ümber. Topeltklikiga grupil saab valida objekte selle sees. Üksikuid objekte grupi sees saab valida ka otsevaliku töövahendiga. Grupis objektide muutmine või grupist eemaldamine on kõige lihtsam kihtide paneelil – avada grupp klikates noolel selle ees ning saab objekte ükshaaval valida ning grupist välja tõsta.

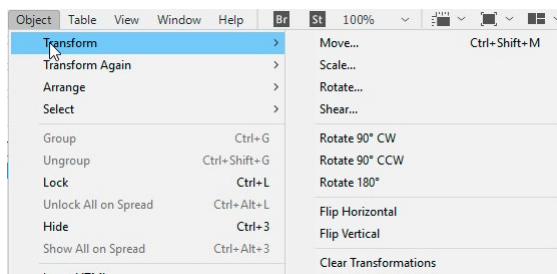

Transformeerimine

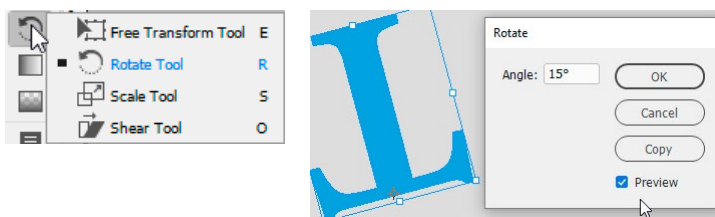
- Transformeerimine toimub valiku töövahendiga. **Shift** hoidmine skaleerib objekti proportsionaalselt, **Shift + Ctrl** hoidmine skaleerib objekti ja sisu (näiteks tekstiraami ja teksti) proportsionaalselt.
- Täpne transformeerimine on kõige lihtsam sooritada kontroll- või omaduste paneelil mõõte või tehteid sisestades. Igasuguste muutuste korral tuleb jälgida, kus asub alguspunkt (**Reference Point**, 1), mis jääb paigale ja kas on vaja **proportsioonid lukustada** (2) või ei. Kontrollpaneeli ikoon näitab (3), millised muutused on objektis võrreldes algsega. Kõik muutused saab tühistada, klikates sellel ikoonil parempoolse hiireklahviga ja valides **Clear Transformations**.

- **Object > Transform** menüüst avanevatel paneelidel saab määrata täpsed muutused. **Object > Transform Again** käsklus võimaldab korrata eelmist muutust või muutuste jada.

- Töövahendite paneelil on lisaks Free Transform töövahendile keeramise **R**, skaleerimise **S** ja kallutamise **O** töövahend. Kolme viimase eripäraks on, et nendega saab vabalt nihutada reference punkti. Alt+klikates objektis saab määrata muutuse keskpunkti, arvuliselt täpse muutuse ja tekitada muutusega koopia. Samuti saab nende töövahenditega muuta üksikuid otsevaliku töövahendiga valitud punkte.

Värvipaneelid

Objekti sisu ja ümbrisjoone värvi näeb kontroll- ja omaduste paneelil. Topeltklakk kontrollpaneeli värviruudul avab **Color Picker** paneeli, värviruudule järgnev nool avab **Swatches** paneeli.

Objekti sisu või ümbrisjoone värvi muutmist valitakse Swatches paneeli vasakust ülemisest nurgast. Kummas asendis on ikoon (kas sisu või ümbrisjoone ruut on pealpool), seda omadust muudetakse. Sisu või ümbrisjoone värvi muutmist saab vahetada kiirvalikuga **X**. Sellest paremal on Swatches paneelil ikoonid, mis näitavad, kas muudetakse tekstiraami või teksti värvi. Käepärane on vedada värviproov paneelilt värvitavale objektile.

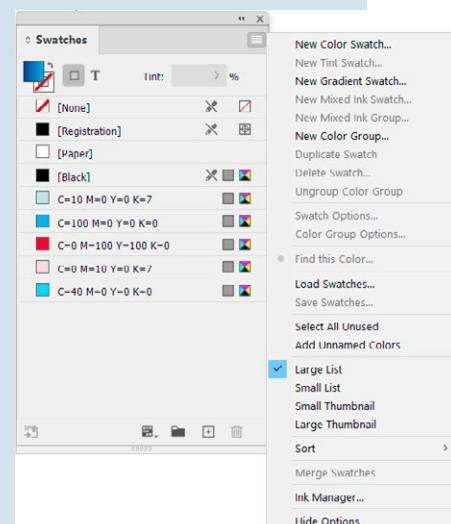
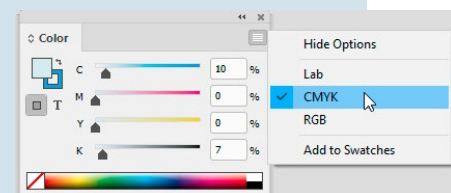
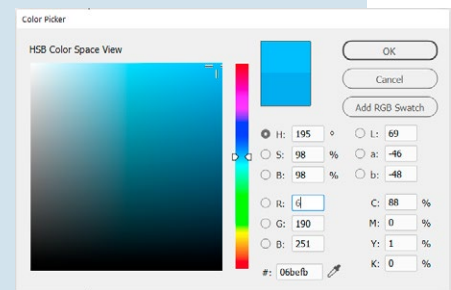
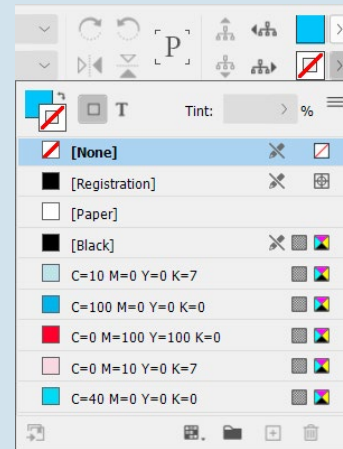
Swatches paneelil on **nimetatud** värvid (Named Colors), Color paneelilt objektile värvi valides saab nimetamata värvi. Nimetatud värvid käituvad nagu Illustratori Global värvid – muutes värviproovi, muutub see värv kõikjal failis. Värvide nimetamine on kasulik trükieelse värvikontrolli hõlbustamiseks. Kui valida värv Color paneelilt, et lisandu see automaatselt värviproovide paneelile, kuid selle saab lisada kas valikuga Color paneeli menüüst „Add to Swatches“ või valikuga Swatches paneeli menüüst „Add Unnamed Colors“.

Värviproovide laadimine teisest failist: paneeli menüüst valida **Load Swatches...** ja .indd fail, millest soovitakse värve laadida. Swatches paneeli korrastamiseks valida **Select All Unused** ja kustutada need. Värviproovide paneelil saab värvide järjekorda muuta neid teise asukohta vedades. **Swatch Views** ikoon värviproovide paleti all võimaldab näha kas kõiki värve, üleminekuga (gradient) värve või värvigruppe. Vaikimisi on Swatches paneelil alati **Registration** värv – 4 värvi sisaldav must, mida ei tohi kasutada musta asemel.

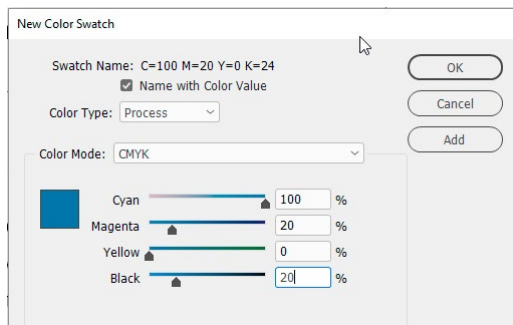
Teksti värvi määramiseks valida tekst tekstitöövahendiga või kontrollida, et Swatches paneelil (või töövahendi paneeli allosas) oleks aktiivne **T** ikoon.

Uue värviproovi lisamine toimub Swatches paneeli menüüst „New Color Swatch“.

- **Color type:** protsess värvid lahutatakse trükiettevalmistuse käigus osavärvideks, spot värvil (täisvärvil) osavärve ei ole. Spot värvidest on enim kasutatav Pantone värvisüsteem. CMYKi värvidel on mõistlikum jätta nimeks nende CMYK väärtus (Name with Color Value).

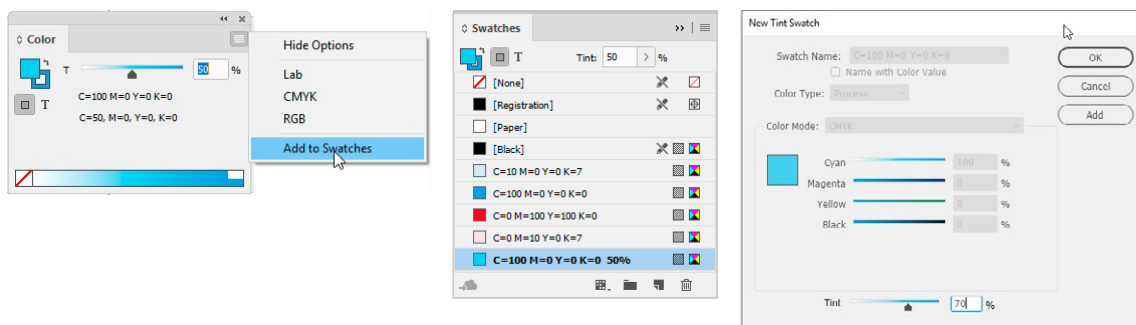

- **Color mode (värvisüsteem):** CMYK, RGB, Lab väärtusi saab ise määrata, st segada värvi. Color Mode rippmenüüs järgnevad pärast vahejoont värvisüsteemid, kus saab ainult valida värvi, muudatusi teha ei saa.

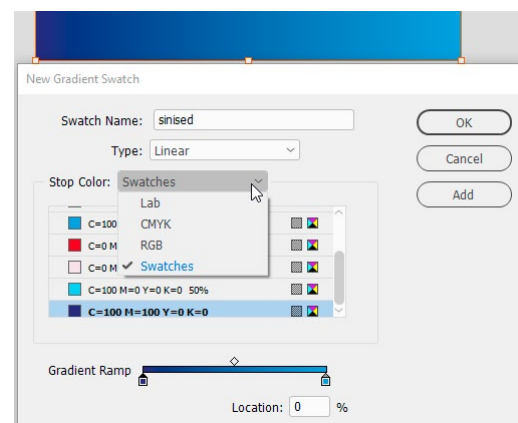

Värvitüüpi ja -süsteemi märgivad Swatches paneelil parempoolse tulba ikoonid. Ühes InDesigni failis võivad korraga olla erineva värvisüsteemi värvid.

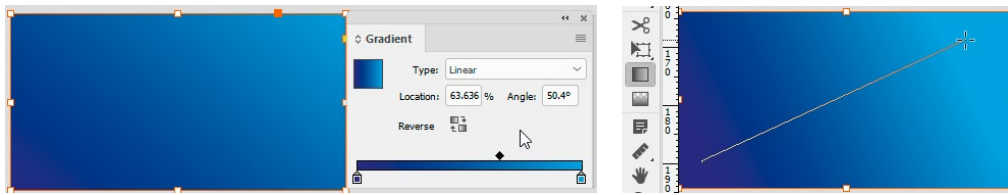
Värviprotsent (Tint). Swatches paneeli värvist saab määrata värviprotsendi, „lahjendada“ heledama tooni kas Colors või värviproovide (Swatches) paneelil. Tint on läbipaistmatu, nagu oleks värvi segatud valget. Värv ja selle protsent on seotud – värvi muutmisel muutub ka tint. Värviprotsendi lisamiseks Swatches paneelile valida Color paneeli menüüst „Add to Swatches“ ja Swatches paneeli menüüst „New Tint Swatch“.

Värviüleminekuks (Gradient Swatch) valida Swatches paneeli menüüst „New Gradient Swatch“. Valida värviriba (Gradient Ramp) all värviruut ja siis sellele värv kas Swatches paneelilt või segada uus värv. Gradiendile uue värvi lisamiseks klikata värviriba all ja sellele lisandub uus värviruut. Värv eemaldamiseks tuleb värviruut värviribast kaugemale vedada. Lihtsamaks leidmiseks on kasulik gradient nimetada. Gradiendile ei saa kohe lisada läbipaistvust, seda saab teha hiljem läbipaistvuse töövahendiga. Värviproovide paneelil on värviüleminekuks alati horisontaalsed – pole võimalik muuta kallet (**Angle**).

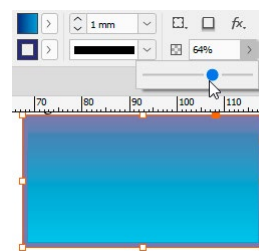
Gradientide paneelilt (Windows > Color > Gradient) saab muuta konkreetse objekti värvi-ülemineku tüüpi (Linear või Radial), kallet (Angle) või suunda (Reverse). Gradiendi töövahendiga (G) üle värvipinna vedades muudetakse gradiendi kallet ja suunda.

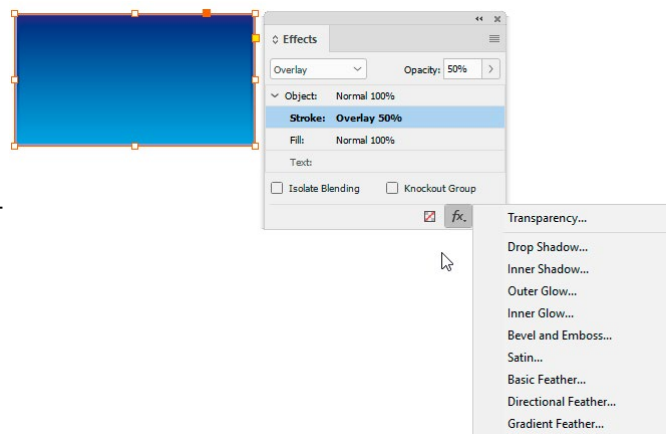
Tekstile värviülemineku lisamisel arvestab ID mitte teksti, vaid tekstiraami suurust.

Värviline tekst
Värviline tekst

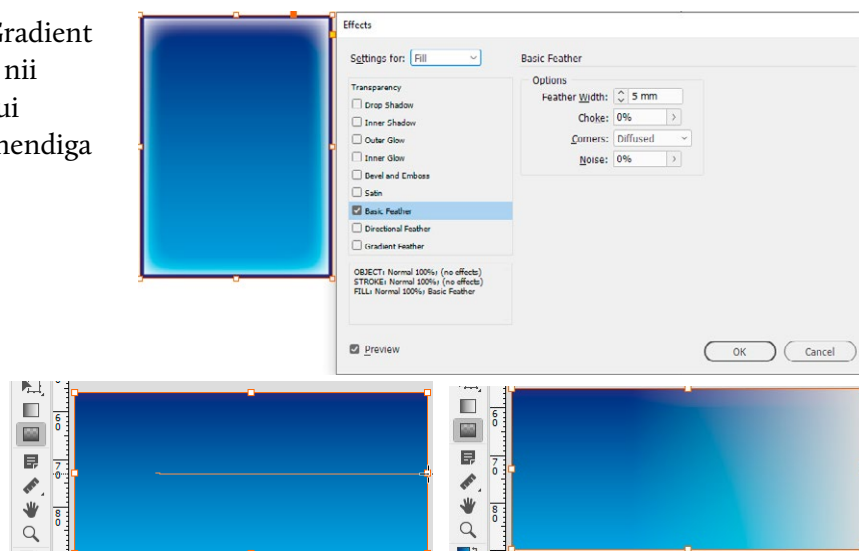
Läbipaistvus. Kogu objekti läbipaistvust saab muuta kontroll- või omaduste paneelilt. Efektide paneelilt (Window > Effects) saab määrata kas kogu objekti sulatusviisi (Blending Mode) ja läbipaistvust või eraldi sisu, joone või teksti läbipaistvuse muutmist.

Kõiki efekte saab valida nii kontroll- ja omaduste paneeli efektide ikoonist kui ka menüüst Object > Effects > ... Efekte saab lisada nii piksel- kui ka vektorgraaifikale, kogu objektile või sisule, ümbrijoonele ja tekstile eraldi.

Serva hajutamise (Gradient Feather) saab lisada nii efektide paneelilt kui läbipaistvuse töövahendiga (Shift + G) vedades.

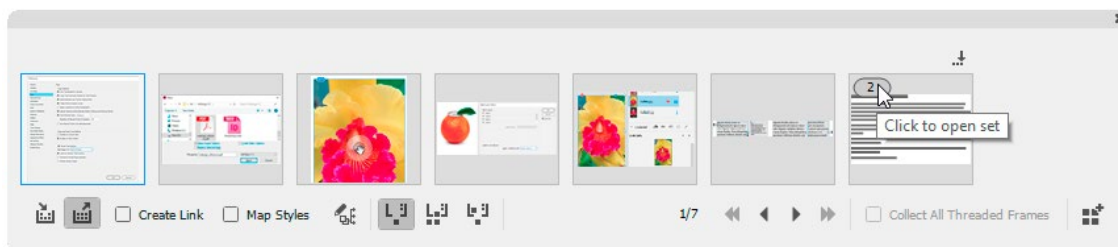

Sisu kogumine ja jagamine

Content Collector ja **Content Placer**, kiirvalik **B**, on vahendid korraga hulga objektide kogumiseks ja asetamiseks dokumendi ühelt leheküljelt teisele või ka mitme dokumendi vahel. Kui clipboardile saab kopeerida korraga ühe objekti või grupi, siis sisu kogujasse (conveyor) saab koguda suurema hulga objekte või grupe (set) ning selles olevaid objekte saab asetada uude kohta suvalises järjestuses.

Sisu laetakse kogujasse Collector töövahendiga klikates objektil. Vedades Collectoriga üle mitme objekti, tekib kogujasse objektide grupp (set). Arv grupi kohal näitab, mitu objekti selles on.

Aktiveerides Content Placer töövahendi, saab koguja ikoonidest määrata, kuidas asetamine toimub. Ühest kogujas olevast objektist saab teha uude asukohta mitu koopiat või asetada koopia lingituna algsesse faili.

video.tv.adobe.com/v/10237

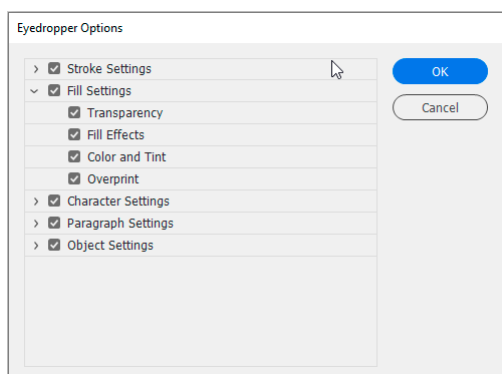
helpx.adobe.com/indesign/using/linked-content.html

Objekti omaduste kopeerimine pipetiga

Avades topeltklikiga pipeti (Eyedropper) töövahendi seaded, saab valida, mida on võimalik kopeerida ja milliseid omadusi ei kopeerita.

1. Valida muudetavad objektid ja seejärel klikata pipetiga objektil, millelt omadusi kopeerida.
2. Klikata pipetiga objektil, mille omadust tahetakse kopeerida. Enne klikki on pipett tühi, pärast täidetud. Seejärel klikata objektil, millele omadused üle kanda. Pipett jääb täidetuks. **Alt** klahvi hoides pipett tühjeneb ja saab valida üle kandmiseks järgmise omaduse. Pipeti saab tühjendada ka klikiga tühjal alal.

Tekstil klikates kopeeritakse ja kantakse üle lõigu omadusi. Kirjamärgi omaduste kopeerimiseks ja üle kandmiseks tuleb üle teksti vedada.

 Objekti

Objekti kuju muutmine

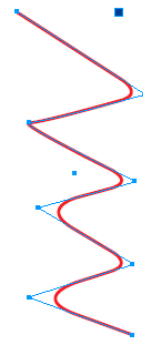
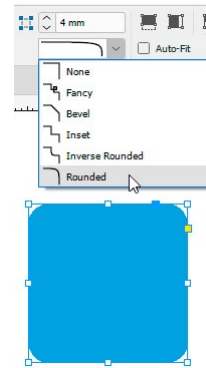
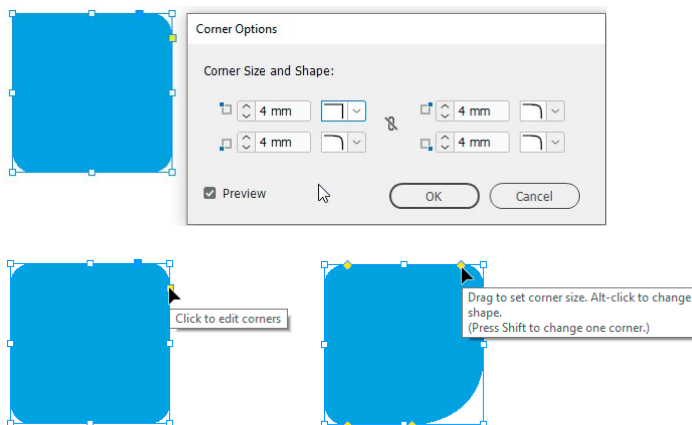
Teksti- ja pildiraame saab muuta nagu iga teist vektorobjekti: lisada ja muuta punkte Pen töövahendiga või muuta punktide asukohta Direct Selection töövahendiga.

Object > Pathfinder... valikutega saab tekstiraami kuju muuta ka siis, kui sellel on tekst. InDesignis saab objekti kuju muuta **Object > Convert Shape...** valikust, näiteks ringi nelinurgaks.

Objekti nurkade kuju saab muuta:

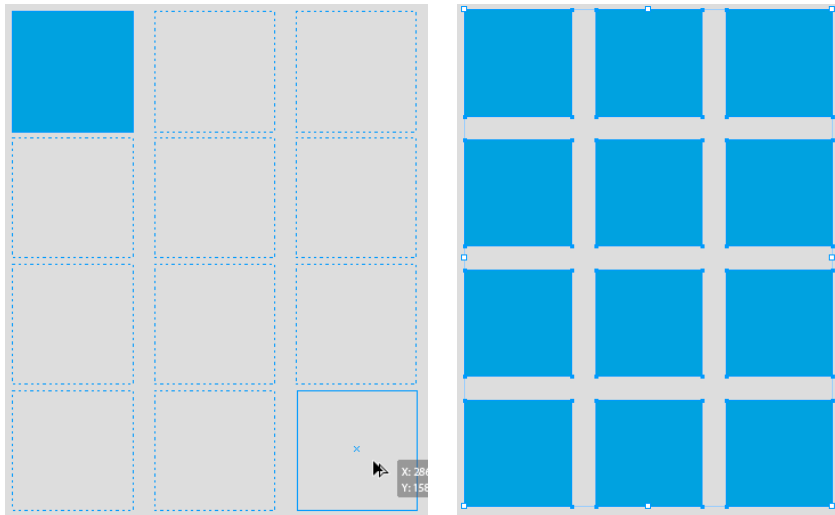
- Kontrollpaneeli ikoonidest nurkade kuju muutes muutuvad kõik nurgad võrdseks.
- **Object > Corner Options...** valikust saab muuta kõiki nurki eraldi. Sama dialoog avaneb Alt+klikiga kontrollpaneeli nurkade ikoonil.
- Nurkade muutmise kollaste nurgamarkeritega – klikk kollasel ruudukesel ja siis vedades suurendada või vähendada nurgaefekti. Shift hoides saab muuta ainult üht nurka.

Iga vektorobjekti nurki saab analoogselt muuta, näiteks sulepeaga joonistatud siksaki teravaid nurki ümardada.

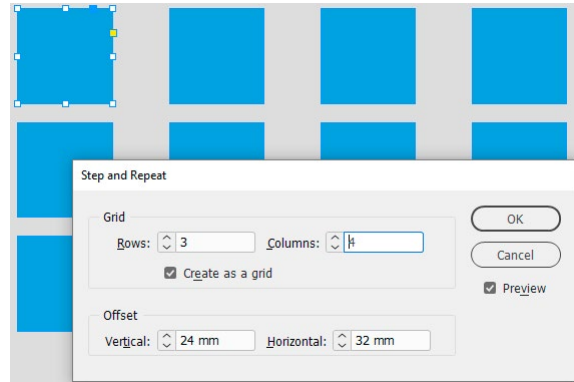

Duplikaadid

- Objekti lohistamise ajal **Alt** klahvi hoides muutub kursor topeltnooleks ja objektist tekib koopia. Objekti lohistamise ajal **Alt** klahvi hoides ja samal ajal vajutades **üles ja paremale noolt**, toimub Gridifing – tekivad vahekoopiad.

- **Edit > Duplicate** teeb koopia samal viisil nagu toimus eelmine kopeerimine.
- **Edit > Step and Repeat...** saab määrata koopiade arvu, vahekaugused, kas ühes reas või tulpadena.
- Muutes objekti asukoha väärtusi kontrollpaneelilt ja seejärel vajutades **Enter+Alt**, tekib uude asukohta koopia.

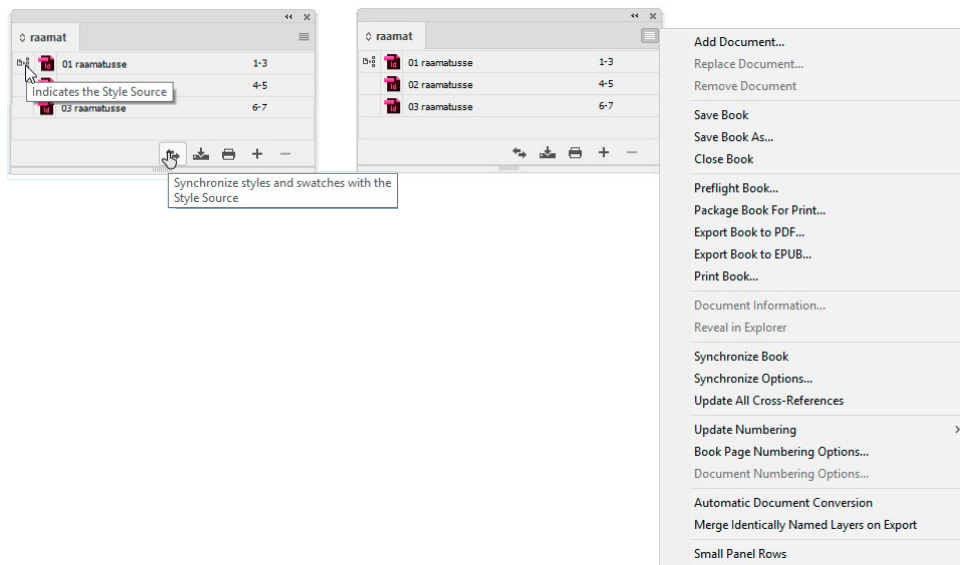
Raamat

Kui väljande sisu ei mahu ühte faili, saab stiilide ning lehekülgede loendamise ühtlustamiseks, ühise sisukorra või illustratsioonide nimekirja koostamiseks teha raamatu faili. Raamatu fail on väike paneel, kuhu saab lisada, vahetada ja eemaldada InDesigni faile.

Ühe failidest saab määrata stiilipõhjaks (**Style Source**), millega eemaldada juhuslikult tekkinud erinevused teiste failide tekstistiilides või värvides.

Paneeli menüü valikust saab kõik failid korraga eksportida PDF failiks.

Kui failides määrata lehekülgede loendamine automaatseks, saab mõne lehekülje lisamisel või kustutamisel uuendada kõigi failide leheküljenumbreid (Update Numbering...).

Sisukord

Sisukorra saab koostada nii ühele failile kui ka kõigile raamatu failidele korraga. Sisukorra koostamiseks ei pea kõik raamatus olevad failid olema avatud. Piisab, kui on avatud raamatu fail ja fail, kuhu lisatakse sisukord. Samamoodi nagu koostatakse sisukorda, saab teha ka illustratsioonide, jooniste või fotode nimekirja. Sisukorra või nimekirja koostamiseks kasutatakse lõigustiili. Kui on vaja teha nimekiri väljaande joonistest, siis joonise nimele määrata oma lõigustiil ja nimekirja lisatakse kõik selle stiiliga tekstid.

Sisukorra alustamiseks valida **Layout > Table of Contents**. Pealkirjade stiilid, mida kasutatakse sisukorras, lisatakse parempoolsest stiilide nimekirjast vasakpoolsesse Add nupuga.

Entry Style. Sisukorda lisatud stiilile määratakse uus tekstistiil, sest 48-punktise tekstiga pealkirju ei saa tõenäoliselt nii suurelt sisukorras näidata.

Page Number. Valida, kas lehekülje number on enne või pärast teksti.

Between Entry and Number. Valida menüüst teksti ja leheküljenumbri vahele sobiv tühik, märk või tabelduskoht, näiteks parempoolse joonduse tab.

Style. Lehekülje numbritele ja vahemärkidele võib määrata tekstist erineva kirjamärgi stiili.

Include Book Documents peab olema kindlasti aktiivne, kui sisukord tehakse mitmele failile.

Run-in. Järgnevaid tekste ei asetata uuele reale.

Sisukorra stiil on kasulik salvestada. Klikates OK, tekib kursori külge tekstiikoon, millega vedada leheküljele tekstiraam, kuhu koostatakse sisukord.

Sisukord koostatakse üks kord, muudatuste korral sisufailides on vaja sisukorda uuendada, valides sisukorra tekstiraami ja menüüst **Layout > Update Table of Contents**. Sisukord uuendatakse salvestatud sisukorrastiili järgi.

BIBLIOTHECA 1. QUAEST
COTTONCEOTUS 2.1. MURD OLO MAGNAN
ET PERALM SINTO 2.1. ET IDUNTET REED
SIC OFICITUR 2.1. OFIT IDUNTET REED
NIMASAM GLATUR 3.1.
XMA

Table of Contents

TOC Style: konsepti sisukord

Title: Sisukord

Style: Pealkiri

OK

Cancel

Save Style...

Fewer Options

Styles in Table of Contents

Include Paragraph Styles:

Pealkiri

<< Add

Remove >>

Other Styles:

[No Paragraph Style]

esimene lõik

[Basic Paragraph]

Põhitekst

Style: Pealkiri

Entry Style: Sisukord

Page Number: After Entry

Style: rasvane

Between Entry and Number: ^y

Style: [None]

☐ Sort Entries in Alphabetical Order

Level: 1

Options

☒ Create PDF Bookmarks

☐ Replace Existing Table of Contents

☒ Include Book Documents

☐ Make text anchor in source paragraph

☒ Remove Forced Line Break

☐ Run-in

☐ Include Text on Hidden Layers (raamat.indb)

Numbered Paragraphs: Include Full Paragraph

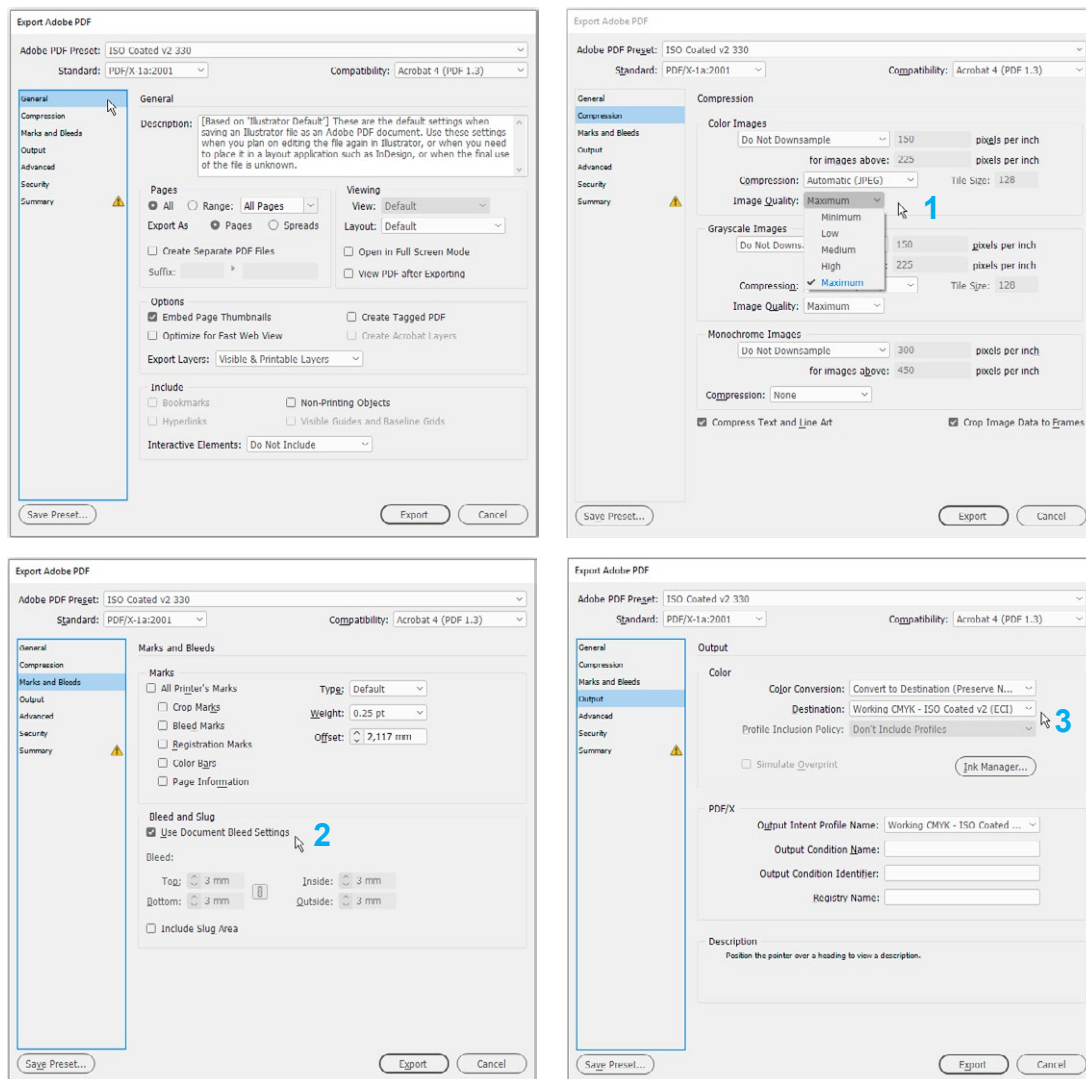
Faili salvestamine ja eksport

InDesign tööfail on laiendiga INDD. Kui on vaja fail avada vanemas versioonis, salvestada IDML (InDesign Markup Language) fail.

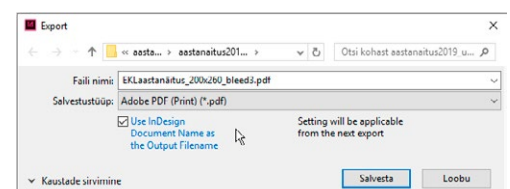
File > Package on kasulik failide korrastamiseks ja teistele kasutajatele saatmiseks. InDesign salvestab ühte kausta kokku koopiad tööfailist, sellesse lingitud graafikast ja kasutatud fontidest. Vajadusel saab juurde lisada tekstifaili infoga, IDML ja PDF faili.

File > Export. Tavalisema valiku, PDF faili eksportimiseks on 2 võimalust: trükiks **Print** ja veebis vaatamiseks **Interactive**. Interaktiivses PDF failis võib olla linke, täidetavaid tekstivälju, video- ja animatsioonifaile. Sellise faili eksportimisel saab valida, kuidas fail vaatajale avaneb ja kuidas optimeeritakse pikselgraafikat.

Trükifaili eksportimise seaded on põhjalikumad. Pikselgraafika kvaliteediks valida kas High või Maximum (1), kontrollida lõikevaru (2) ning valida trükipaberile vastav värviprofiil (3).

Trükikodadel on kindlad nõuded, kuidas faile nimetada. Kõigepealt töö nimi, siis valmis trükise mõõt (laius × kõrgus) ja lõikevaru suurus. Kasulik on selliselt nimetada juba INDD fail ja eksportimisel valida **Use InDesign Document Name as the Output Filename**.

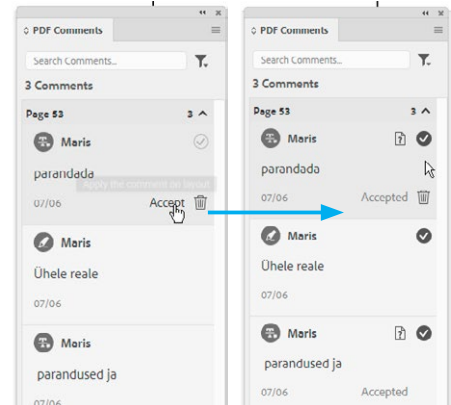
PDF faili kommentaaride importimine

InDesign failist eksporditud PDF faili tehtud parandused ja kommentaarid saab importida InDesigni menüüst **File > Import PDF Comments** või **Window > PDF Comments** paneelilt. Teksti saab parandada aksepteerides Acrobat Readeris tehtud muudatuse. Muud kommentaarid saab märkida kas lahendatuks või kustutada – nii on mugav vajalikes parandustes järele pidada.

PDF faili kommentaaride importimine

InDesigni failist eksporditud PDF faili lisatud kommentaarid saab importida InDesigni **File > Import PDF Comments** või **Window > PDF Comments** paneelilt. Teksti saab parandada aksepteerides kommentaari parandust.

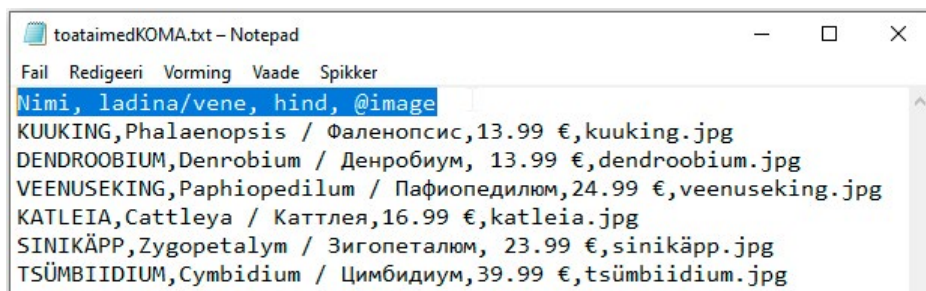
<https://indesignsecrets.com/another-new-feature-in-design-cc-import-pdf-comments.php>

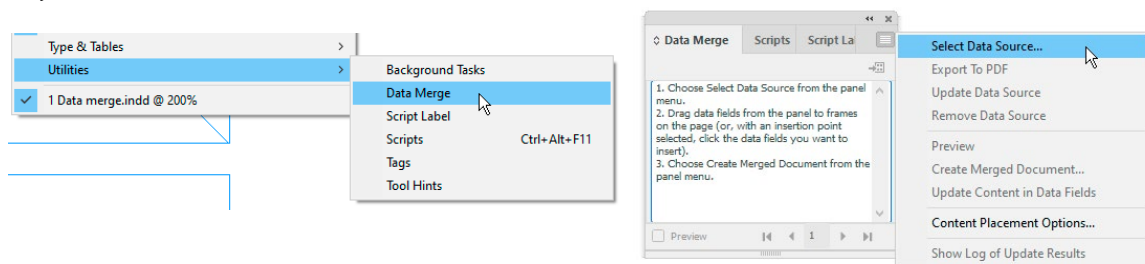
Andmete importimine (Data merge)

Tekstifailist andmete importimist InDesigni kasutada siis, kui on vaja ühe kujunduse, kuid erinevate andmetega lehekülgi. Niimoodi saab lihtsustada visiitkaartide või tootelehtede andmete vahetamist: ühest InDesigni kujunduspõhjast salvestatakse andmete importimisel automaatselt nii mitu lehekülge kui mitu andmerida imporditakse.

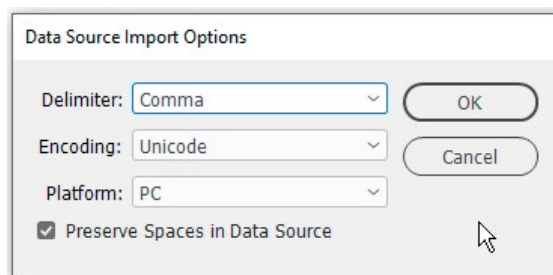
Andmete salvestamiseks kasutatakse kas tabelarvutusprogrammi (Excel, Google Spreadsheet vm) või tekstieditori (Notepad vm). InDesigni importimiseks sobivad andmed kas CSV (väärtused on eraldatud komadega) või TXT formaadis. InDesigni saab importida kahte tüüpi sisu: tekst ja pilt.

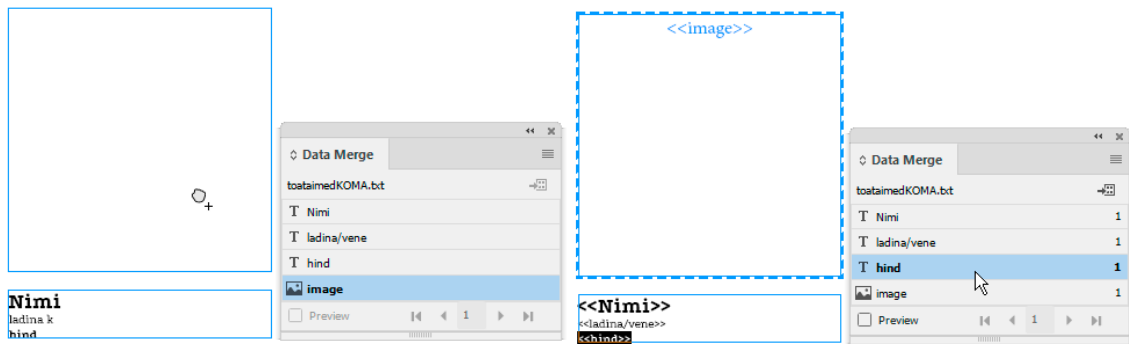

Tabeli või tekstifaili ülemises reas anda andmeväljadele nimed nagu näiteks „Nimi“, „Amet“, „Telefon“ jne. Pildifailid tuleb märkida „@image“. Andmed asuvad järgmistel ridadel. Tabelis pannakse andmed eraldi lahtritesse, tekstifailis eraldatakse väärtused kas tabulaatorite, komade või semikoolonitega. Kui andmed (näiteks hind) peavad sisaldama komakohti, siis saab andmed eraldada semikoolonitega. Pildid on kasulik hoida eraldi kataloogis ja andmefailis näidata lisaks pildifaili nimele kataloogi asukoht (Näiteks ./pildid/pilt1.jpg). InDesigni failis salvestada enne andmete importimist andmetele sobivad teksti- ja objektistiilid.

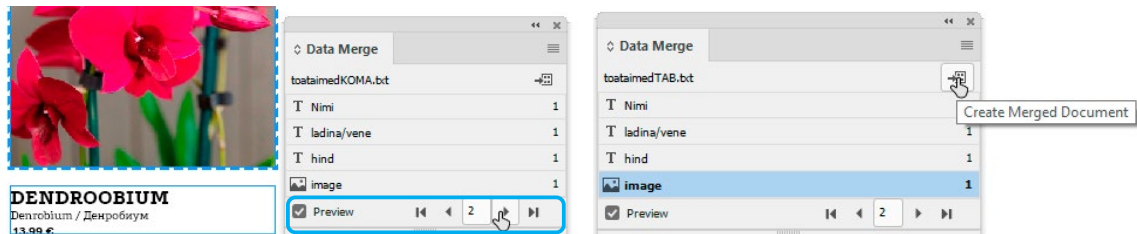
Andmete importimiseks avada Window > Utilities > Data Merge paneel. Paneeli menüüst valida „Select Data Source“ ning seejärel avanevas aknas leida andmetega CSV või TXT fail. Kuidas andmeväljad on eraldatud, kas komade, semikoolonite või tabulaatoritega, täpsustada aktiveerides „Show Import Options“.

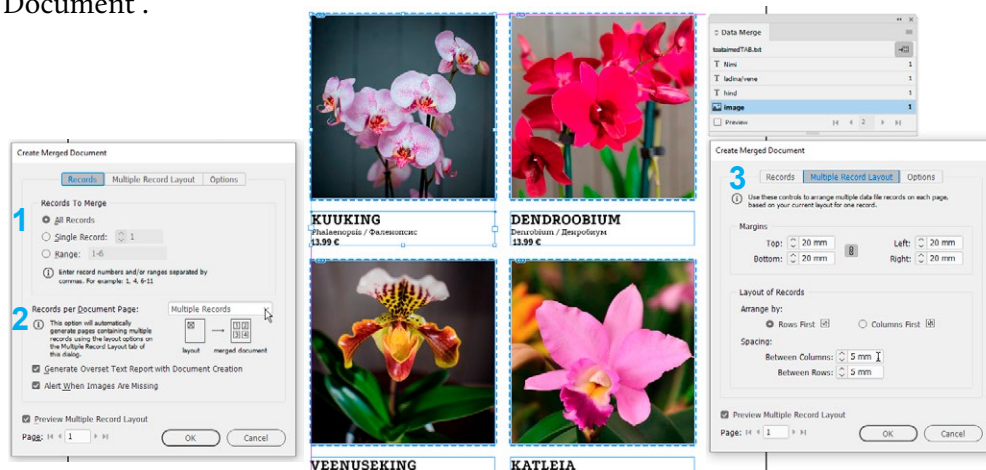
Andmefaili importimisel tekivad Data Merge paneelile andmeväljade nimed. Andmevälju tuleb lehele paigutada ükshaaval. Andmete kasutamiseks:

- Vedada importimise aknast väljade nimed ükshaaval teksti- või pildialale ning panna neile seejärel stiilid. Erinevate lõigustiilide lisamiseks mitmele tekstile korraga kasutada lõigustiilide järjestust ja objektistiili.
- Valida tekstitöövahendiga asendustekst, millel on juba vajalik tekstistiil ja seejärel klikata andmete importimise paneelil vajaliku andmevälja nimel.

Paneeli all asuva Preview aktiveerimine näitab leheküljel välja nimede asemel imporditud sisu. Andmeid saab vahetada paneeli all asuvatel nooltel klikates ning vaade InDesigni leheküljel muutub selle järgi, milline andmerida on valitud.

Andmete importimisega luuakse uus fail, algne fail kujunduspõhjaga jääb alles. Imporditud andmetega lehekülgedele saamiseks valida paneeli ikoonist või menüüst „Create Merged Document“.

Records. Valida, kas faili tuuakse kõik andmerekad või valikuliselt (1) ning kas iga andmerida tuuakse eraldi lehele või paigutatakse mitu ühele lehele: Multiple Records (2).

Multiple Record Layout (3). Andmeridade vahede ja asetuse muutmise.

Options. Pildifailide asetumise (fitting) seaded.

<https://pagination.com/tutorials/data-merge-indesign/>

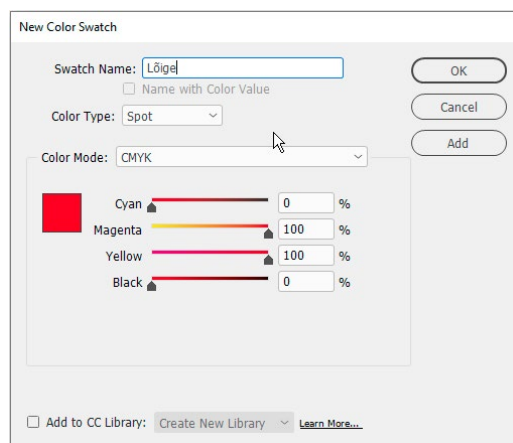
Trükiettevalmistus

Protsess värv ja täisvärv (spot)

Protsess värvid jagunevad värvilahutuse käigus osavärvideks. Enim kasutatud protsessvärvide süsteem on CMYK. Nagu nimetus ütleb, on värvideks siin tsüaansinine (Cyan), magentapunane (Magenta) ja kollane (Yellow). Must (Black, Key) võimaldab reprodutseerida musta teksti ja tumendatud varjundeid. Neli poolläbipaistvat värvi trükitakse rastripunktidena üksteise peale nii, et kogu värvigamma moodustub nende segunemise tulemusel.

Täisvärv (spot) ei jagune värvilahutuse käigus osavärvideks. Spot värve kasutatakse juhul, kui on vajalik värvitoon, mida CMYK värvidega ei ole võimalik trükkida, näiteks erkroheline. Spot värvid segatakse enne trükkimist õiget tooni. Tuntumad spot värvid on Pantone värvisüsteemi (www.pantone.com) värvid. Pantone värve kasutatakse kas 1, 2 või 3 värviga trükkimisel või CMYK lisavärvina.

Spot värve kasutatakse ka eritööstluste märkimiseks ja selleks on vaja värv ise nimetada. Stantsijoonise tegemisel kasutada joone jämedust 0,4 mm ja lõikuse tähistamist punase, soonimist roheline ja perforatsioon kollase spot värviga.

Lõikevaru (bleed)

Lehekülje failis on nii suur, kui on **trükise lõplik mõõt**. Üldjuhul lisatakse trükistele 3 mm, keerulisema järeltöötusega (stantsitavad) 5 mm lõikevaru. Lõikevaru märgib punane abijoon lehekülje ümber.

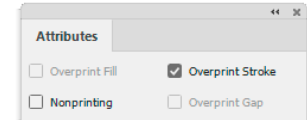
Kõik trükise servani ulatuvad objektid peavad ulatuma 3–5 mm üle serva, et voltimise, köitmise, lõikamise jm järeltöötuse nihete tõttu ei ilmuks nähtavale valget pinda. Lõikevaruga on vaja arvestada juba kujunduselemente ette valmistades ja pilte kadreerides, sest muidu võib midagi olulist valmis trükises kaotsi minna. Jälgida, et tekst jm olulised detailid ei asuks servale lähemal kui 5 mm. Eriti hästi näitavad järeltöötuse vigu lehe servaga paralleelsed jooned.

Ületrükk (Overprint)

Kui disainis on üksteist katvad pinnad, siis värvilahutuse käigus pealmine pind peidab selle alla jääva. Ületrükk (Overprint) määratakse kas joonele või pinnale, mille all olev pind peab värvilahutuse käigus alles jääma. Vaikimisi lisab InDesign ületrüki kõigile 100% mustadele tekstidele või objektidele. (Seda seadet saab muuta eelistuste valikust Preferences > Appearance of Black > **Overprinting of Black Swatch at 100%**)

Oluline on ületrükk lisada järeltöötlust, näiteks stantsi tähistavale joonele. Ületrüki määramiseks on **Window > Output > Attributes** paneel. Ekslikult lisatud ületrükk muudab objekti värvi. Sellepärast on vaja ületrüki kontrollimiseks hiljemalt töö lõpus aktiveerida **View > Overprint Preview**.

<https://helpx.adobe.com/indesign/using/overprinting.html>

Värviprofiil

ICC-profiil kirjeldab seadme värviesitusvõimet. ICC on rahvusvaheline standard, mille abil saab panna erinevad seadmed mõistma teineteise värvierinevusi ning viia need miinimumi.

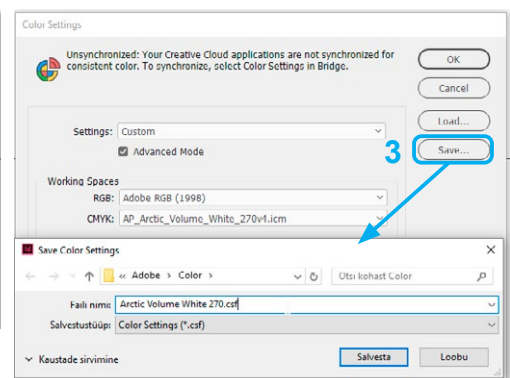
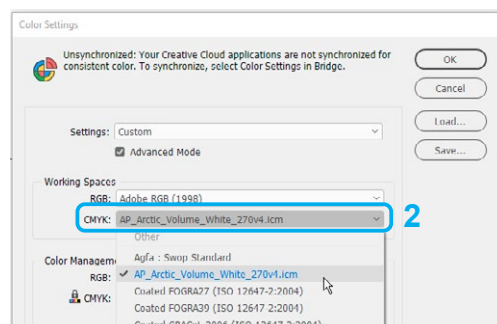
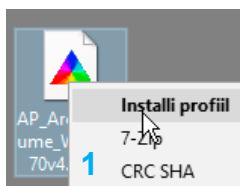
Profiile saab laadida **European Color Initiative (ECI)** lehelt www.eci.org. Samad profiilid on ka Adobe tarkvaras (näiteks Europe ISOcoated FOGRA39), kuid vanemas tarkvara versioonis võivad olla aegunud.

Värviprofiil ja rastritihedus määratakse trükisele paberi järgi.

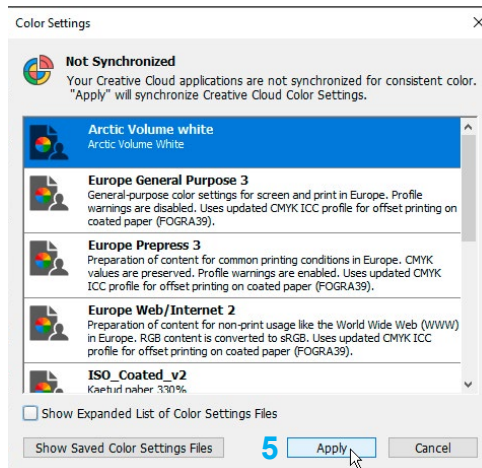
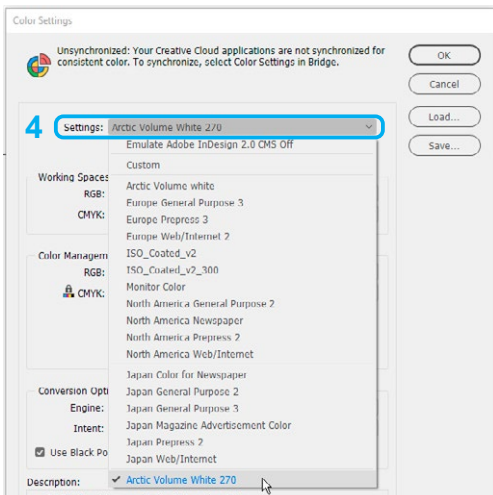
Abiks on <https://kis.kroonpress.ee/paperinfo>

Värviprofiile koostavad ka paberitootjad, näiteks www.arcticpaper.com/services/icc-profiles

- ICC profiili fail laadida arvutisse ja paigaldada (1).
- **Edit > Color Settings** paneelilt valida installeeritud profiil CMYK profiiliks (2).
- Salvestada värviseade (3).

- Adobe programmides on sünkroniseeritud värviseaded – ühes programmis salvestatud värviseadeid saab kasutada kõigis Adobe programmides (4).
- Adobe Bridge **Edit > Color Settings** menüüst saab aktiveerida ühe värviseade kõikides Adobe programmides korraga (5).

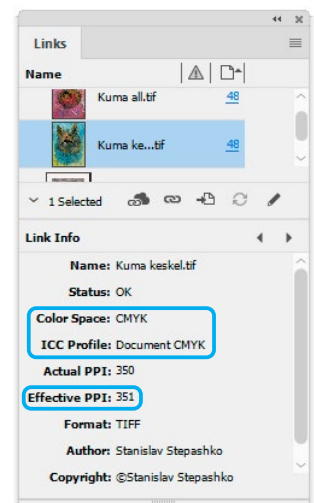

Pikselgraafika resolutsioon ja värvilahutus

Pilditöötlusel tuleb kontrollida pikselgraafika **resolutsiooni**: trükkimisel 150 lpi (joont tollile) on pikselgraafika optimaalne resolutsioon 300 ppi (pikslit, punkti tollile). Soovitav on teha valdav osa pilditöötlusest Adobe RGB värvisüsteemis ning lahutada pilt igale konkreetsele kasutuskohale vastavat ICC-profiili kasutades Adobe Photoshopis. (RGBst CMYKi teisendus, **Convert to Profile**, on värvilahutus.)

Fotot võib olla vajalik trükkida mitmele erinevale paberile, sellepärast hoida fotost alati alles Adobe RGB värviruumis fail, millest salvestada erinevate värviprofilidega CMYK faile.

Kas foto resolutsioon on piisav ja värvisüsteem sobiv, kontrollida InDesignis linkide paneeli infost. Actual PPI näitab faili algset resolutsiooni. Pildifail võib olla InDesignis suurendatud või vähendatud, seetõttu tegelikku resolutsiooni näitab **Effective PPI**.

Värvisumma

Trükkimisel on oluline **maksimaalne lubatud värvide summa**: C + M + Y+ K.

Näiteks tumerohelise C 100 M 30 Y 100 summa on 230. Kaetud poolmatile (silk) paberile trükkides on maksimaalne lubatud värvide summa 300, läikival (gloss) paberil 330, katmata paberil 280, ajalehepaberil 240 (Erinevatel paberisortidel need suurused varieeruvad). Fotodel saab värvihulka kontrollida Photoshopis, vektorgraafikal programmi värvipaneelilt.

Mitmevärvimust (rich black). Sügavate tumedate pindade trükkimiseks kasutatakse K 100 asemel mitmevärvimusta, näiteks C 50 M 50 K 100.

Trükikõlbulik PDF fail

- Värvide arv ja värvisüsteem vastavad tellimusele.
- Piltide resolutsioon on piisav, sobib valitud paberile.
- Kasutatud fondid on failis kaasas.
- Lõikevaru on igas servas võrdselt 3–5 mm.
- Lõikemärke ega trükimärke ei ole lisatud.
- Nimetada fail lihtsalt ja arusaadavalt, konkreetse töö ja kliendiga seonduvalt.
- Lõikevaru suurus ja töö puhas mõõt peavad olema märgitud faili nimes.

PDF fail kontrollida üle **Acrobatiga**, **Output Preview** näitab, kas värvilahutus toimib õieti ja soovitud objektidel on ületrükk.

Trükikodade nõudmised failile: www.kprint.ee/abi/